LETO VI. ŠT. 41 (282) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 1. NOVEMBRA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PARADOKS OKROG SLOVENŠČINE

Čas, v katerem živimo, je vedno bolj zapleten in obremenjen z neštetimi problemi. Sami lahko to zabeležimo tako v širšem svetovnem merilu, ko zlasti po 11. septembru doživljamo iz dneva v dan nove, tudi tragične izzive, pa spet v našem omejenem prostoru, kjer si kot narodna manjšina prav tako iz dneva v dan kaj izbojujemo ali pa tudi ne.

Zadnje čase je prišlo do nekaterih potez, ki v odnosu do manjšine prinašajo nekaj novega. Pisali smo že npr. o lepaku v slovenskem jeziku, ki ga je izdala občina Gorica za popisovanje. V zvezi s tem pa naj takoj omenimo negativno nasprotje, namreč pomanjkanje slovenskih ali vsaj dvojezičnih vprašalnih pol za ljudsko štetje. Čemu prej slovenski razglas, nato pa - zanikanje pravice do rabe svojega jezika..? Prav tako velja podčrtati zanimiv dokument v slovenskem jeziku, ki ga je izdalo republiško državno pravništvo (Procura della Republica) v Rimu in ki v brezhibni slovenščini odgovarja na priziv italijanskega državljana slovenskega jezika na Tržaškem. Celo Rim je v datumu citiran izključno v slovenščini. Naj še navedemo zadnji primer, ki je izšel iz uradov goriške občine. Gre za pismo oziroma odgovor tehničnega urada v zvezi z Jeremitiščem (ki ga je prejel dr. Damjan Paulin). Čeprav je vsebinsko povsem negativen, pa gre za pozitivno in verjetno prvo uporabo slovenskega jezika za občevanje z občani goriške občine.

Zakaj paradoks? Ta ima seveda več razlag. Eno je namreč dejstvo, da v dobi desničarskih vlad v Rimu oz. v Trstu in Gorici ter sploh v deželi Furlaniji-Julijski krajini prihaja do stvari, ki so nam vsekakor prijetne, a včasih malo razumljive. Zakaj sedaj recimo koncesije s slovenskimi lepaki ali pismi javnih uprav, ko pa država ne priznava pravice do podobnih potez za popisovanje? Občina Gorica pa se na drugi strani trdovratno izogiba glasovanju o izvajanju zakonov št. 482/99 oz. 38/2001.

Vloga jezika, posebno maternega, je v zgodovini vseh narodov Evrope in sveta prvenstvena. Že razni znanstveniki in filozofi v obdobju ovrednotenja narodne identitete v 19. stoletju postavljajo vse to v novo luč. Nemški filozofi in kulturni zgodovinarji, kot npr. Jakob Burckhardt ali pa Karel Wilhelm Humboldt, jasno podčrtujejo vlogo lastnega jezika narodov kot prvi izraz njih duhovne identitete. Podobno, recimo, med nami blaženi škof Anton Martin Slomšek označuje materin jezik kot ključ do zveličavne omike. Prav tako naš veliki Cankar pravi, da je slovenska beseda beseda praznika, beseda petja in vriskanja. Še in še bi lahko naštevali podobne primere, pa to pustimo. Naj samo navedemo misli, ki jih prav v zvezi z jezikom zlasti lepo podaja Humboldt, ko med drugim o njegovem pomenu pravi: "Ko narod stopa na oder sveta, zaživita v njegovem jeziku določena duhovna oblika in zvok, ki gane fantazijo in čustvo". Kako lepe in vzvišene besede nemškega romatičnega misleca!

Paradoksi so v zgodovini nekaj aktualnega, pa tudi v vsakdanji praksi. Še en primer: zadeva Jeremitišča, o katerem smo že veliko pisali. STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Spoštovanje do mrtvih in vera v posmrtno življenje veljata za plemenito stvar. Na tak ali drugačen način jo srečamo v vseh kulturah. Režimi, ki so jo hoteli zatreti, so morali odnehati. Toda vsaka stvar na svetu se lahko izrodi, tudi najplemenitejša. Stari Rimljani so to strnili v rek: "Corruptio optimi pessima" (najhuje je, če se pokvari najboljše"... Sploh pa žalostnega pečata prazniku ni dalo krščanstvo, saj je zanj to dan upanja v večno življenje.

BOŽO RUSTJA, OGNJIŠČE, NOVEMBER 2001

BOJ ZOPER ISLAMSKI TERORIZEM

ZAVEZNIŠTVO VSEH JEDRSKIH SIL ODLOČILNO ZA ZMAGO?

DRAGO LEGIŠA

V središču pozornosti svetovne javnosti so, kot je popolnoma razumljivo, še vedno prizadevanja, da bi bili izročeni roki pravice naročniki strahotnega atentata na obe središči politične in gospodarske moči edine velesile na svetu. Čez teden dni bodo potekli štirje tedni, ko so ameriška letala začela bombardirati območja v Afganistanu, ki so pod nadzorstvom talibanskega režima, pokrovitelja Osame Bin Ladna, glavnega voditelja islamske teroristične organizacije. Osama Bin Laden pa je, kot vemo, sam priznal, da je na čelu omenjene teroristične organizacije. Vojaški poseg doslej ni, kot kaže, imel zaželenega in pričakovanega učinka. Talibanske vojaške enote čvrsto obvladajo svoje položaje, njihova sredstva obveščanja pa omenjajo le žrtve med civilnim prebivalstvom. V zadnjih dneh pa ne skrivajo zadovoljstva, ker vstopa v njihove vojaške vrste čedalje več "islamskih bratov" iz Pakistana in drugih islamskih dežel. Res pa je tudi, da iz Afganistana bežijo trume ljudi, ki se skušajo prebiti zlasti v Pakistan, čemur se ta v zadnjih dneh odločno upira. Prestop meje je prepovedan in jo straži vojska. Vse to seveda povzroča veliko novih skrbi pristojnim humanitarnim organizacijam, ki so že tako delovale v zelo težavnih razmerah.

ZDA in njihove zavezniki Britanci, ki edini do zdaj sodelujejo v vojaških posegih, so na začetku baje računali, da bodo s talibani obračunale enote Severnega zavezništva, vse pa kaže, da bo razvoj dogodkov drugačen. Poleg vojaških operacij naj bi prišla v poštev predvsem prizadevanja, da bi v Afganistanu prevzeli oblast predstavniki čim širšega kroga političnih in etničnih skupin, ki zdaj veljajo za odločne in baje tudi zagrizene nasprotnike talibanskega režima. Pomembno in morda celo odločilno vlogo naj bi pri tem imel nekdanji afganistanski kralj Zahir, ki živi v izgnanstvu v Rimu. V tej zvezi je baje imel pomembno nalogo nekdanji heroj v vojni proti Sovjetom, triinštiridesetletni Abdul Haq. Ta se je pred dnevi s skupino sodelavcev in v sporazumu z ameriško obveščevalno službo CIA podal na območje, ki ga nadzorujejo talibani, da bi predvsem z ameriškimi dolarji pridobil na svojo stran vplivne predstavnike talibanskega režima. Akcija pa je propadla, ker je Haq zaradi izdajstva bil kmalu ujet in tudi ubit.

Novica se je bliskovito razširila po vsem svetu in naredila globok vtis zlasti v ZDA. Tu se zaradi tega krepi prepričanje, da je bombardiranje neučinkovito, če ni ustrezne propagande zoper vladajoči režim; čedalje več ljudi se tudi sprašuje, zakaj se še ni začela ofenziva Severne zveze in drugih upornih skupin in zakaj tudi odlagajo sestavo vlade, ki naj bi prevzela oblast po padcu talibanskega režima.

Kot vemo iz uradnih virov, imajo Združene države Amerike svoje oporišče na jugu Uzbekistana. Oporišče, ki je delček ozemlja nekdanjega sovjetskega imperija, je pri Khanabadu, kakih 300 km severno od meje z Afganistanom. STRAN 2

SPRAVNE SVEČANOSTI ZDRUŽENJA CONCORDIA ET PAX

SIMBOLNA GESTA BRATSTVA IN PRIJATELJSTVA

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Združenje Concordia et Pax (Sprava in mir) iz Gorice in Nove Gorice je tudi letos ob bližajočem se prazniku Vseh svetih priredilo spominske in spravne svečanosti na krajih, ki so se v polpretekli zgodovini v zavest ljudi ob meji zapisali kot kraji trpljenja in smrti. V soboto, 27. oktobra, so člani združenja z razmišljanjem in molitvijo počastili tako slovenske in hrvaške žrtve taborišča v Gonarsu pri spomeniku na tamkajšnjem pokopališču kot žrtve pobojev ob koncu druge svetovne vojne pri bazovskem šohtu ter bazoviške junake, ki jih je italijanska fašistična oblast dala ustreliti leta 1930. Združenje Concordia et Pax prireja te svečanosti že nekaj let z namenom, da se presežejo stara sovraštva in zamere in da se zavzamemo za resnični mir in spravo med narodi ob meji. Srečanja v Gonarsu in Bazovici so v očeh pobudnikov pomenila "simbolno gesto bratstva in prijateljstva duhovno svobodnih ljudi, ki želijo biti pričevalci sprave in miru, znanilci novega zaupanja v človeka, novega upanja v prihodnost." Pri tem združenje želi spodbujati zavest v moč odpuščanja in zaupanja v slehernega človeka.

Letošnjih sobotnih svečanosti se je udeležila vrsta uglednih osebnosti. V prvi vrsti je treba omeniti goriškega nadškofa Dina De Antonija, koprskega pomožnega škofa Jurija Bizjaka in vikarja za slovenske vernike tržaške škofije Franca Vončino. Poleg njih so bili prisotni še senator Miloš Budin, predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, števerjanski župan Hadrijan Corsi ter župani Gonarsa in okoliških furlanskih občin, predstavniki deželne uprave, videmske pokrajine, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete Damjan Paulin (ki je skupaj z Anko Černic položil venec k spomeniku v Gonarsu), predstavniki veteranskih organizacij in številni drugi.

Na svečanosti v Gonarsu je po uvodnem posegu domačega župana spregovoril zgodovinar Ferruccio Tassin, pri bazovskem šohtu tržaški zgodovinar Raoul Pupo, pred spomenikom junakom na bazovski gmajni pa Peter Stres. V svojih posegih so podali zgoščen oris zgodovinskih dogodkov (fašističnega totalitarizma, druge svetovne vojne in komunistične revolucije), ki so privedli do tega, da sta Gonars in Bazovica postala kraja trpljenja in smrti. Glavna misel, ki je izhajala iz njihovih govorov, je bila potreba po odprtem izmenjavanju pogledov na polpreteklo zgodovino v duhu sodelovanja. Samo tako namreč lahko rekonstruiramo preteklost. Dodaten pomen temu dogodku so dale molitve in prošnje v spomin na žrtve ter za mir, očiščenje spomina in medsebojno razumevanje, ki so jih na teh treh krajih trpljenja in smrti navzoči opravili v slovenščini in italijanščini.

VSEBINA

02 Alojz Tul — ZAOSTRITEV MED RIMOM IN ZAGREBOM
02 Janez Povše — MANJŠINA ZNOVA PREIZKUŠANA
03 Danijel Devetak / intervju — G. PETER ŽAKELJ
06 Iva Koršič — SUPERMARKET: RAZVREDNOTENA DRUŽBA
06 Jože Štucin — LEP GLASBENI VEČER
07 Jurij Paljk — SKULTURA 2001: KIPI BODO ZAŽIVELI NA VASI!
07 Anka Peterlin — ZGODNJE BRANJE POSPEŠUJE OTROKOV RAZVOJ
09 Nada Martelanc — SKUPAJ NA TRSAT IN V KASTAV
12 Erika Jazbar — PO ŠESTIH LETIH MARINIG ZAPUSTIL VODENJE GS
15 Marijan F. Kranjc — KDO JE ZAČETNIK SPRAVE NA SLOVENSKEM?

SVET OKROG NAS

PO CIAMPIJEVEM ODLIKOVANJU

ZAOSTRITEV MED RIMOM IN ZAGREBOM

ALOJZ TUL

Ocena nedavnega obiska italijanskega predsednika Carla Azeglia Ciampija na Hrvaškem (od 9. do 11. oktobra) je bila izredno pozitivna v obeh državah, ker da so bile ob tej priložnosti odpravljene vse ovire, ki bi utegnile pogojevati nadaljnji napredek v graditvi prijateljskih odnosov.

V duhu načela "pacta sunt servanda" je hrvatska stran zagotovila, da bo Italiji izplačala vsoto 43 milijonov ameriških dolarjev na račun odškodnine istrskim optantom za imetje, ki so ga ti zapustili v Jugoslaviji. V rimskih sporazumih leta 1983 je bila namreč dogovorjena skupna vsota v višini 110 milijonov dolarjev. Slovenija se je po osamosvojitvi obvezala izplačati 67 milijonov dolarjev, Hrvaška pa 43 milijonov dolarjev.

Italija je to obvezo realistično vzela na znanje in zagotovila, da bo še dalje podpirala pridruževanje Hrvatske evropskim integracijam. Pogajanja z evropsko petnajsterico za pridružitev Hrvatske Evropski uniji so tik pred zaključkom, hkrati pa potekajo bilateralna pogajanja za sklenitev posebne pogodbe o vsestranskem sodelovanju med Hrvaško in Italijo.

Pred tednom dni pa je nepričakovano prišlo do kočljivega zapleta med obema državama zaradi odločitve italijanskega predsednika Ciampija, da podeli najvišje italijansko vojaško odlikovanje italijanski upravi mesta Zadar iz leta 1943, ker je zaradi zavezniških bombardiranj pretrpela največjo škodo med vsemi mesti na območju takratne kraljevine Italije. Zadevna slovesnost je bila predvidena za 13. november na dvorišču Kvirinala v Rimu. Tako urad hrvaškega predsednika Mesića kot zunanje ministrstvo sta po objavi novice o odlikovanju poklicala na nujni pogovor italijanskega veleposlanika v Zagrebu, ki mu je bila tudi izročena protestna nota. V sporočilu za javnost pa je bilo rečeno, da je italijanska poteza za Hrvaško "neprijetno presenečenje", in odnos do dogodkov v Zadarju leta 1943 nesprejemljiv.

Sam hrvaški zunanji minister Tonino Picula se je precej odločno izrazil o nameravani podelitvi italijanskega odlikovanja, ki jo je ocenil v nasprotju z dosedanjimi dobrimi odnosi med državama. Med drugim je dejal: "Italija je sosednja država, ki je v zadnjih dvajset mesecih podpirala hrvaška prizadevanja za vključitev v evropske povezave. Zahtevali bomo obrazložitev Ciampijeve odločitve in se ne bomo zadovoljili s tem, da je podelitev omenjenega odlikovanja preložena. Hrvaška upa, da bo Italija svojo odločitev revidirala, od česar bo odvisen tudi prihodnji odnos Zagreba do Rima. Ugotoviti moremo, ali gre za zvito potezo ali za del nove politike".

Po zadnjih vesteh je hrvaška stran sporočila italijanski, da ne nadaljuje pogajanj o sklenitvi pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju, dokler se ne razčisti zadeva o nameravani podelitvi italijanskega odlikovanja mestni upravi Zadra iz leta 1943.

V zvezi z zadnjim zapletom med Rimom in Zagrebom obstajajo različne razlage. Nenavadno je že to, da država podeli odlikovanje mestu, ki ni več pod njeno suverenostjo in brez predhodnega privoljenja države, kateri mesto danes pripada. Vse kaže, da so v ozadju politične sile, ki se še niso sprijaznile z novo geopolitično stvarnostjo onkraj Jadrana in zato skušajo na vse načine obujati vprašanja iz preteklosti. V ta okvir spada tudi zadnji poskus italijanske diplomacije, da bi vprašanja zapuščene imovine vključila v omenjeno pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju, zahtevajoč od Hrvaške, naj vračanje imovine italijanskim optantom omogoči z zakonom o denacionalizaciji, ki je v pripravi.

Ob tem lahko zapišemo,da je treba Hrvaški priznati, da je dovolj odločno reagirala na zadnje italijanske poteze, čeprav tvega odložitev pridružitvene pogodbe Evropski uniji.

S 1. STRANI

ZAVEZNIŠTVO

Tu je zdaj 1.100 ameriških vojakov Gorske divizije, ki so jih po skupinah pripeljali z letali 60C-120 sredi oktobra. Gre za elitne vojaške enote, posebej izvežbane za gverilo, ki naj bi prišle v poštev predvsem v lovu za Osamo Bin Ladnom in njegovimi pajdaši. Izvedenci pa opozarjajo, da utegnejo čez mesec dni ali še prej snežne razmere onemogočiti vsako vojaško operacijo.

Ameriški predsednik Bush je s svojimi najožjimi sodelavci bil pred kratkim na obisku v Šangaju. V tem kitajskem mestu je ob tej priložnosti nastalo novo zavezništvo jedrskih sil, na čelu katerega so ZDA, a ga sestavljajo tudi Rusija, Kitajska in Indija, torej države, ki imajo jedrsko orožje. Boj proti terorizmu je glavno geslo tega zavezništva, vendar poznavalci razmer trdijo, da gre pravzaprav za geostrateško revolucijo, saj naj bi novo zavezništvo zagotovilo predvsem energetske vire, kar je važnejše od podpore skorumpiranim arabskim dinastijam in arabskim diktatorjem. Na čelu tega zavezništva so seveda ZDA, vendar boj zoper terorizem zahteva sodelovanje večjega števila držav, saj tega zla ne more odpraviti ena sama država, čeprav je velesila. Kot je pred dnevi napisal Lucio Caracciolo, je Washington z ustanovitvijo tega zavezništva spet odkril "pomen delitev dela na planetarni ravni, čeprav se sam ni odpovedal vodilni vlogi, temveč jo je celo poudaril". ZDA bodo seveda morale za to plačati določeno ceno. Rusi npr. zahtevajo proste roke v Čečeniji in na novo preučujejo nove poti za naftovode in plinovode iz srednjeazijskih držav proti razvitemu svetu. ZDA bodo morale Rusom popustiti tudi, kar zadeva vprašanje protiraketnega ščita. Tudi Kitajska pričakuje nekatere preobrate v sedanji ameriški zunanji politiki, med drugim zlasti v politiki do Tajwana. Pričakovati je torej treba pomembne novosti v svetovni politiki, kar bo gotovo cena za uspešen boj zoper islamski terorizem.

SESTANEK SKUPNEGA PREDSTAVNIŠTVA

ŠE NAPREJ NE ODDAJAJTE OBRAZCEV!

Italijanska vlada še ni odgovorila na vprašanje v zvezi s popisnimi obrazci za letošnje ljudsko štetje. To je bil rezultat ponedeljkovega razgovora predsednikov SKGZ in SSO Rudija Pavšiča in Sergija Pahorja s tržaškim prefektom Vincenzom Grimaldijem. Prefekt bo sicer še enkrat zaprosil osrednjo vlado, naj čimprej odgovori. Skupno predstavništvo slovenske manjšine v Italiji, ki se je sestalo takoj zatem, pa je sklenilo, da se v pričakovanju odgovora s strani italijanske vlade pripravijo osnutki pisem, ki naj služijo za razne oblike protesta, za katere se bodo odločili, če iz Rima ne bo odgovora oz. če bo odgovor negativen. Skupno predstavništvo pa se bo ponovno sestalo danes, 1. novembra, ob 17. uri na sedežu SKGZ v Trstu in bo vzelo v pretres odgovor vlade in oblike protesta. **Sicer pa skupno predstavništvo še naprej poziva Slovence v Italiji, naj ne oddajajo popisnih obrazcev.**

SVET ZA KULTURO

V Sežani se je 26. oktobra sestal Svet za kulturo pri Vladi republike Slovenije, ki mu predseduje Slavko Pregl. Na dnevnem redu je bila razprava o položaju in odprtih vprašanjih kulture in kulturnih dejavnosti slovenske zamejske skupnosti v Italiji. Razpravo je z izčrpnim poročilom uvedel prof. Miran Košuta, ki je član Sveta. Njegova izvajanja so dopolnili predstavniki krovnih organizacij Slovencev v Italiji. Spregovorili so: Sergij Pahor, Rudi Pavšič, Damjan Paulin, Livio Semolič, Marij Maver, Ace Mermolja, o Benečiji pa sta spregovorila Jole Namor in Giorgio Banchig. Zasedanja se je udeležila tudi ministrica za kulturo Andreja Rihter.

NA BLIŽNJEM VZHODU

ŠE VEDNO NASILJE

BREDA SUSIČ

Palestinska zasedena ozemlja so doživela enega najbolj krvavih tednov od začetka nove intifade. Takoj po umoru izraelskega ministra za turizem v odstopu Zeevija, v sredo, 17. oktobra, je izraelska vojska udrla na območja na Zahodnem bregu, ki so bila že pod palestinsko upravo. V naslednjih dneh so vojaki v nekaterih mestnih četrtih Betlehema in v vasi Bet Rima blizu Ramalaha opravili vrsto čiščenj, vdirali so v hiše in iskali osumljence za umor ministra, t.j. člane gibanja PFLP – Ljudske fronte za osvoboditev Palestine. S tem je vojska sprožila reakcijo Palestincev, prišlo je do hudih neredov in obračunavanj. V sredo je v omenjenih krajih prišlo do pravega opustošenja in pokola, saj je življenje izgubilo 16 Palestincev.

Izraelski premier Sharon je zasedbo palestinskih ozemelj in sporne vojaške akcije opravičil rekoč, da mora izraelska oblast poiskati teroriste in jih zagotoviti pravici, ker Arafat noče ali ni sposoben ukrepati. Vojska je menda res že prijela in aretirala dva izmed štirih atentatorjev.

Izraelsko zasedbo in brutalnost vojske je soglasno obsodila vsa mednarodna skupnost. Varnostni svet Organizacije združenih narodov je izdal skupno sporočilo za javnost, v kateri je med drugim zahteval od Izraela, naj se nemudoma umakne iz palestinskih območij. Arabske države so bile sicer razočarane, ker VS ni izdal resolucije. Predsedujoči VS, irski veleposlanik Ryan, pa je odločitev opravičil, češ da resolucije ne bi bilo mogoče sprejeti v tako kratkem času.

Tako evropska kot ameriška diplomacija sta se nemudoma angažirali, da bi pomirili situacijo in obnovili dialog. Na pogovorih z voditelji obeh sprtih strani in pa sosednjih držav - ki so večkrat opravile dragoceno vlogo posredovalk - sta se mudila med drugimi tudi visoki predstavnik EU za zunanjo politiko in varnost Solana ter nemški zunanji minister Fischer. Najbolj odločni pa so bili Američani, ki so izvedli močan pritisk na Izraelce. Ti so nazadnje napovedali svoj umik z zasedenih ozemelj.

Tudi nedeljski srhljivi atentat v centru mesta Hadera, na severu Izraela, ni zaustavil napovedanega umika izraelskih tankov. Pripadnika organizacije Islamska jihad sta streljala in ubila štiri izraelske ženske, veliko ljudi pa ranila.

Situacija na Bližnjem vzhodu ostaja izredno napeta in zapletena. Vojna proti Afganistanu po eni strani motivira Američane, da pomirjevalno vplivajo na odločitve izraelskih in palestinskih voditeljev, po drugi strani pa povzroča jezo in voljo po maščevanju islamskih skrajnežev. Posledice atentata na WTC, ki so se sprva za Bližnji vzhod zdele pozitivne, bi se lahko dolgoročno izkazale za nevarne.

S 1. STRANI

PARADOKS

Izgleda, da bodo njegovi predstavniki vložili pritožbo na mednarodno sodišče v Haagu. Ali ni vse to tudi paradoks ob dejstvu, da smo prav letos dobili zaščitni zakon za slovensko manjšino? Ali niso vsi ti paradoksi tudi v nasprotju z duhom in črko zakonske zaščite?

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

MANJŠINA ZNOVA PREIZKUŠANA

Vsaj troje stvari je, ki zadnje čase postavlja našo manjšino pred nemajhne preizkušnje. Težave pri udejanjanju zaščitnega zakona, zadeve okrog Jeremitišča in neljubi zapleti pri popisu prebivalstva. Odprtih vprašanj je prav gotovo še več, toda dovolj je, če se zaustavimo pri naštetih. Dejstvo je, da se spet nahajamo sredi pomenljivih težav in da njihova rešitev zagotovo ni odvisna od nas samih. Je seveda odvisna tudi od nas, vendar ne zgolj od nas. In kot je pač značilno za življenje kjer koli in tudi v dosti večjih prostorih, kot je naš, da so namreč problemi del bivanja, pa so po vsej verjetnosti vsakršne težave za nas večje in v vsakem primeru težje odpravljive. Zato je toliko bolj hvalevredno, da je manjšina v zadnjem času pokazala večjo odločnost pri opozarjanju na neurejene stvari, potem ko se je dolgo časa sklicevala na odgovornost tistih, ki so pristojni, da bi navedene stiske razrešili, in to pravočasno. Ne nazadnje je res, da se mora vsakdo, tudi manjšina, najpoprej sam zavzeti za zadeve, ki so zanj temeljne in bistvene. Ob vsem tem pa je slej ko prej mogoče obžalovati, da kot narodnostna skupnost še vedno ne premoremo skupnega zavezujočega organa, ki bi bil glasilo celotne manjšine in bi v tem smislu jasno in razvidno zastopal naše temeljne interese v odnosu na institucije večinskega ter matičnega naroda in po potrebi Evrope. Na dlani je, da so brez tovrstnega organa vse naše sprožene pobude, in teh sploh ni malo, močno oslabljene, predvsem pa niso nikdar celovite in vsezajemajoče. Mogoče je trditi še več: manjšina brez celovitega skupnega predstavniškega telesa ni več kot toliko upoštevanja vreden partner v pogovorih na najvišjih ravneh. Odsotnost takšnega celovitega skupnega predstavništva je zatorej neke vrste nemoč, ki prav gotovo šibi prav vse manjšinske dele brez izjeme, če ne sedaj, pa posledično v prihodnosti.

Tako nam trenutno torej ne preostane drugega, kot da rešujemo svoje probleme na način, na katerega smo navajeni.

Treba je pač delovati in to v časih, ki nikakor niso lahki. V kolikor bi vojna v svetu trajala dlje, bi se namreč prav lahko zgodilo, da bi se bistveno zmanjšala pozornost do vsega, kar ni dobesedno veliko. V vzdušju vojne psihoze se zanimanje za manjše prostore, manjšine ali celo človekove pravice znatno zmanjša ali utegne za določen čas tudi zamreti in prav tega se je dandanes mogoče upravičeno bati. In v takšnih razmerah lahko moč manjših prostorov, narodov oziroma narodnostnih skupin, temeljito upade. Toda lahko se zgodi ravno obratno in tedaj prelomno obdobje ponudi možnost ter obvezo za pravilnejše ovrednotenje prav tako zvanih majhnih. Tako imenovani majhni si morajo pravilnejše ovrednotenje oziroma uveljavitev lastnih pravic seveda izboriti, kar pa je mogoče le s celovito in strnjeno notranjo organiziranostjo.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it
www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

DRUŽBENO POLITIČNO DRUŠTVO EDINOST

14. SPLOŠNI POPIS PREBIVALSTVA

Za družbeno politično društvo Edinost sta nam Lucijan Malalan in prof. Samo Pahor poslala s prošnjo za objavo nekaj dragocenih nasvetov, kako naj se vedemo v zvezi s 14. splošnim popisom prebivalstva, ki poteka v teh dneh v vsej državi.

1. Popisnica v italijanskem jeziku (Foglio di famiglia) Mod. Istat CP. 1_2p ali Mod. Istat CP. 1_5p.

a) na prvi strani desno od državnega grba napišite: "Vrnem v pričakovanju popisnice v skladu z zakonom št. 38 iz leta 2001". Datum in podpis.

b) na tretji strani levo od napisa "Leggere le note..." napišite: "Vrnem v pričakovanju popisnice v skladu z zakonom št. 38 iz leta 2001". Datum in podpis.

c) Po možnosti fotokopirajte ob strani in fotokopiji skrbno shranite.

č) Oddajte popisnico popisovalcu.

2. Diario della sezione Mod. Istat CP. 6 (zapisnik, v katerega se podpiše, kdor sprejme popisnico).

Popisovalec naj napiše v skrajni desni stolpec (Annotazioni 16) ali v slovenščini "Zahteva popisnico v skladu z zakonom št. 38 iz leta 2001" ali v italijanščini "Chiede il modulo conforme alle legge n. 38 del 2001".

3. Pomoč pri izpolnjevanju v slovenskem jeziku (Družinski list).

a) če se odločite, da vrnete tudi to, napišite na prvi strani, desno od državnega grba: "Vrnem, ker ni uporabno za popis prebivalstva". Datum in podpis.

b) če se odločite, da vrnete tudi to, po možnosti fotokopirajte prvo stran in fotokopijo skrbno shranite.

OBRAZLOŽITVE:

1. Vsakdo je dolžen sodelovati pri popisu prebivalstva, toda organ, ki izvaja popis prebivalstva v imenu in na račun države, ne sme prisiliti pripadnika priznane jezikovne manjšine, da pri tem uporablja obrazec, ki ni v njegovem jeziku, in niti da obrazec izpolni v jeziku, ki ni njegov materin jezik.

a) prva in druga stran ostaneta občini, zato je prav, da je naša izjava v slovenskem jeziku.

b) ostali snopič gre v Rim in je naša izjava lahko enako v slovenskem jeziku; če se komu zdi bolj primerno, lahko napiše v italijanskem jeziku "Restituisco in attesa del modulo conforme alla legge n. 38 del 2001".

2. Popisovalčev dnevnik ostane občini in bo lahko vsak trenutek dokaz, da ste zahtevali popisnico v skladu z zakonom št. 38 iz leta 2001.

3. Z zgoraj nasvetovanim ravnanjem niste odklonili sodelovanja pri popisu prebivalstva, temveč ste le pisno obvestili pristojno oblast, da je kršila zakon in s tem vašo neodtujljivo pravico. Čim bo oblast dostavila popisnico v skladu z zakonom, boste odgovorili. Zato je prav, da si zabeležite, katere osebe so bile v vašem stanovanju opolnoči med 20. in 21. oktobrom. Zato vas ne more doleteti nobena globa ali drugačna sankcija.

4. Vzorec za oddajo popisnice za industrijo in dejavnosti je na spletni strani Slovenskega gospodarskega združenja.

"V edinosti je moč!"

INTERVJU / G. PETER ŽAKELJ

PRIHODNOST CERKVE JE NA DRUŽINAH

DANIJEL DEVETAK

Prejšnjo nedeljo se je v nekaterih slovenskih župnijah na Goriškem končal ljudski misijon. Seme je bilo vsejano. O preteklem tednu in pastoralnih izzivih naših skupnosti smo se pogovorili z lazaristom g. Petrom Žakljem, misijonarjem, ki je vodil teden duhovne prenove v Slovenskem pastoralnem središču pri sv. Ivanu v Gorici. Naši verniki so se kmalu navezali nanj, saj je že prvi dan navezal lep odnos z vsemi, od najmlajšega do najstarejšega. Hvaležni smo mu za vse to, za njegov zgled žive vere, pa tudi za prijeten pogovor.

G. Peter, se lahko najprej predstavite našim bralcem?

Doma sem iz Žirov, iz družine šestih otrok; samo ena sestra je še mlajša od mene, to je tista Mihaela Žakelj, ki je kot kiparka prejšnji teden sodelovala na prireditvi Skultura v Jeremitišču. Gimnazijo sem obiskoval v Škofji Loki, posvečen sem bil 1993. leta. Moje prvo delovno mesto je bilo Šmartno pri Slovenj Gradcu, kjer sem bil dve leti kot kaplan. Potem sem bil štiri leta v Šentjakobu pri Ljubljani, sedaj teče tretje leto, od kar sem na Mirenskem Gradu.

Odgovorni ste za Gnidovčev dom duhovnih vaj...

Da, v Mirnu imam še mladinsko skupino, vodim tudi dekanijski odbor za mlade v obeh dekanijah, v Šempetru in Novi Gorici; srečujemo se in skupno pripravljamo razna srečanja, kot so adventna, postna ipd.

Ste doslej že imeli opravka z zamejskimi Slovenci?

Med vami sem doslej bil zelo poredko: nekajkrat sem pomagal spovedovati v Števerjanu, malo pomoči sem dal v Štandrežu, enkrat sem maševal za skavtski obred odhoda. To je vse. Kamor človek pride, od tam raste naprej. Prišel sem iz Ljubljane, kjer imam še dve zakonski skupini. Če bom kdaj šel proč od tod, bom verjetno ohranil stike s temi kraji. Sicer pa rad pridem in pomagam, če me pokličejo.

Je ljudski misijon po vašem mnenju lahko tudi danes učinkovito pastoralno sredstvo za duhovno prenavljanje župnijskih skupnosti?

Še kot študent sem razmišljal o tem, da je na tem področju treba začeti nekaj novega z novimi prijemi. Ko sem pa začel voditi misijone - to je bil moj deveti, ni jih veliko -, sem videl, da je oblika učinkovita; ljudi, ki se zbirajo, nagovarja. Tudi Jezus je delal z dvanajstimi: treba je utrditi vero, ki je potem misijonska. Duhovnik ne more doseči več kot tiste, ki se zbirajo, ker to ni mogoče ne časovno ne fizično. Zato vidim vlogo misijona v utrditvi vere v župniji, ki pa naj bi se potem širila. Sploh se mi zdijo zelo lepa razna srečanja, kot so tista za starše, zakonce itd. Smiselno je vabiti laike, ki nagovarjajo razne skupine.

Verovati pomeni iskati. Tako ste začeli razmišljati prvi dan misijona, ko ste poudarili, da moramo vero iz dneva v dan razvijati, iskati moramo vedno novih spodbud. Kako lahko posameznik raste v osebni veri v vsakdanjem življenju?

Obstajajo tudi samouki, in to tudi dobri. Večina pa potrebuje šolo, če hoče napredovati. Tako je tudi z vero. So tudi dobri posamezniki, verniki, iskalci. Bolj ali manj pa smo vsi odvisni od občestva, ker smo družabna bitja. Če se povežemo z občestvom, imamo možnost iskanja. Če pa se povežemo z drugačnimi ljudmi, to avtomatično zatremo, ker razmišljamo v drugo smer. Občestvo je nujno, iskanje tudi. V službi iščemo vsak dan nove poti, prav tako v znanju. Tudi v veri je to potrebno. Če ti stvar kaj pomeni, to ni težko. Kot zakonca ne moreta ostati pri prvi predstavi svojega zakona, ampak vsak dan iščeta novo, prav tako je z vero.

Veliko ste v prejšnjem tednu spodbujali k razmišljanju in poslušanju. Zakaj nam je po vašem mnenju eno in drugo danes tako tuje in naporno?

Verjetno zato, ker pri tem ni dobička, vsaj ekonomskega ne. Profit je v tem, da delamo. Če pa poslušamo, pogosto gre pri tem za krajo idej in ne za pravo poslušanje, kakovostno opazovanje. Poslušanje se mi zdi nujno, če hočemo slišati pravzaprav sebe, kajti vse bogastvo je že v nas samih; samo odkriti ga je treba. To se mi zdi temeljno. Danes pa ni časa za to. Eno je hrup, drugo je dobiček.

Opazili smo, da znate na poseben način najti ključ do vrat srca mladih in najmlajših. So se mladi odzvali in kako so sploh potekala srečanja z najmlajšimi pol ure pred večerno mašo?

Dejansko sem imel pravi vrtec, to se mi je prvič zgodilo. V Sloveniji so običajno na teh srečanjih osnovnošolci od šestega do štirinajstega leta in se lahko tudi pogovarjamo. Tokrat so najstarejši obiskovali tretji razred, starejših je bilo prav malo. Zanimivo je, da so prihajali; pri tem se vedno čudim, kako to, da prihajajo, saj jim nisem povedal nič posebnega. Peli smo, risali, delali nalepke, na tak način razmišljali o molitvi, odpovedi in dobrih delih. Tako sodelovanje jih priteguje. Pomembno je, da se ne jeziš nanje, ampak da jih spodbujaš k veselju, da tudi kričijo pri petju. Potem vse to spraviš na neko normalno jakost... Vedno startam od tam, kjer so, ne pa od tam, kar bi rad. Bilo je lepo, preprosto...

... kot smo slišali, res prijetno! Vajeni ste delati z mladimi. Kakšne razlike opažate med mladimi tostran in onstran meje?

Težko bi rekel, kakšne so razlike. V prejšnjem tednu sem namesto veroučitelja obiskal nekaj goriških slovenskih šol in tako v štirih dneh stopil v stik z njimi, a to je premalo, da bi lahko kaj več povedal. Pozitivno se mi je zdelo spoštovanje, ki so ga imeli do mene. Zdi se mi, da je tu manj predsodkov, čeprav sem imel občutek, da tudi tu javno mnenje ni naklonjeno Cerkvi. Ni pa tistega strupa, ki ga v Sloveniji močno občutimo.

Še vedno tako močno?

Seveda, javno mnenje je spolitizirano zlasti zaradi gozdov. Vse, kar zadeva vero, se potem suče okrog tega ali okoli splava. Ko je bila npr. maša v spomin na ameriške žrtve in je ljubljanski nadškof povabil vse diplomate, ni bilo zraven nobenega iz državnega zbora. Na zunaj pokazati vero je v Sloveniji še vedno grozno sramotno. Poglejte: obiskal sem vaše šole, tu se ne moli in tudi nismo molili. A prepričan sem, da bi se študentom zdelo čisto normalno, če bi kaj zmolili. Če pa bi pri nas v šoli molil, bi me debelo gledali in mislili, da se mi je naravnost zmešalo. Ti predsodki so pri naših srednješolcih grozno močni in to je velika ovira. Tu pa se mi zdi, da, kdor moli, ni zasmehovan. Ta občutek sem imel. To in spoštovanje; ni tiste zavrtosti, ki je v Sloveniji še tako prisotna.

Prvi dan misijona je bilo tudi zanimivo srečanje z odraslimi o dialogu z mladimi. Govorili ste o mentaliteti "kar mi paše", o našem času, pravem načinu in pomembnosti sporočila. Kaj svetujete odraslim, ki jim gre za ohranjanje plodnega pogovora z današnjimi mladimi?

Mladi so od otroških let dalje izredno pozorni na laž, ki jo nosimo odrasli v sebi. Ne moremo govoriti o stvareh, če nismo o teh trdno prepričani. Prva stvar je torej vedeti, kaj kot odrasel človek jemljem za vrednote. Če jih potem res živim, jih nato lahko posredujem drugim. To je prva stvar. Ko smo enkrat neobremenjeni s svojo samopodobo in, če je ljubezen v nas večja od naših strahov in predsodkov, potem lahko prisluhnemo mladim in vidimo, kje so, kaj si želijo; tedaj bomo našli pot do njih. Mlad človek išče res samo to, kar mu "paše", ker je popolnoma svoboden, individualist; ne prenese in mu ni mogoče vsiljevati ne avtoritete ne institucije ne tradicije; vse to odklanja. Zato je treba upoštevati logiko tega časa in biti pozorni na način dialoga. Ko stopam v pogovor z mladim, skušam se pogovarjati, ga iskati, razmišljati o tem, zakaj npr. išče mamila. Če mu rečem samo: "Mamila so slaba!", nič ne opravim. Mene najprej zanima, zakaj jih išče. Če bo rekel: "To mi paše," lahko nadaljujem: "Ti paše tudi odvisnost?" In rekel bo: "Ne, to pa ne." In jaz: "Potem pa iščiva pot iz nje!" Sprejemljivo sporočilo znotraj logike "kar mi paše" je sreča: ta "paše" vsem. Jaz lahko povem, kaj me osrečuje; to nagovarja, tudi če je pogled drugega drugačen. Mene osrečuje Kristus, njegov način stopanja do človeka, njegov pogled na življenje. To je potem za mladega hkrati sporočilo in pot.

V soboto popoldne so otroci in njihovi starši napolnili cerkev sv. Ivana. Kako lahko mladi starši spregovorijo tudi najmlajšim otrokom o Bogu in njegovi ljubezni do človeka?

Starši morate biti iznajdljivi. Vse mogoče stvari lahko otrokom razložite. To pride samo. Radi morate imeti otroka in Boga, potem se boste v dialogu našli. Apostol Pavel pravi, da je ljubezen iznajdljiva in ustvarjalna. Morda je danes med nami preveč strahov: "Kaj, če bom pri vzgoji otroka kaj naredil narobe!" Otroška duša je tako neobremenjena, da zna tudi pametno presojati. Če čutimo odrasli Boga blizu, sem prepričan, da je to nalezljivo. Sicer na drugačen način, a gotovo bodo tudi otroci to sprejeli. Ko imaš rad otroka, vidiš, kako mu lahko kaj poveš, kaj ga nagovarja. Drugih receptov nimam.

Kako so potekala srečanja s starši in zakonci?

Prisoten sem bil samo pri srečanju s starši o vzgoji. Pri zakonski skupini me ni bilo zaradi utrujenosti; moral sem namreč paziti, da pridem do konca misijona. Običajno vodita tak teden po dva misijonarja; g. Vlado Bizant je zadnji trenutek zbolel in ostal sem sam. Je napor se vsakič znova vživeti v novo skupino; ni lahko stopiti v štiri skupine dopoldan, v vsaki videti, koga imam pred sabo in kako se mu približati. Zaradi tega sem se malo umaknil. Zakoncem je tako spregovoril par iz Ljubljane; bil je res lep večer, tako so mi povedali.

Sam sem se s starši pogovarjal o vzgoji. Glede tega vprašanja startam vedno pri predpostavki, da je vsaka vzgoja najprej samovzgoja. Hitro lahko ugotovimo, da to, kar manjka pri mladih, manjka tudi pri nas. Razmišljal sem v tej smeri: če manjkajo spoštovanje, veselje do življenja, občutek za sveto, razmišljanje o življenju, globina itd., se moramo odrasli verjetno najprej vprašati, kje smo mi sami. Morda ne bo težko spoznati, da tudi nam kaj manjka.

Kako pa je bilo z ostarelimi?

Zanje je prišel drug misijonar, lazarist z Mirenskega Gradu g. Tone Pust. Opazil sem, da so pri starejših včasih pomembne tudi izkušnje starejšega človeka, ki jih lahko razdeli z njimi. Veseli so tudi mladega duhovnika, a ne vidim, da bi kaj posebnega izgubili, če na srečanju z njimi ni mladega duhovnika.

Še pred nekaj leti je bilo življenje v naši duhovniji bolj "umirjeno". Očitno je Gospod uslišal vztrajne molitve našega župnika in drugih vernikov, tako da je danes župnijska skupnost res živa, dinamična, v razcvetu, vedno več je otrok in dejavnih laikov. Kako od zunaj gledate na tak pojav in kaj bi svetovali za prihodnost naše župnijske skupnosti?

Težko dajem točno oceno, lahko le sumim, da so bili med razlogi za nekak zaton v prejšnjih letih materializem in liberalizem, na drugi strani pa znotraj Cerkve modernizem, ki je postavljal pod vprašaj obrede, nujnost molitve, smisel rožnega venca ipd. V takih primerih ponavadi pride do najnižje točke. Občutek imam, da sedaj mlade družine ponovno čutijo pomen molitve, rednih srečanj, ustvarjanja občestva. To je zelo lepo! Prihodnost Cerkve je na mladih družinah; ne samo na mladih, saj ti ne morejo živeti vere, če ni družine. V tem smislu se strinjam z vami, da gre pri vas za pravi preporod. To, da se mlade družine odločajo tudi za pet otrok, je zame lepo znamenje veselja do življenja, odprtosti do življenja. To je prihodnost! Hkrati so pri tem pomembni tudi starejši, ki jih podpirajo z molitvijo; vsak večer so molili rožni venec, ko sem se jaz igral z otroki...

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

31. NAVADNA NEDELJA, ZAHVALNA / VSI SVETI, 1.11. / SPOMIN VSEH VERNIH RAJNIH, 2.11. / SV. JUST, 3.11. / SV. OGLEJSKI MUČENCI, 5.11.

"Gospod, ljubitelj življenja. Tvoj neminljivi duh je namreč v vsem." (Mdr 11, 36; 12, 1)

"Gospod je zvest v vseh svojih besedah, dobrotljiv v vseh svojih delih." (Ps 145, 13)

"Da bi (Bog) s svojo močjo izpolnil vaše hrepenenje po dobrem ter udejanjil vašo vero." (2 Tes 1, 11)

"Ustavil se je pri grešnem človeku! ... Sin človekov je namreč prišel iskat in rešit, kar je izgubljeno." (Lk 19, 7. 10)

Jezus se je moral neprenehoma soočati z napadi velikih duhovnikov, pismoukov, farizejev in drugih, ki se niso mogli sprijazniti z njegovo ljubeznijo do grešnikov, do bolnih in do vseh bednih. Godrnjali so, češ: "Ustavil se je pri grešnem človeku!" (Lk 19, 7); drugje pa: "Ta sprejema grešnike in je z njimi" (Lk 15, 2); in: "Glej, požrešneš je in pijanec, prijatelj cestninarjev in grešnikov" (Lk 7, 34).

Resnica o Jezusu kot prijatelju grešnikov ne more skriti dejstva in tolažbe, da "je namreč prišel iskat in rešit, kar je izgubljeno" (Lk 19, 10). Jezus se poniža do grešnika, si celo naloži vse naše prekletstvo, vse naše grehe ter jih nese na križ (Gal 3, 13).

Jezus išče človeka, zato hodi skozi mesta in vasi. Višji cestninar, bogati Zahej, želi videti Jezusa. A tudi Jezus sam potrka na srce vsakega človeka, ker vse ljubi in hoče rešenje vseh (1 Tim 2, 4). Tudi Zahejevega srca se dotakne in ga spreobrne. Že Jezusov pogled je ljudi osvajal, čeprav ga je veliko ljudi spregledalo in zavrglo. Zakaj, ostane skrivnost.

Cestninar prizna svojo grešnost. Tudi ljudstvo ga je poznalo, a se ga je že od daleč izogibalo kot velikega grešnika, kar je veljalo za vsakega izterjevalca davkov. Tudi Jezus se tega zaveda, a vse preseže z ljubeznijo, ker je "prišel iskat in rešit, kar je izgubljeno" (Lk 19, 10).

Današnje prvo berilo, ki je vzeto iz knjige modrosti, je en sam spev Božji ljubezni, ki jo primerja kaplji jutranje rose. Ta ljubezen je usmiljenje, ki zmore vse, je namreč vsemogočna, zato ker tudi grehe odpušča, da bi se ljudje spreobrnili. Pesniško opeva to ljubezen kot vir in obstoj življenja. Vse zaobjema, saj je vse njegova zamisel in hotenje (Mdr 11, 22 nss).

Sv. Pavel bo pozneje izjavil pred epikurejci, filozofi in drugimi - tudi nekaj bogaboječih Judov je bilo med njimi -, na samem Aeropagu v Atenah, v srcu grške kulture, da jim oznanja nepoznanega Boga, ki bi ga našli: "Saj ni daleč od nikogar izmed nas. Zakaj v njem živimo, se gibljemo in smo... smo... Božjega rodu" (Apd 17, 27-29).

Toda, ko jim je Pavel spregovoril o vstajenju od mrtvih, "so se eni norčevali, drugi pa so rekli: 'O tem bi te poslušali kdaj drugič'" (Apd 17, 31-32). Zapiše tudi: "Bog, ki dela vse v vseh" (1 Kor 12, 6).

V našem prvem berilu pa Sveti Duh piše o Bogu: "Tvoj neminljivi duh je namreč v vsem", malo prej pa: "Ti si do vsega prizanesljiv, ker je tvoje, Gospod, ljubitelj življenja" (Mdr 11, 26; 12, 1). "Gospod je milostlijv in usmiljen, počasen za jezo in velik v dobroti. Gospod je dober vsakomur, usmiljen z vsemi svojimi deli... Gospod je zvest v vseh svojih besedah, dobrotljiv v vseh svojih delih... dviga vse, ki so potrti" (Ps 145, 8-9. 13-14).

Pavel poglablja misel o Božji pričujočnosti v vsem zato, da bi nas prepričal, naj bi delali primerno poklicu, da bi hrepeneli po dobrem in bi seveda delali po veri. Vse je kajpak milost, a brez našega sodelovanja ostane tudi milost v zraku (gl. 2 Tes 1, 11).

Zahej se je ob srečanju z Jezusom takoj odločil za pot pravičnosti. Tako je v njegovo "hišo prišlo odrešenje" (Lk 19, 9).

Sam Bog ve, zakaj in kako so se svetniki odločili za Boga. To je enkratna zgodovina Božjega Duha v človeku. Tako ob Vseh Svetih strmimo v skrivnostnega Boga, ki je poklical že toliko ljudi v svoje kraljestvo in jih nagradil za vse trpljenje in za zvestobo. Zbrisal je vse njihove grehe in krivde (1 Tim 1, 13), da lahko za vso večnost gledajo tistega, "ki prebiva v nedostopni luči" (1 Tim 6, 16). Vsi svetniki "so prišli iz velike stiske in so oprali svoja oblačila ter jih pobelili z Jagnjetovo krvjo" (Raz 7, 14).

Prvi november ne more biti za kristjana dan mrtvih, ki jih ni več, pač pa dan vseh, ki živijo v Bogu. Njihov praznik je posijal tudi v naše življenje, ki teče "po globeli smrtne sence" (Ps 23, 4) ter v temi in megli (Iz 60, 2), "v deželi smrtne sence" (Iz 9, 1), solzni dolini. Smemo jih častiti, se jim priporočati, jih klicati po imenu, saj po njih poveličujemo Boga. Še posebej se ne moremo načuditi nad novo Evo, Marijo, na katero je Bog od vekomaj mislil in jo je hotel kot pravzor novega človeka, celo kot mater svojega edinorojenega Sina.

In kdo bi ne občudoval sv. Jožefa, ponižnega in možatega Marijinega zakonca in očetovskega varuha?

V tej družbi so, tako verujemo, tudi naši pokojni, ki se jih ob vahtih hvaležno spominjamo. Hvaležni smo Bogu, a tudi vsem tem prijateljem.

SVETI OČE ŠE ENKRAT ODLOČNO OBSODIL NASILJE

POKOL V CERKVI V PAKISTANU

JURIJ PALJK

V Pakistanu je prišlo v nedeljo, 28. t.m., do hudega pokola, ki bo lahko imel izjemno težke posledice za vso mednarodno skupnost. Muslimanski skrajneži so namreč vdrli v Islamabadu v krajevno krščansko, protestantsko cerkev in streljali na vernike ter jih 19 smrtno ranili, veliko ranjenih ljudi pa je še vedno v kritičnem stanju.

Štirje skrajneži so med evangeličanskim jutranjim bogoslužjem vdrli v cerkev sv. Dominika in z avtomatskim strelnim orožjem začeli divje streljati zbranim vernikom v hrbet. Osem vernikov je bilo takoj mrtvih, med njimi tudi družina z dvema otrokoma, ki sta imela dve oz. tri leta; pod streli pa je padel tudi protestantski duhovnik Emanuel. Trije ranjeni so umrli že med prevozom v bližnjo bolnišnico, ostali pozneje, v bolnišnicah pa jih je še veliko, ki so v smrtni nevarnosti.

Očividci so po krvavem pokolu povedali, da so bili morilci oboroženi z zloglasnimi avtomatskimi puškami znamke Kalašnikov, prišli da so z motorji in so bili v šestih in so najprej pobili dva policista, ki sta bila pred cerkvijo, nakar so začeli streljati na vernike. Krščanska skupnost v Pakistanu je izjemno maloštevilna, tako da imenujejo kristjane "cerkev ubogih". Vseh kristjanov naj bi bilo v Pakistanu samo za dva, največ tri odstotke vsega prebivalstva, in je torej več kot upravičen sum, da je šlo z napadom na kristjane v bistvu za simbolno krvavo dejanje, ki je uperjeno proti ZDA. K temu dejstvu navaja opazovalce tudi dejstvo, da so muslimanski teroristi streljali na protestante in ne na katoličane, ki bi morali imeti mašo takoj po protestantskem obredu. Kot je znano, so protestanti predvsem anglo-saksonskega porekla in v tem vidijo opazovalci razlog, da so se muslimanski skrajneži odločili za pokol prav nad njimi.

Grozljivo dejanje, ki ga je obsodil ves razviti svet in tudi krajevna oblast, pa seveda odpira nova težavna vprašanja mednarodnih razsežnosti, saj se postavlja upravičeno vprašanje, če ni že prišlo do verske vojne v svetu. Na eni strani Američani, ki napadajo talibanske položaje v Afganistanu in pri tem s smrtonosnimi bombami morijo tudi nedolžne ljudi, in na drugi strani muslimanski skrajneži, ki postajajo do vseh drugače mislečih in verujočih skrajno nasilni, in to povsod po svetu, o čemer pričajo vesti s Filipinov, iz Indonezije in od drugod. Kam bo to pripeljalo, se danes ne ve.

Ve pa se, da ima še kako prav sveti oče Janez Pavel II., ki je takoj po pokolu obsodil krvavo dejanje in še enkrat ponovil, da gre tudi pri tem pokolu za "tragično dejanje nestrpnosti". Apostolskemu nunciju v Pakistanu je sveti oče takoj, ko je zvedel za krvavi atentat, poslal brzojavko, v kateri je dejal, da "občuti velikansko žalost ob novici o strašnem nasilnem dejanju!" Izrazil je občuteno sožalje vsem kristjanom in "svojcem žrtev krvavega dejanja; žrtve pa bom v molitvi priporočil Bogu". Ko se je papež spomnil "strašnega nasilnega dejanja, ki je boleče prizadelo krajevno Cerkev v Bahawalpurju", je tudi molil za vse žrtve in za vse ljudi v Afganistanu, ki tako ali drugače trpijo zaradi tamkajšnje vojne.

Sveti oče se je spomnil vseh trpečih povsod po svetu tudi ob tradicionalni nedeljski molitvi angelskega češčenja. Pred več kot dvajset tisoč zbranimi verniki na Trgu sv. Petra v Vatikanu je papež Janez Pavel II. minulo nedeljo dejal: "Izročimo materinskemu varstvu najsvetejše Device Marije vsa ljudstva v Afganistanu in molimo, da bodo prihranjena nedolžna življenja; mednarodna skupnost pa naj se takoj zavzame za vse begunce in naj jim takoj in neposredno nudi konkretno pomoč!"

O pokolih pa poročajo tudi s Filipinov, kjer prihaja že dlje časa do napadov na kristjane s strani muslimanskih skrajnežev. Tako poročajo, da so tudi na otočju Mindanao minulo nedeljo kristjani šteli svoje mrtve. Bombni atentat v neki krajevni restavraciji je namreč povzročil pokol med gosti, saj jih je bilo takoj mrtvih deset, medtem ko jih je vsaj 43 ranjenih.

O drugem krvavem atentatu pa poročajo tudi iz mesta Quetta v Pakistanu, kjer so muslimanski skrajneži podtaknili bombo na poln avtobus beguncev in v tem atentatu je bilo veliko ranjenih, našteli so jih petindvajset, tri osebe pa so umrle. Znano je namreč, da se begunci iz Afganistana pred bombnimi napadi in predvsem pa pred velikansko revščino selijo v Pakistan, kjer pa živijo tudi privrženci skrajnežev Osame Bin Ladna.

Gotovo gre za nasilna dejanja, ki imajo svoje vzroke prav v ameriških napadih na talibanske položaje v Afganistanu; veliko pa se jih zgodi iz preprostega razloga, ker gre pri domala vseh napadalcih za muslimanske fanatike, ki ne priznavajo nobene osebne svobode, če leta ni v okviru muslimaske vere.

Zato ima še kako prav sveti oče Janez Pavel II., ki nenehno poziva vse sprte strani, da "nasilje ni noben odgovor, ampak poraja vedno samo novo nasilje!" Papež tudi nenehno opozarja mednarodno skupnost, naj obsoja vsako nasilje in naj si prizadeva za ploden in ustvarjalen dialog med sprtimi stranmi povsod po svetu. Sam je že dokazal, da si prizadeva za dialog tudi z muslimani, saj se je v Damasku letos kot prvi papež bos podal v muslimansko mošejo molit "edinega in skupnega Boga vseh bratov v Abrahamu." V vseh javnih nastopih pa je tudi objokoval vse žrtve krvavih nasilnih dejanj in se zavzemal za spravo in mir. Za tisti mir, ki ga muslimanski skrajneži nočejo, in bo zato pot do ponovnega miru v svetu težja, kot smo si pripravljeni priznati.

MINORITSKI SAMOSTAN V PIRANU OBHAJA 700-LETNICO

ZAKLJUČNA JUBILEJNA SLOVESNOST

V soboto, 27. oktobra, se je v cerkvi sv. Frančiška v Piranu zaključilo praznovanje 700-letnice ustanovitve minoritskega samostana, katerega sestavni del je tudi ta cerkev. Slovesnost se je pričela s sveto mašo, pri kateri je somaševanje več škofov in mnogih duhovnikov vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. Bila sta prisotna tudi apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Edmond Farhat in upokojeni goriški nadškof msgr. Antonio Vitale Bommarco, sicer član minoritskega reda, ostali dve slovenski škofiji pa so zastopali naslednji škofje: ljubljansko nadškof msgr. Franc Rode ter pomožni škof msgr. Andrej Glavan, mariborsko škofijo pomožni škof msgr. Anton Stres. Iz Rima je na slovesnost prispel vikar minoritskega reda p. Fermino Giacometti, prisotni pa so bili tudi nekateri zastopniki slovenskih redov.

Mašni obred je spremljal izbran glasbeni spored, ki sta ga izvajala pevski zbor Sv. Viktorin s Ptuja in komorni orkester iz Ljubljane, sodelovala je tudi sopranistka Dunja Spruk, dirigiral pa je Maksimilijan Feguš. Med bogoslužjem sta zbor in orkester izvajala znano Haydnovo mašo *Missa brevis*, slišali smo tudi skladbe W. A. Mozarta in G. F. Haendla, prav tako nekaj ljudskih pesmi. V uvodnem delu maše sta zbrane pozdravila provincialni minister slovenskih minoritov p. Slavko Stermček in ljubljanski nadškof msgr. Rode, glavno pridigo pa je imel koprski škof msgr. Pirih.

Celotno bogoslužje je bilo zelo doživeto in primerno visokemu jubileju, v njem pa so se izmenjevali kar trije jeziki: latinščina, slovenščina in italijanščina. Po končani maši so gostoljubni piranski minoriti vse prisotne povabili na agape, uro kasneje pa je v cerkvi sv. Frančiška sledila zahvalna akademija. Zasnovana je bila kot dramsko-glasbeno dogajanje, sestavljeno iz treh slik. Slišali smo izvirna Frančiškova besedila in njihovo razlago, izvajanje recitatorjev pa se je prepletalo z izbrano orgelsko in instrumentalno glasbo. Besedilo za akademijo je sestavil gvardijan piranskega samostana p. Janez Šamperl, režiral je Ubald Trnkoczy, sodelovali pa so naslednji znani slovenski umetniki: dramska igralca Boris Cavazza in Pavle Ravnohrib, flavtistka Irena Grafenauer, klarinetist Mate Bekavac, trobentar Stanko Arnold, organist Maks Strmčnik, kantavtor p. Janez Ferlež. Vsa izvajanja na akademiji so bila vrhunska, predvsem pa je pomembno, da smo iz besedil močno občutili aktualnost Frančiškovega sporočila za različna življenjska področja.

Uvod v letošnje slavnosti minoritskega jubileja v Piranu je bil znanstveni simpozij, ki je v prostorih samostana potekal v četrtek, 11. oktobra, in v petek, 12. oktobra. Na njem so nastopili različni izvedenci doma in iz tujine, ki so v svojih referatih podali celovito sliko nastanka, gradnje, razvoja in življenja samostana v dolgih sedmih stoletjih. Pohvalno je dejstvo, da so vsa predavanja bila že vnaprej natisnjena v posebnem zborniku, ki je bil na voljo že na samem simpoziju. Zajetna knjiga nosi naslov *Sedem stoletij minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu 1301 - 2001.* Na tem mestu seveda ne moremo podrobneje razčlenjevati njene vsebine, vendar naj navedemo vsaj nekaj važnejših zgodovinskih podatkov: cerkev s samostanom so začeli graditi leta 1301, dokončana pa je bila leta 1318. Prvotna cerkev in samostan sta bila zasnovana v skladu z načeli gotskega sloga, v prvi polovici 18. stoletja pa je prišlo do barokizacije, zlasti notranjščine cerkve, stari križni hodnik je bil podrt, na njegovem mestu pa je nastal čudovit poznobaročen, že klasicistično naglašen križni hodnik, ki ga pozna tudi širša slovenska javnost, predvsem zaradi koncertov, ki potekajo v njem. Minoritski samostan v Piranu je dolga stoletja sodil pod dalmatinsko provinco tega reda, v času Italije je sodil pod padovansko provinco, po drugi svetovni vojni pa pod slovensko. Leta 1954 je bil nacionaliziran, leta 1996 pa je v skladu z zakonom o denacionalizaciji spet bil vrnjen minoritom. V delu samostana kot najemnik še vedno gostuje srednja zdravstvena šola, vse ostalo pa je bilo dano na razpolago minoritom, kar je omogočilo temeljito obnovo v skladu z načrti piranske redovne skupnosti. Doslej so že uredili bivalne prostore za patre, knjižnico, arhiv in refektorij, prav tako so obnovili nekdanji oratorij sv. Janeza Evangelista v pritličju križnega hodnika, kjer je na ogled samostanska pinakoteka. Temeljito je bila obnovljena tudi cerkev sv. Frančiška, in to zunaj in znotraj. Ko bo vrnjen še ostali del samostana, ga bodo namenili noviciatu, pa tudi gostom, zlasti tistim, ki bodo sem prihajali na duhovne vaje.

MV

OB KONCU LJUDSKEGA MISIJONA NA GORIŠKEM

ŠE NAPREJ ČUVAJMO BESEDO

Prejšnjo nedeljo se je s prazničnim bogoslužjem pri več slovenskih mašah končal ljudski misijon, ki je potekal v Slovenskem pastoralnem središču v Gorici in v petih vaseh sovodenjske občine.

Pri sv. Ivanu v Gorici je vodil teden duhovne poglobitve mlad lazarist z Mirenskega Gradu, ki je vodil in koordiniral srečanja z otroki, mladimi, zakonci, starši in ostarelimi. V svojih govorih je obravnaval glavna vprašanja naše vere, pa tudi konkretne vidike vsakdanjega življenja. V marsikom bodo še dolgo odmevale njegove besede, ko je npr. govoril o človeški grešnosti, sožitju ali o liku Marije, čistem zgledu vsakega kristjana. Vedno je pozival k temu, da bi bili pozorni do stisk drugih in da bi znali bližnjega sprejemati in razumeti, ne pa obsojati. Posebno uspelo je srečanje s številnimi otroki in starši v soboto popoldne. Tudi nedeljski sklep je bil posebno praznično; misijonar je bil prisoten tako pri maši ob 9. uri na Travniku kot pri sv. Ivanu ob 10. uri, kjer se je nedeljsko bogoslužje končalo z veselo družabnostjo pred cerkvijo in nato s pravim romanjem na Sveto goro v zahvalo za prejete darove v preteklem tednu.

Isti dan se je z mašo ob 10. uri hkrati v Sovodnjah in Gabrjah končal tudi misijon v sovodenjski občini. Zbralo se je res veliko ljudi iz vseh petih vasi. G. Viljem Žerjal, ki je veliko naredil pri pripravi te duhovne obnove, je z zadovoljstvom ugotovil, da je pobuda dobro uspela, še zlasti je bil vesel lepe udeležbe otrok in mladih, in to še predvsem v zadnjih dneh. Delo, ki so ga opravili trije misijonarji minoriti s Ptujske Gore, iz Pirana in Sveč na Koroškem, je seveda dolgoročno; smemo upati, da bo sadove obrodilo s časom. Posrečen je bil tudi način misijona, ki ni potekal vedno po cerkvah, ampak v različnih krajih po skupinah. Na poseben način je uspelo srečanje z mladino, pa tudi s člani Mešanega pevskega zbora Rupa-Peč, ki jih vodi Zdravko Klanjšček in ki so še enkrat pokazali svoje sposobnosti in potrdili že znano dejstvo, da predstavlja sestav verski in kulturni temelj v teh vaseh.

Besede, ki so jih naši verniki lahko slišali v prejšnjem tednu in ki so se jih tako ali drugače dotaknile, naj še naprej tlijo kot žerjavica. Kot Božja Mati ostanimo vsi odprti za življenje in za presenečenje, odprti Duhu, ki ga lahko sliši, le kdor zna poslušati in Božje besede čuvati v srcu.

PASTORALNI DNEVI TRŽAŠKE ŠKOFIJE

BITI CERKEV DANES

V petek, 26., in v soboto, 27. oktobra, je v dvorani pri cerkvi sv. Marije Velike v Trstu potekal jesenski del vsakoletnih pastoralnih dnevov tržaške škofije. Tema tokratnih pastoralnih dnevov se je glasila Biti Cerkev danes, o tem vprašanju pa je na petkovem srečanju spregovoril msgr. Paolo Doni s predavanjem Verovati v Cerkev - biti Cerkev. Msgr. Doni je skušal osvetliti podobo Cerkve v času po Drugem vatikanskem cerkvenem zboru in v luči pokoncilskih dokumentov. Prikazal je, kakšna je Cerkev pri nas, in poudaril pomen spreobrnjenja, da bomo res Cerkev, ki živi in pričuje v današnjem svetu. Tu je bil dan poudarek še zlasti na pojmovanju Cerkve kot skupnosti verujočih (tako pojmovanje dobiva vedno bolj središčni pomen v današnjem času).

Glede sobotnega dela je treba omeniti predvsem napoved škofa msgr. Evgena Ravignanija o novem, drugem škofijskem zborovanju. Prvo zborovanje je bilo že daljnega leta 1978 na pobudo takratnega škofa Bellomija, priprave na novo pa naj bi stekle že prihodnji mesec, medtem ko je zaključek predviden za leto 2003 ali 2004. Po besedah škofa Ravignanija je tako srečanje potrebno iz več razlogov: v prvi vrsti je to potreba po soočanju z zahtevami in spremembami, ki jih prinaša današnji čas, zatem potreba po poglobitvi vezi znotraj cerkvene skupnosti, po smernicah za pastoralno delovanje in po soodgovornosti v krščanski skupnosti in v družbi.

Na jesenskih pastoralnih dnevih je položaj slovenske verske skupnosti v tržaški škofiji orisal Sergij Pahor. Naj omenimo, da je v okviru poletnega dela pastoralnih dnevov, ki je potekal v mesecu juniju, en cel sklop vprašanj bil posvečen položaju slovenskih vernikov. V zvezi s tem je delovala posebna delovna skupina, ki ji je predsedoval dr. Drago Štoka. Ta skupina se je soočila zlasti z vprašanjem pomanjkanja duhovnikov, dalje z vprašanjem verouka oz. kateheze za mlade, a tudi za odrasle ter s potrebo po tesnejšem sodelovanju med duhovniki in ostalimi verniki. O teh vprašanjih je bil govor tudi na srečanju duhovnikov in vernikov tržaške škofije, ki je pred nedavnim potekalo v openskem Marijanišču.

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (4)

ZVONE ŠTRUBELJ

II. KAJ LEPŠEGA JE KOT OBLJUBA, ZAPISANA NA OBZORJU CERKVE OB VSTOPU V TRETJE TISOČLETJE?

Analiza sedanjega stanja in znaki novega upanja

Drugi vatikanski koncil, ki sovpada s prvimi ugrizi v "sendvič" prejšnjega stoletja, je dal zagon marsikateremu gibanju med kristjani. Poleg liturgičnega, ki smo ga delno že uresničili, je tu še biblično gibanje, ki dobiva konkretne oblike tudi po naših skupnostih, pa seveda ekumensko gibanje, ki je še stalno v razvoju. V Cerkvi so se pojavila nova duhovna gibanja, predvsem na binkoštni osnovi. Laiki so pridobili svoje pravo mesto v Cerkvi in ga marsikje še pridobivajo ali ga še morajo pridobiti. Prav na tem področju, ki bo danes tudi tema okrogle mize, gremo nasproti nekaterim novim, razveseljivim pojavom.

Krščanstvo se je kmalu po 2. vatikanskem koncilu znašlo pred izzivi globalizacije

Nekateri zgodovinarji delijo krščansko zgodovino v pet velikih sklopov, konstelacij, ozvezdij, paradigem: judovsko-krščansko-apokaliptična, helenistično-grško-ruska, rimsko-katoliška, reformatorsko-protestantska in na koncu moderno-razsvetljenska. Šesta je naša. Zanjo še nimamo imena. Krščanstvo se je znašlo pod novim ozvezdjem, v novi, "po-moderni" paradigmi. Imenujmo jo "po-moderna", za razliko od post-moderne, ki ima točno določen, že opisan pomen. Kateri so izzivi nove, po-moderne paradigme krščanstva?

Zagotovo so to: ekologija, pravičnost in etika ter svetovni ekumenizem kot zaveza miru.

Človek in narava sta dva pola, ki se po svoji nujnosti vključujeta. Človek v svetu in v kozmosu, to je naslov neštevilnih antropoloških raziskav, ki tudi teološkemu razmišljanju narekujejo novo smer. Vprašanje o Bogu kot Stvarniku bo v tem tisočletju postalo eno od aktualnejših vprašanj. V povezavi človek-narava bodo prišla na dan številna dognanja o kozmični religioznosti, ki je danes še neobvladana tema.

Problem družbene in socialne pravičnosti je v ospredju predvsem v tretjem svetu, ki bo v novem tisočletju tudi potencial krščanstva. Odnos bogati-revni, problem svetovne ureditve na ekonomski ravni, nova, pravičnejša svetovna politična ureditev. Religije in polis, se pravi politika. Pa tudi antropološko vprašanje odnosa med moškim in žensko. Vse to kaže na nove možnosti razvoja teološke misli v smeri celostne religioznosti (moški-ženska) in v smislu osvobajajoče religioznosti. Na vseh teh področjih, tudi na področju svetovne etike, bo krščanstvo zagotovo imelo pomemben delež.

Moja religija in druge religije. To vprašanje je že za marsikoga na dnevnem redu. Ali bo prišlo do pojava ekumenske religioznosti, ki bi pospeševala dialog, strpnost in mir in bi ljudem nudila tudi nek osnovni etični kodeks? Krščanstvo se danes čedalje bolj predstavlja kot dialoško, zato so zanj možnosti na široko odprte.

(Zanimivo je, da je trenutno zelo v ospredju ideja političnega filozofa Samuela P. Huntingtona s Harvardske univerze, ki za prihodnje tisočletje napoveduje spopad civilizacij. Po vojni grofov in princev je sledila vojna med narodi, nato vojna med ideologijami. Tretja svetovna vojna bo vojna civilizacij. Z izrazom civilizacija označuje narode in regije, ki tvorijo določen kulturni model, katerega sestavljajo jezik, zgodovina, vera, navade in institucije in kjer ima religija zelo pomembno vlogo. Tako našteje osem takih svetovnih civilizacijskih sklopov z možnimi pod-civilizacijskimi modeli. Te civilizacije so: zahodna (Evropa in Amerika), konfucionistična (Kitajska), japonska, muslimanska, hinduistična, slovansko-pravoslavna, latinskoameriška in afriška. Bati se je bližnjih konfliktov med islamsko in zahodno civilizacijo ali med islamsko-konfucionistično zavezo in Zahodom. "Prihodnja svetovna vojna, če bo, bo zagotovo vojna med civilizacijami", prisega Samuel P. Huntington.

DALJE

SVETNIK TEDNA

1. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

VSI SVETI

Na današnji dan Cerkev že skoraj 1200 let obhaja praznik Vseh svetnikov. Prvo pričevanje, da so v Rimu praznik Vseh svetnikov obhajali na 1. november, imamo že iz časa okoli leta 800. Od tam se je praznovanje preneslo v Francijo, Nemčijo in Španijo. Misel o prazniku Vseh svetnikov - ne samo mučencev, ki so se jih spominjali že v prvih krščanskih stoletjih - je dobila oprijemljiv izraz, ko je papež Gregor III. okoli leta 740 pri sv. Petru v Rimu posvetil posebno kapelo v čast Odrešeniku, njegovi Materi, apostolom, mučencem in vsem svetnikom. Gregor IV. pa je leta 827 ukazal, naj se 1. novembra v vesoljni Cerkvi slovesno praznuje spomin Vseh svetnikov. Kot razlog, zakaj je Cerkev uvedla ta praznik, navajajo predvsem dvoje. Prvi razlog je: število svetnikov je tako naraslo, da ni bilo več mogoče se spominjati vsakega posebej pri bogoslužju. Drugi razlog pa je ta: na praznik Vseh svetnikov naj bi popravili, kar med letom na praznike svetnikov po nemarnosti opustimo.

Praznik Vseh svetnikov je predvsem praznik majhnih, preprostih, neznatnih svetnikov, ki so "utonili" v množici svetih. Vsak dan v letu imamo na koledarju imena svetnikov, ki jih je Cerkev kot take uradno razglasila, danes pa se spominjamo: tistih milijonov mater, ki so se posvetile ob svojih otrocih in družinah, med štirimi stenami doma; tiste množice mož, ki so zvesto izvrševali svojo službo v tovarni, v pisarni, za prodajalno mizo, na polju; tistih številnih študentov in mladih delavcev, ki jih je Bog poklical sredi najlepših načrtov in sredi dela, pa so bili pripravljeni na srečanje z njim; tistih nepreglednih množic starih, zapuščenih, bolnih, hromih, naglušnih, slepih, zapostavljenih ljudi, ki so v preskušnjah dozoreli za nebesa; tistih živčnih ljudi, ljudi nagle jeze in z mnogimi slabimi lastnostmi, ki so si iz dneva v dan, od spovedi do spovedi, prizadevali, da bi popravili svoj značaj; tistih preprostih kmečkih duš, ki so živele povezane z Bogom in so brale njegovo pismo v lepoti sveta in so tako o njegovi dobroti vedele več kot učeni profesorji... Med svetniki so tudi naši prijatelji, naši najožji sorodniki. Vsi tisti, ki so živeli v istem svetu kot mi in v enakih okoliščinah kot mi, pa so znali v vsem iskati in najti Boga.

Praznik vseh svetnikov je veliki dan vere, upanja in ljubezni. To ni "dan mrtvih", kot je bilo napisano na naših koledarjih do nedavna (in je na nekaterih še!). To je dan živih, kajti Bog je zvest in trdno drži njegova obljuba: "Kdor v me veruje, bo živel, tudi če umrje!" Ti preprosti svetniki, ki so morda utonili v pozabo kmalu potem, ko so umrli in se umaknili iz človeške družbe, živijo. Človeške oči ne vidijo vsega. Ne vidimo Boga in ne vidimo veselja, ki ga je Bog naklonil svojim svetim. Vsi naši rajni, ki počivajo na pokopališčih in drugod v naročju zemlje, so bili ustvarjeni in krščeni zato, da bi postali svetniki.

Praznik Vseh svetnikov je naš skupni praznik, praznik velike krščanske družine. Danes se, kot poje Cerkev v hvalospevu tega slovesnega praznika, "radujemo poveličanja vseh svetih članov Cerkve in ob njihovem zgledu in priprošnji v veri potujemo obljubljeni sreči naproti".

SVETOVNI DAN MLADIH 2002 V TORONTU

Goriška nadškofija se pripravlja na Svetovni dan mladih (SDM), ki bo **v Torontu (Kanada) od 18. do 28. julija 2002.** Podrobno poročilo s številnimi informacijami lahko dobite v številki Novega glasa z datumom 17. oktobra 2001. Vsekakor bomo o morebitnih spremembah ali novostih glede SDM še poročali.

Vse **informacije dobite pri patru Mirku Peliconu DJ**, ulica Nizza 36, 34170 Gorica, prenosni telefonček številka 340 7104932, naslov elektronske pošte: pelicon@email.si.

RADIO OGNJIŠČE: NAPOVED

RADIO OGNJIŠČE

Regionalni primorski program iz koprskega studia se začenja vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem.

Vsak ponedeljek je ob 16. uri tedenska informativna oddaja *Primorskih minus sedem*, ob 17. uri pa hudomušna glosa, ki jo pripravlja Jurij Paljk. Sledi aktualna anketa.

Radio Ognjišče lahko poslušate na ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

SSG / ABONMAJSKA SEZONA 2001-02

RAZVREDNOTENA DRUŽBA

IVA KORŠIČ

Začetek letošnje abonmajske sezone Slovenskega stalnega gledališča bi lahko ožigosali kot drzen, predrzen, izzivalen podvig, v katerega se je vodstvo gledališča podalo z izbiro drame *Supermarket* komaj enaintridesetletne beograjske avtorice Biljane Srbljanović **(na sliki desno)**. Kratek zapis o njej v gledališkem listu pravi, da je zaslovela v času vojne na Balkanu, ko je kot dopisnica italijanskega časnika *La Repubblica* poročala o vojnih grozotah in o njih pisala tudi v dnevniku *Diario da Belgrado*, izdanem v Italiji. Znana je tudi po svojem opozicijskem političnem delovanju. Za svoje delo je prejela mednarodno knjižno nagrado Ernsta Tollerja. Njen dramski opus obsega poleg *Supermarketa* tri drame, ki so jih uprizorili že v mnogih državah (v Milošićevi Jugoslaviji so bile prepovedane), njeno zadnje dramsko delo *Supermarket* pa je doživelo premierno uprizoritev v letošnjem juniju na Dunajskih slavnostnih tednih v režiji Thomasa Ostermeierja. Na slovenskem dramskem obzorju je prvič našla svoje mesto v zamejskem gledališču, v katerem je njena drama *Supermarket*, soap opera s prvinami črne komedije, doživela krstno uprizoritev v slovenskem jeziku, v prevodu Marka Sosiča, ki ni štedil s krepkimi pouličnimi izrazi, ki so verjetno še v večji meri prisotni v izvirniku. Seveda se besedišče, ki trpko pada na poslušalčevo uho, sklada z vsebino, v kateri ne najdemo enega samega lika, ki bi v svoji osebnosti in ravnanju nakazal drobec vrednote ali iskrenega odnosa do sočloveka. Vseh šest nastopajočih oseb, ravnatelj šole - dogajanje je postavljeno v zasebno šolo -, "namišljeni" balkanski disident, ki se je priselil na nemški zahod, dva profesorja, dijaka in novinar, nosi v sebi hinavščino, površnost, nezmožnost odkritih pogovorov, pomanjkanje človeškosti. V prikazani druščini je jasen propad moralnih vrednot in izguba identitete. Drugačnega težko sprejemajo, čeprav so sami "drugačni", in ne nazadnje vsi po vrsti kažejo neko bolno razvratno, razuzdano spolnost. Skrajno negativno sta opisana tudi mlada dijaka, ki nimata nikakršnega zanimanja, kaj šele ideala. Seks jima je nad vse. Fant služi lepe denarce, s tem da zadovoljuje bolno slo moških. Dekle ni nič drugačna, nastavlja se vsakemu, prav nič je ne veseli in nič ji ni mar. Ta kruti, naturalistično veristični svet - evropski zahod po padcu berlinskega zidu - , v katerega nas z vso grobostjo pahne avtorica, je s svojim režijskim gledanjem še bolj poudaril režiser Jaša Jamnik, ki ga taki dramski teksti očitno zelo navdihujejo, saj se je v odrski postavitvi besedilu Srbljanovićeve še bolj okrepilo surovo občutje razčlovečenosti, ki je vrelo iz njegove posodobljene vizije *Malomeščanske svatbe* B. Brechta, ob kateri je marsikateri gledalec občutil odkrit odpor. Podobna čustva so gotovo spreletavala marsikaterega gledalca na premieri, ki je bila v petek, 26. oktobra, v Kulturnem domu v Trstu ob prisotnosti avtorice in raznolike, tudi italijanske publike, ki je spremljala izvajanje z neposrednimi nadnapisi v italijanskem jeziku. Morda se je isti gledalec spraševal, zakaj moramo tudi v gledališču mirno požirati življenjsko gnilobo, ki naj bi odražala našo družbo oz. svet, v katerem živimo. Saj je oziroma mora biti gledališče ojačeno ogledalo naše vsakdanje stvarnosti, ki je v določenih primerih še bolj bolestno izprijena, kot jo vidimo v teatru. Toda obstaja v tem svetu še druga plat resničnosti, ki je svetlejša od prve. Vsi ljudje pa vendarle niso taki, ves svet pa le ni tak. Zakaj naj ne bi teater prikazal tudi to svetlejšo stran, da bi nam s tem pomagal živeti dalje in se boriti naprej za boljši jutri. Negativnih, tragičnih dogodkov je že tako ali tako vsak dan poln televizijski ekran. S temi brezciljnimi soap opernimi absurdnostmi pa smo tudi nasičeni do grla. Zato naj gre vse priznanje igralcem Vladimirju Jurcu (Leo Schwartz, ravnatelj šole), novi članici SSG Nikli Petruški Panizon (Diana, hčerka in učenka), mlademu Igorju Pisonu (Mali, učenec), ki je že nekajkrat sodeloval v SSG, gostu PDG Jožetu Hrovatu (gospod Britta, novinar), novemu članu SSG, ki prihaja iz vrst PDG, Borisu Mihalju (kolega Mayer, profesor), Barbari Cerar (kolegica Muller, profesorica), ki so dosledno izpeljali svoje vloge, ujeti v nekakšne dobro zamišljene kovinske "kletke" scenografinje Barbare Matul. Vendar se mimo teh dovršenih igralskih kreacij upravičeno sprašujemo, kako bo zvesti krog nekoliko starejših gledalcev sprejel to otvoritveno predstavo letošnje abonmajske sezone in kakšen bo odziv nanjo. Ali ne bi bilo bolje ponujati podobna odrska dela v spremljevalnem sporedu gledališke abonmajske sezone?

FOTO KROMA

FOTO KROMA

POKLON TISOČLETNICI GORIŠKE TOSTRAN IN ONSTRAN MEJE

UMETNIKI GORICI

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici so v ponedeljek, 29. t.m., odprli razstavo z naslovom *Umetniki Gorici*. Po pozdravu predsednice centra prof. Franke Žgavec, ki je pozdravila vsakega umetnika po imenu, je veliko število prisotnih pozdravil s solističnim nastopom trobentač Matej Špacapan. Prireditelj em in umetnikom so svoj pozdrav prinesli tudi goriški podžupan Giorgio Noselli, novogoriški podžupan Gojmir Mozetič in odbornik za kulturo goriške pokrajinske uprave Francesco Marangon. 46 goriških umetnikov z obeh strani državne meje, ki so prinesli vsak po eno ali dve likovni deli, da bi se tako dostojno poklonili tisočletnici pisne omembe Gorice je predstavil Jurij Paljk. Iz njegovega nagovora objavljamo nekaj misli.

FOTO BUMBACA

Z velikim veseljem nocoj odpiramo veliko likovno razstavo, ki nosi zgovoren in obenem tudi preprost, a pomemben naslov Umetniki Gorici *in podnaslov* Ob tisočletnici prve pisne omembe, *kar daje prireditvi tisti pečat slovesnosti, ki si ga Gorica ob tako pomembni obletnici gotovo zasluži.*

Najprej gredo seveda naše čestitke prireditelju, ki je imel lepo zamisel, da je na razstavo povabil vse likovne umetnike iz goriškega kulturnega prostora z obeh strani državne meje, kar daje prireditvi še večji kulturni in družbeni pomen. Prepričani smo namreč, da je skupni goriški kulturni prostor, v katerem od vedno z ramo ob rami živimo in delamo pripadniki različnih narodov, še danes izjemno živ in radoživ, ustvarjalen, da še danes nagovarja s svojim žlahtnim izročilom vsakogar, ki mu je pripravljen prisluhniti.

In kdo zna in mu uspe bolje od vas, dragi likovni umetniki, ki ste se tako številni odzvali vabilu organizatorjev, lepše pokazati s svojim delom, kako je najlepše in najbolj žlahtno v nas lastno vsem, ne glede na narodno, jezikovno ali kako drugo pripadnost?

Skoraj petdeset vas je prineslo svoja likovna dela na razstavo, da bi se poklonili tisočletnici Gorice in vsem izražamo našo iskreno hvaležnost, ker vemo, da ste prav umetniki tisti, ki ste skozi stoletja pomagali ohraniti mesto tako, kot je, da ste prav umetniki tisti, ki s svojim delom presegate vsakodnevnost in nagovarjate bližnjega s svojimi umetniškimi deli. Vsakdo od vas je na razstavo prinesel del samega sebe, svoje umetniško delo, ki je odraz vašega videnja samega sebe, sveta in seveda samosvojih umetniški prispevek v skupno blaginjo goriškega kulturnega prostora.

Kakšno bogastvo je nocoj na ogled v centru Bratuž!

...Nocoj se predstavljajo kiparji, fotografi, grafiki in slikarji, likovni umetniki, ki vsak s svojega stališča in vsak s svojim likovnim jezikom in likovno pripovedjo govorijo o tem, kako bogat je človek in kako bogata je naša Gorica. Predvsem pa je razstava odličen primer pregleda nad sodobnim likovnim ustvarjanjem v Gorici, ki je raznoliko, plodno, številno in predvsem pa sodobno, ujeto v korak s časom. Seveda ne moremo spregovoriti o vsakem posamezniku, ki v centru Lojze Bratuž razstavlja, lahko pa povemo, da so na razstavi dela, ki bodo čez leta veljala za klasična dela goriških likovnih ustvarjalcev, taka dela, ki bodo označevala čas, v katerem danes živimo in pričala o zavezanosti goriškega človeka protoru, v katerem živi. Na razstavi so prisotni tako umetniki, ki so zavezani likovni umetnosti, ki še danes ostaja zvesta figuraliki in tradicionalnim osnovam likovnega izražanja, kot tisti, ki so osvojili najsodobnejše likovne govorice današnjega časa, se torej ukvarjajo z abstraktno likovno govorico in večkrat tudi s konceptualnim slikarstvom... Gledalec bo na razstavi videl tako sodobno skulpturo kot klasične in lirične akvarele, grafične liste, pastele, olja in akril na platno, domala vse mešane in druge likovne tehnike, v katerih se izražajo naši likovniki. Vsem je skupno iskanje lepega in dobrega v samem sebi in iskanje poti do človeka, ki se kaže zdaj v upodabljanju krajine, zdaj v intimnem raziskovanju nčloveške notranjosti, kot tudi v likovni gesti, ki je namen sama sebi.

...Brez nepotrebnega leporečja zato lahko vzkliknemo, da smo našim umetnikom hvaležni za vse, kar so nam danes pokazali, kot si seveda tudi želimo, da bi s svojim delom nadaljevali, saj so prav oni pričevalci našega časa in bo njihovo delo prihodnjim rodovom govorilo tudi o našem vsakdanjiku, ki ga danes mi živimo.

Na razstavi v centru Bratuž, ki bo odprta ves november, razstavljajo: Vittorio Balcone, Marzo Bernot, Nadja in Silvan Bevčar, Roberto Bosco, Milovan Bressan, Egidio Calabrese, Bruno Canella, Demetrij in Jože Cej, Alfredo de Locatelli, Lina Del Gaudio, Nico Di Stasio, Michele Drascek, Franco Dugo, David in Robert Faganel, Sabrina Feroletto, Paolo Figar, Vanja Franko, Leone Gaier, Laura Grusovin, Olga Kolenc, Andrej Kosič, David in Franch Marinotto, Pavel Medvešček, Clotilde Menardi Fenzl, Vanja Mervič, Roberto Nanut, Giulio Nerini, Stefano Padovan, Maria Grazia Persolja, Edoardo Pirusel, Luca Suelzu, Andrej Saksida, Luisa Maria Sguazzi, Franco Spano', Lorenzo Tomasi, Arrigo Tonutti, Etko Tutta, Cecilia Seghizzi, Adriano Velussi, Ana Zavadlav ter Franko in Ivan Žerjal.

LUCA FERRINI IN ČRTOMIR ŠIŠKOVIČ V TOLMINU

LEP GLASBENI VEČER

JOŽE ŠTUCIN

Na drugem abonmajskem koncertu v tolminskem kinogledališču sta se v sredo, 17. oktobra, predstavila dva priznana zamejska umetnika, violinist Črtomir Šiškovič in pianist Luca Ferrini. Ljubitelji komorne glasbe so nedvomno prišli na svoj račun, uživali pa so v delih Vlada Lovca, Joška Jakončiča, Igorja Strawinskega, Leoša Janaška, Maurica Ravela, v dodatku pa še Marija Kogoja in manj znanega ukrajinskega skladatelja Poljakina.

V zvočno popolnoma neprimerni dvorani sta bila glasbenika na veliki preizkušnji. V prostoru, kjer ni niti za decibel odmeva, je namreč vsaka najmanjša napaka kaznovana s tem, da je takoj opazna in nadvse ostro sličnа. Posebno v najtišjih delih skladb, ki že sami po sebi izvajalcem predstavljajo "visoko" oviro, pa tudi ob izginjajočih zaključkih, lepo po slovensko imenovanih "fade out", ko se pogosto "kroji" usoda generalnega vtisa o izvedbi. Strah, da se bomo tudi tokrat soočali z mučnim in suhim preigravanjem partitur, pa je bil tokrat absolutno odveč. Tako Ferrini kot Šiškovič sta izmojstrena do te mere, da ju tudi glasbi neprijazne okoliščine ne morejo zmesti. Svoj program sta izvedla galantno, na trenutke v virtuozni formi, predvsem pa sproščeno in muzikalno. Črtomir Šiškovič je zanimiv violinist. Stradivarka iz leta 1724, na katero igra, mu omogoča, pravzaprav diktira prefinjeno igranje z zelo blagim in nežnim nastavkom. Sam instrument ima izjemno zvočno milino (za romantična dela mogoče celo premalo globine), bolj primerna pa je za poustvarjanje liričnih in poetičnih razpoloženj, medtem ko pri dramatičnih učinkih nekako "odpove". Slednje se je lepo slišalo pri izvedbi genialne mojstrovine Igorja Strawinskega, šeststavčne *Italijanske suite*, kjer se na določenih mestih skladatelj obregne ob ruralne zvoke ljudske glasbe in skuša s trdimi ritmično-melodičnimi vižami markirati vzdušje preprostega muziciranja. Prefina stradivarka je na tem mestu zazvenela kakor prestrašena gospodična, ki jo na silo zvlečejo na kmečko veselico, če nekoliko karikiramo in pretiravamo, seveda. Vse drugače pa se je njen prosojen zven izrazil v Ravelovi *Sonati za violino in klavir*, ki sta jo koncertanta zaigrala ob sklepu rednega dela koncerta. Tristavčni biser (Allegretto, Blues - moderato in Perpetuum mobile - allegro) je komponiran v impresionističnem slogu, skladatelj pa je v temelje vtkal tudi nekaj prvin bluesovskih harmonij. Zelo učinkovito, predvsem pa ušesu izredno blagodejno. Prav programskost - zadnji stavek, Perpetuum mobile, je čista "reprodukcija" nekakšnega stroja, ki poganja samega sebe, izveden pa je bil na najvišji možni ravni - skladbi zagotavlja posebno privlačnost, ki je mavrično pisana. Prelivi barvnih nians so pogosti in mehki. Blestel je seveda Šiškovič, tako je pač delo koncipirano, toda brez vrhunske pianistove "podpore", bi tudi njegov delež kaj hitro zvodenel. Nasploh lahko rečemo, da je Luca Ferrini odličen pianist, ki se zna vživeti v svojo spremljevalno vlogo. Njegovo igranje je koncizno, občuteno in mojstrsko znižano na komorno jakost. Na rednem delu koncerta v Tolminu sta poleg omenjenega glasbenika izvedla še *Pismo III* Vlada Lovca, Jakončičeve *Tri glasbene misli* in Janaškovo *Sonato*.

KONČALA SE JE MEDNARODNA KIPARSKA KOLONIJA SKULTURA 2001 V ŠTANDREŽU

KIPI BODO ZAŽIVELI NA VASI!

JURIJ PALJK

V soboto, 27. t.m, je bilo v Štandrežu ves dan kar se da slovesno, saj se je v soboto zvečer na vaškem trgu pred cervijo sv. Andreja s kulturnim večerom zaključila prva mednarodna kiparska kolonija *sKultura 2001*.

Napisali smo, da je bilo slovesno ves dan, saj je bilo res tako. Že dopoldan je bilo v Jeremitišču, kjer je deset umetnikov iz Slovenije, Avstrije in Italije teden dni iz brestovega, hrastovega in cedrovega lesa izdelovalo kipe večjih dimenzij, vse živo, saj so kiparji zaključevali svoja umetniška dela, ljubitelji umetnosti in radovedneži pa gledali, kaj in predvsem pa, kako delajo.

FOTO BUMBACA

Teden dni trajajoča kiparska kolonija je na posamezne domačije in na velik travnik v Jeremitišče privabila izjemno število ljubiteljev likovne umetnosti in tudi številnih slovenskih šolarjev, ki so si prišli pod vodstvom svojih učiteljev ogledat umetnike na delu. Mi smo ob obisku kiparske kolonije srečali šolarje slovenske osnovne šole z Vrha sv. Mihaela, ko so ravno radovedno spraševali kiparje, kako in kaj je z lesom in dletom in seveda z obvezno motorno žago. Zadovoljni so bili tako kiparji kot šolarji, še bolj pa učitelji.

Les je namreč tisti naravni element, ki tudi današnjega človeka še vedno najbolj zbliža z naravo, in zato ni naključje, če so prav kiparji v lesu tisti, ki imajo največ občudovalcev. Les je topel, les človeka še kako nagovarja s svojo prvinsko vezjo z zemljo in naravo, naravno toplino in morda gre prav tu iskati vzrok, zakaj toliko ljudi obišče kiparske kolonije, kjer umetniki izdelujejo svoje kipe v lesu.

Tako je bilo tudi v Jeremitišču, tem štandreškem ogroženem zaselku, kjer so nadebudni prireditelji priredili kiparsko kolonijo, ki je bila sploh prva pri nas in je že zato vredna vse naše pozornosti. Že samo dejstvo, da so si štandreški organizatorji upali prirediti zahtevno kiparsko kolonijo, potrjuje že znano resnico, da ni nič neizvedljivo, samo hoteti je potrebno. Z dobro voljo se da veliko narediti, so dokazali Štandrežci, ki so se teden dni družili s kiparji, spoznali njihov način dela in umetniki so jim v zameno poklonili svoja dela, ki bodo sedaj ostala v trajno last vaške skupnosti, kar je že samo po sebi več kot vredno pohvale. Če bodo kipe, med katerimi so nekatera dela odlična, pravilno umestili v vaški prostor, bo vas pridobila na lepoti, če pa bodo z organizacijo kiparske kolonije zares nadaljevali vsaki dve leti, bodo v desetih letih imeli v Štandrežu vsaj petdeset kipov, toliko, kot jih ne premore celotna slovenska srenja v vsem zamejstvu danes! Že ta podatek je sam po sebi dovolj zgovoren!

Da ne bi kdo zmotno mislil, da gre za kako vaško in zato nepomembno prireditev, povejmo še, da je bila v Štandrežu na *sKulturi 2001* umetniška zasedba odlična in so tudi sadovi kolonije imenitni, gotovo veliko večji in boljši od pričakovanih.

Johann Čertov je iz avstrijske Koroške prinesel s seboj tradicijo rezljanja v lesu, a je vse presenetil s sodobno oblikovano skulpturo nežnih, a odločnih in sodobnih oblik. Peter Dominik Gotthardt, prav tako koroški umetnik iz Avstrije, je v Štandrežu izdelal kip, ki bi ga lahko poimenovali Družina, saj je umetniku uspelo zajeti v kipu družinsko celico, predvsem pa ohraniti soskladje umetnikovega rezljanja lesa z notranjo harmonijo debla, iz katerega je umetnik izdelal mojstrski kip. Claudio Mrakic, ki je Goričan, je v lesu napravil sodobno skulpturo večjih dimenzij, ki se naslanja na bizantinsko simboliko, prikazuje pa čašo, iz katere teče voda. Roberto Nanut, prav tako naše gore list, se je po dolgem času vrnil k obdelovanju lesa in tudi on je Štandrežu pustil sodobno skulpturo nežne, prepričljive oblike, v kateri je iskanje nove, sodobne harmonije na prvem mestu. Zmago Posega je iz bližnjih Bilj prišel v Štandrež in iz cedrovega lesa napravil skulpturo, ki ima na eni strani njegove značilne vdolbene in izdolbene hrbte, na drugi strani pa nekakšno "kiparsko risbo", če smemo tako zapisati. Posega je ponovno dokazal, da upravičeno velja za enega najprodornejših slovenskih kiparjev danes. Goričan Paolo Figar je v Štandrežu, pravzaprav na travniku v Jeremitišču, napravil zvezdoslovca, velikanski kip pradavnega meniha-eremita-astronoma, ki trdno vraščen v zemljo zre v nebo in mimoidočega kar kliče, naj se zamisli v svojo usodo. Prav bi bilo, da bi se ta skulptura vrnila v Jeremitišče, na kraj, kjer je nastala. Ivan Zotti, domačin, je izrezal imeniten velik kip človeške figure, ki drži svoj obraz-masko v rokah, in združil sodobno kiparstvo z ironijo. Mihaela Žakelj je tudi dokazala, zakaj imamo na Slovenskem veliko dobrih kipark, tudi ona je v izdelovanju svoje figure ostala zvesta harmoniji lesa, saj ji je kipu uspelo vtisniti harmonijo sodobne likovne uprizoritve. Stane Jarm je na Jeremitišču napravil v velik steber vkleščeno "Pietà", kjer sta poudarjena trpeča obraza sina in matere, prepričljiva pa je tudi tolažilna roka. Kip je narejen v njemu lastnem, prepoznavnem in elementarnem, a izpovednem slogu. Ervin Potočnik iz Ljubljane pa je v Jeremitišču napravil največji kip, več kot pet metrov visokega "angela, ki bo varoval Jeremitišče", kot je sam dejal. Gre za zahtevno in lepo delo, ki bo našlo svoje naravno okolje prav na kraju, kjer je nastalo.

V soboto popoldan so organizatorji v sprevodu prepeljali kipe iz Jeremitišča v vas in že sam sprevod je bil dogodek zase, saj se je slavnostne povorke udeležilo veliko domačinov in tudi gostov. Kipe so nato razstavili ob župnišču, nakar je sledilo kulturno dogajanje, saj je umetnike in goste pozdravil domači župnik Karlo Bolčina, nakar je dr. Saša Quinzi vsem predstavil domačo cerkev sv. Andreja in freske Toneta Kralja, zadonele pa so tudi prenovljene in pred kratkim blagoslovljene domače orgle.

Sledilo je praznovanje na trgu pred cerkvijo in zahvala vsem umetnikom in tudi tistim, ki so tako ali drugače pripomogli k uspehu mednarodne kiparske kolonije. V imenu domačih organizatorjev so kiparjem izročili diplome in se jim toplo zahvalili za delo in predvsem pa za umetnine v lesu, ki bodo odslej krasile vas. Goriški podžupan Giorgio Noselli je pohvalil pobudo in Štandrežcem čestital, enako pa je storil tudi Alessandro Bon, pokrajinski odbornik za kulturo.

FOTO BUMBACA

RADOVEDNI MEDVEDKI - ZANIMIV IN KORISTEN PROJEKT SLOVENSKE SOCIO-PSIHO-PEDAGOŠKE SLUŽBE

ZGODNJE BRANJE POSPEŠUJE OTROKOV VSESTRANSKI RAZVOJ

Radovedni medvedki je naslov lepe pobude, ki si ga je zamislila Slovenska socio-psiho-pedagoška služba, ki se ukvarja s slovensko mladoletno populacijo v Trstu.

Projekt je namenjen otrokom do tretjega leta starosti, ki jih organizatorji želijo uvajati v listanje slovenskih slikanic, pripovedovanje in pripovedovanje in nenazadnje tudi zgodnje branje. Dr. Danilo Sedmak, ki vodi Slovensko socio-psiho-pedagoško službo, nam je poslal zapis prof. Anke Peterlin, ki ga z veseljem objavljamo, in je v spremnem pismu tudi zapisal, da je "branje otrok v njihovi najnežnejši življenjski dobi pozitivno, vpliva ne le na razvijanje govora in estetskega čuta, ampak tudi na otrokov vsestranski, to je kognitivni, čustveni in socialni razvoj. V našem dvojezičnem okolju ima branje in pripovedovanje v materinem jeziku še poseben pomen". Ker se z navedenim več kot samo strinjamo, radi objavljamo zapis in tudi pozdravljamo pobudo, o kateri bomo še poročali.

Začelo se je šolsko leto in mladi starši se zaskrbljeno sprašujejo, kako se bo njihov malček znašel v vrtcu ali v šoli, ali bo imel težave pri branju in sporočanju in sploh pri vključevanju v šolski sistem. Marsikdo od teh staršev pa ne ve, koliko lahko za vsestranski razvoj svojih otrok naredijo starši sami že v prvi dobi razvoja, še pred vstopom v vrtec. Eden najučinkovitejših načinov pospeševanja vsestranskega razvoja otroka je prav ta, da mu že zelo zgodaj začnemo pripovedovati in brati knjige. Morda nekateri starši svojim otrokom že berejo, a tega ne delajo sistematično, drugi pa morda mislijo, da je prezgodaj, da bi brali otroku pred tretjim letom starosti. Res pa je prav nasprotno: znanstveno je namreč dokazano, da je prva življenjska doba najbolj dragocen čas, ko lahko odrasli s pripovedovanjem in pogovarjanjem ob knjigi bistveno pripomorejo k otrokovemu psihičnemu zdravju in kognitivnemu razvoju. Nevrologi so ugotovili, da zgodnje branje otroku in pogovor ob knjigi spodbuja možganske celice obeh hemisfer, in torej vpliva na otroka vsestransko pozitivno. Če starši v prvih treh letih vsak dan posvetijo nekaj minut skupnemu gledanju knjige in pripovedovanju, s tem pospešujejo kognitivni, čustveni in socialni razvoj svojega otroka.

V prvih treh letih otrok doživi na jezikovnem področju največji "preskok" v jezikovnem razvoju. Zato je v tem najzgodnejšem obdobju branje malčkom še posebno važno, saj iz knjig spoznavajo nove izraze, iz slikanic prepoznavajo slike, jih povežejo s konkretnimi predmeti in jih poimenujejo. Ko odrasli pripoveduje v maternem jeziku, skuša otrok razumeti pomen slišanega in doživi stik z jezikovnimi oblikami in strukturo. Razvoj jezika in miselni razvoj pa sta v medsebojni odvisnosti, zato drug drugega pospešujeta. V prvem letu starosti, ko je otrok še v predjezikovnem obdobju, doživlja pesmice in ritmična besedila najprej predvsem po zvočno-formalni strani. Odrasli ga lahko vzame v naročje in mu pripoveduje ob knjigi, ali pa se z njim igra "bibanke" med nego, ali mu poje uspavanko, da ga umiri. Otrok s tem občuti tudi čustveno bližino, varnost in ugodje, se čuti sprejetega. Vse to pozitivno vpliva na njegov čustveni razvoj. Ko začne otrok poimenovati stvari, mu odrasli ponudi slikanice, imenuje slike predmetov v njih ali pa pripoveduje o naslikanih situacijah in se z njim pogovarja. S tem se socialni odnos otrok-odrasli preko knjige razširi na ostali svet. Seveda morajo biti knjige primerne (npr. slikanice, kartonke, leporela, kartonske zgibanke, igralne knjige,...); zgodbice in besedni zaklad pa preprost, vzet iz njihovega realnega, neposrednega okolja. Otroku je torej treba prvo književnost prirediti; pripovedovanje pa mora biti živo. Pripovedovalec kratka besedila postopoma daljša in pomaga otroku, da tudi ta postopoma daljša svojo vidno in slušno pozornost.

Otrok se že zelo zgodaj nauči pozorno opazovati slike (tudi pri tem ga mora odrasli usmerjati); slike same pa morajo biti čim primernejše, prikupne, nazorne in ne prenatrpane (na slovenskem trgu imamo res veliko izbire in mnogo čudovitih, za to starost primernih knjig!). Od različnih likovnih tehnik bo otrok nekatere imel rajši; ob njih bo doživljal estetsko ugodje in razvijal svoj estetski okus. To bo vplivalo na njegovo poznejše spoznavanje in doživljanje sveta.

Otrok želi, da mu odrasli isto besedilo še in še ponavlja na enak način, saj ga to pomirja in utrjuje v varnem občutku, da je zunanji svet urejen. Po drugi strani pa ga besede pripovedovalca in slike iz knjige prenesejo v drugo dimenzijo in razvijajo njegovo domišljijo. Njegovo poslušanje tudi ni pasivno, saj otrok sprašuje, se pogovarja in dopolnjuje odraslega.

Pripovedovanje zgodbic ob knjigi ima lahko tudi terapevtsko funkcijo: otrok se vživi v junaka, podoživlja svoje lastne probleme in jih skupno z njimi razreši. Poleg tega je v zgodbah dobro poplačano in zlo kaznovano. Tako se v otrocih oblikuje moralna zavest.

Zgodnje branje učinkuje tudi kot prevencija: preverjeno je namreč dejstvo, da imajo otroci, ki so jim zgodaj brali in pripovedovali, boljše pogoje za branje in učenje ob vstopu v šolo.

Slovenska socio-psiho-pedagoška služba se zaveda važnosti branja malčkom; zato bo izvedla projekt, ki ga je poimenovala *Radovedni medvedki*. Z njim želi opozoriti čim širši krog staršev na pomembnost branja malčkom in jih prepričati, da bi uvedli navado "družinskega branja". V mestu Trst in njegovi okolici bo v knjižnicah, jaslih in na *Otroškem vrtiljaku* organizirala vrsto srečanj s starši in z otroki. Na njih bodo operaterji najprej senzibilizirali in informirali starše. Ker bi želeli, da bi se bralna navada res ustalila v vsaki družini, tudi tam, kjer morda ni gmotnih sredstev, bodo na naslednjih srečanjih z otroki vsakemu malčku, staremu do treh let, podarili po eno slovensko slikanico. Igralci *Radijskega odra* bodo otrokom in staršem z animacijo in pripovedovanjem posredovali najprimernejši način pripovedovanja za to starostno stopnjo.

Podaritev knjig so omogočili: Zadružna kraška banka in Fondacija CRT, Tržaška hranilnica.

O času srečanj bo Slovenska socio-psiho-pedagoška služba sproti obveščala v medijih v prihodnjih mesecih, zato vabimo starše, ki jih projekt *Radovedni medvedki* zanima, naj bodo na obvestila pozorni!

SV. ANA / MAŠA ZA POKOJNE

PRIPRAVITI SE NA VEČNOST

Slovensko pastoralno središče v Trstu je tudi letos ob bližnjem prazniku Vseh svetih poskrbelo za mašo v spomin na pokojne tržaške slovenske vernike. V pokopališki cerkvi pri Sv. Ani se je v nedeljo, 28. oktobra, zbralo veliko število tržaških Slovencev, ki so z veliko zbranostjo sledili sveti daritvi. Maševal in pridigal je Lojze Kržišnik, župnik in dekan pri sv. Marku v Kopru, ob somaševanju vodje Slovenskega pastoralnega središča Marija Gerdola in slovenskega kaplana pri sv. Vincenciju Stanka Živca. Mašo je spremljalo petje Združenega zbora ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Davorina Starca. G. Kržišnik se je v svoji pridigi zaustavil zlasti ob krščanskem verovanju, da se življenje ne konča s smrtjo na tej zemlji, ampak da se nadaljuje v večnosti. V tem upanju na večnost je ves smisel zemeljskega življenja, ki je v celoti zorenje za nebesa. Pri tem pa je navzoče spomnil, kako je svojčas Kristus opozarjal, da mora človek biti pripravljen na smrt in na večnost, saj je od tega odvisno, ali bomo po smrti živeli v nebesih. Modro je torej pomisliti tudi na svoje zemeljsko življenje in ne pozabiti na to Jezusovo opozorilo. Pri tem so posebno bolezenska preizkušnja in zadnji trenutki življenja izjemno pomembni, je še dejal g. Kržišnik, ki je ob tem poudaril zlasti pomen bolniškega maziljenja.

DRUGA PREDSTAVA GLEDALIŠKEGA VRTILJAKA

JANKO IN METKA PRI SV. IVANU

FOTO KROMA

Gledališki vrtiljak se je v nedeljo, 28.oktobra, spet zavrtel. V tem mesecu je bilo to že drugo srečanje v letošnji sezoni. Dvorano v Marijinem domu so kot običajno napolnili mali gledalci in njihovi spremjevalci. Tokrat so si ogledali pravljično igro o *Janku in Metki*, ki jo je po bratih Grimm priredil Emil Aberšek, režiser in mentor Gledališča na vrvici iz Nove Gorice. To je skupina, ki jo sestavljajo izključno mladi, a smemo reči, že izkušeni igralci. V lanski sezoni so se nam predstavili z živahno *Žogico Nogico*, letos pa so nastopili v bolj klasični igri, ki jo je Aberšek razgibal s številnimi stranskimi osebami. Poleg Janka in Metke, njune mame in čarovnice, smo spoznali še hudomušne škrate Nagajivčka, Sladkosneda in Vodjo škratov, dobrosrčno Tetko Strahopetko in poredna pomagača strašne čarovnice Mačka in Škrata. Ko smo že pri škratih. Marijin dom je obiskal poleg omenjenih še en škrat, tehnični. Morda je bil užaljen, ker ni dobil niti v tej predstavi svojega mesta na odrskih deskah, zato pa jo je vsem prisotnim pošteno zagodel. Porednež je s svojimi spretnimi prsti pokvaril zvočnike v dvorani, da niso oddali niti glasu. A pravilo "the show must go on" velja tudi pri nas in igra je stekla kljub nepričakovanim težavam. Pisani kostumi, ki jih je izdelala Nevenka Tomašević, in igra luči so dogajanje na odru še popestrili, igralci pa so se brez glasbene podlage res lepo znašli in pevske ter plesne vložke pogumno in temperamentno izvedli, tako da se je le vse srečno končalo. Kot se za pravljico pač spodobi.

Otroci so pričakali Janka in Metko in ostale nastopajoče z risanjem in igranjem v "sladki" hišici, ki jo je izdelala animatorka Francesca Simoni, ob koncu pa sta jih "domači" čarovnici, mlajša Gertruda in starejša Hermengarda, obdarili z zvezdnatimi piškotki, ki jih je poklonila Zadružna kraška banka.

AL

SLOVENSKO PASTORALNO SREDIŠČE V TRSTU

HVALEŽNICA 2001

Odrini na globoko

Z veseljem biti Cerkev danes

Nosite bremena drug drugemu v prid Kristusovemu telesu, ki je Cerkev (prim. Gal 6, 2; Kol 1, 24)

Prisrčno vabljeni k zahvalni maši, ki bo v stolnici sv. Justa **v nedeljo, 11. novembra, ob 16. uri.**

OBČINA DOLINA VKLJUČENA V ZDRUŽENJE MESTA OLJA

V ZDRUŽENJU IMAJO ENAKO BESEDO VSI, VELIKI IN MALI

IVAN ŽERJAL

Konec prejšnjega tedna je potekal v znamenju še enega pomembnega dosežka za občino Dolina. Na slovesnosti v gledališču France Prešeren v Boljuncu v soboto, 27. oktobra, je občina prejela zastavo vsedržavnega italijanskega združenja Mesta olja, s čimer je postala tudi polnopravna članica le-tega. Sobotna slovesnost, ki jo je obogatilo petje okteta Odmevi iz Saleža, je predstavljala hkrati zaključek in vrhunec dvodnevne manifestacije, s katero so dolinski občinski upravitelji hoteli čimbolj primerno proslaviti ta dogodek. Stekel je tako posvet o gojenju oljk, poleg tega pa še predstavitev publikacij, strokovna ekskurzija in druge pobude. V Piranu so tako npr. predložili prošnjo Slovenije za vstop v Evromediteransko federacijo oljkarskih občin ter prebrali pismo o nameri ustanovitve Vsedržavnega združenja Mesta olja v Sloveniji. S tem nizom pobud se je občina Dolina tako vključila v številno družino Mest olja, v kateri bo imela polnopraven status, saj v tem združenju, kot je rekel župan Boris Pangerc, imajo enako besedo vsi, veliki in mali.

FOTO KROMA

Edino vodilo je namreč kakovostno extradeviško olje, zaradi katerega so dolinske oljkarje spoznali že po celi Italiji. Po besedah njegovega vsedržavnega predsednika Enrica Lupija pa je združenje Mesta olja tudi nosilec posebne življenjske filozofije, kjer je cilj vrednotenje tako proizvoda (v tem primeru seveda extradeviškega oljčnega olja) kot tudi teritorija, njegovih naravnih, zgodovinskih in kulturnih značilnosti. Pri tem se občina Dolina odlikuje, saj se predstavlja kot slovenska občina znotraj italijanskih meja, na pobudo samega vodstva združenja Mesta olja pa predstavlja tudi most s Slovenijo. S članstvom v tem združenju je občina Dolina potrdila svoje vodilno mesto na področju oljkarstva v Furlaniji-Julijski krajini. Kot je na sobotni slovesnosti dejal odbornik za kmetijstvo Sandy Klun, je oljka v Bregu zgodovinsko prisotna že od antike. Pred desetletji je domače oljkarstvo prizadela kriza, ki so ji botrovali različni vzroki, 80. leta pa so videla vrnitev k zemlji in k oljkam s strani skupine mladih domačih kmetovalcev, ki so v zadnjih letih odprli tudi dve novi torklji.

Z dolgoletnim vztrajnim delom, pri čemer jim je stala ob strani občinska uprava, in sedaj s članstvom dolinske občine v združenju Mesta olja, postaja zamejski prostor še dodatno zanimivejši za vsedržavne strokovnjake (na Tržaškem so se mudili tudi številni specializirani časnikarji iz cele Italije), ki se tako močneje odzivajo na njegovo oljčno proizvodnjo. S članstvom v združenju Mesta olja pa je občina Dolina dobila tudi nove in dobre prijatelje, kar bo predstavljalo obogatitev tako na strokovnem in gospodarskem področju kot tudi in predvsem na človeški ravni.

OB 50-LETNICI ZAMEJSKEGA SKAVTSKEGA GIBANJA

MAŠA V SPOMIN NA ZAČETNIKA ZAMEJSKEGA SKAVTIZMA G. LOJZETA ZUPANČIČA

Natanko v teh dneh, točneje v torek, 30. oktobra, je poteklo 50 let od prvega skavtskega sestanka v zamejstvu. Takratni voditelj in ustanovitelj gibanja se je mladim fantom predstavil tako, da je na igrišču ob škedenjski cerkvi najprej brcnil žogo pred njimi, nato pa jih povabil: "Fantje, dajmo se igrat!" S svojim preprostim in izredno prijateljskim nastopom se je g. Lojze Zupančič zelo priljubil mladim fantom, ki so v njem lahko videli duhovnika, a tudi starejšega brata, prijatelja, človeka. Prva skupina mladih skavtov in g. Zupančič so v prvem letu sestajanja v Škednju z velikim navdušenjem, zagnanostjo in ponosom načrtovali delovanje skavtskega gibanja, ki je še danes zelo živo in dejavno med zamejsko mladino. Ob koncu delovnega leta, v poletnih mesecih, se je skupina pod vodstvom duhovnika podala tudi na prvi skavtski tabor na Svete Višarje. Pred tem pa niso manjkali seveda številni izleti v naravo, še posebej priljubljena jim je bila dolina reke Glinščice.

FOTO KROMA

Skavti, ki delujejo na mestnem področju (steg Trst 4), so se zato odločili, da primerno počastijo spomin na ustanovitelja skavtskega gibanja v zamejstvu s skavtsko sv. mašo. Sedanji in bivši skavti z družinami so se tako zbrali v nedeljo, 28. oktobra, pred Domom Jakoba Ukmarja v Škednju, od koder so v sprevodu ob spremljavi skavtskih pesmi krenili proti cerkvi, kjer je g. Jakomin daroval sv. mašo za pokojnega g. Zupančiča. Mašo so sooblikovali današnji mladi skavti pa tudi bivši skavti s svojimi mislimi in spomini. Tako se je v svojem uvodnem pozdravu Aldo Štrajn spomnil prvih skavtskih sestankov pred petdesetimi leti in izrazil željo, da bi tovrstne pobude postale tradicija. Krotki bivol (Ivo Jevnikar) pa je podal krajši zgodovinski prikaz iz prvih let delovanja zamejskih skavtov. Mlajši skavti, ki pa ob prisotnosti številnih vernikov v cerkvi niso še mogli obujati spominov na tiste oddaljene čase, so pa zato sv. mašo popestrili s svojo mladostniško vedrino in zagnanostjo, so tudi sami prebrali nekaj prošenj in zahval, predvsem pa razveselili zbrane "kot pomladanski dan, ki osvetljuje in osrečuje srca vsakogar", kot je v svojem uvodnem pozdravu podčrtal g. Jakomin.

Po sv. maši se je srečanje še nadaljevalo v Domu Jakoba Ukmarja. Tam so mlajši skavtje, zbrani v zboru, ponudili starejšim veliko torto z orlom (prvim skavtskim vodom) ter znakom SZSO-ja (lilijo in deteljico) in se s simboličnim in pomensko globokim napisom na njej "Hvala za prvih 50 let" zahvalili vsem za to, da je lahko danes ta organizacija še vedno zelo živa in dejavna med mladino v zamejstvu.

(JC)

PRVI IZLET KLUBA PRIJATELJSTVA V NOVI SEZONI

SKUPAJ NA TRSAT IN V KASTAV

NADA MARTELANC

Ko se je izvedelo, da Klub prijateljstva pripravlja izlet na Trsat in v Kastav, je zavladalo veliko veselje in prostori v avtobusu so bili kar kmalu zasedeni. Nič čudnega! Nekdaj so naši ljudje radi in pogosto romali k Trsatski Materi Božji - takrat, ko nas od Nje ni še ločila meja. Tokrat, 1. oktobra 2001, pa smo morali prestopiti kar dve meji: slovensko in hrvaško. Brez vsakih težav.

Pot nam je pripravil g. Ivan Buzečan in nam v avtobusu med potjo opisal kraje, ki naj bi jih obiskali. Ko je bil šel na oglede, ga je očaral čudovit razgled na Opatijo, na zaliv, na vso prelepo okolico, zlasti s Kastava. Na dan izleta pa nismo imeli njegove sreče, ker je bilo vreme muhasto. Dežja sicer nismo imeli, celo sonce nas je nekajkrat pozdravilo skozi oblake, toda zaliv je na žalost zastirala rahla meglica, da smo morje in vso okolico videli kot ovito v nežno pajčevino. Razgled torej ni bil tako čudovit, kot bi bil v svetlem sončnem dnevu. Pomanjkanje sonca pa je imelo tudi svojo dobro stran: ni nam bilo prevroče in ni nas slepilo. Kajti za oktober je bil dan kar prijetno topel.

Oktober je Marijin mesec, kakor maj. Oktobra praznujemo rožnovensko nedeljo in častimo Marijo kot Kraljico rožnega venca. Zato smo z veseljem naš prvi obisk posvetili prav cerkvi. Pravijo ji "Crkva svete Marije Lauretanske". Legenda namreč pravi, da je leta 1291 nazareška hišica, v kateri je živela sveta družina, čudežno preletela morje in kopno in se za tri leta ustavila na "ravnici" vrh griča. Zbežala naj bi pred nazareškimi neverniki. 10. decembra 1294 pa je na krilih angelov preletela Jadransko morje in se od tedaj nahaja v Loretu. Trsatska Mati Božja, imenovana tudi Kraljica Jadrana, pa slovi zlasti po tem, ker deli mnogo milosti. O neštetih uslišanjih pričajo številni "ex-voto", zbrani v "kapeli zavjetnih darova" - kapeli zaobljubljenih darov. Mi smo se udobno pripeljali z avtobusom skoraj do vhoda v Marijino baziliko. Toda iz mesta Reka se še vedno dviga čez 500 stopnic do svetišča na 135 metrov visokem griču. Te stopnice je že v 14. stoletju dal zgraditi junaški borec proti Turkom Petar Kružić. Povezovale so morje z vrhom griča. Po njih so verniki hodili prosit Marijo pomoči ali so se šli zahvalit za prejeto milost. Mnogi so vse te stopnice "prehodili" po kolenih. Najprej so na "ravnici", kjer naj bi bila stala nazareška hišica, sezidali kapelico, kasneje (leta 1453) pa cerkev in samostan za frančiškane, ki še sedaj upravljajo cerkev. Današnjo obliko je cerkev dobila leta 1824.

Ko sem stopila v cerkev, sem si jo seveda radovedno ogledovala. Lepa je, zanimiva, ima lepe kipe in slike - a moje oči so dolgo zaman iskale čudodelno Marijino podobo. Nič čudnega: ta se nahaja tam daleč spredaj na oltarju in je sorazmerno majhna slika na cedrovem lesu. Daroval jo je leta 1367 papež Urban V. Slovesno so jo kronali z zlato krono 8. septembra 1715. Pogled na čudodelno podobo nekoliko zastira tudi umetniško izdelana kovana železna ograja, ki se dviga pred oltarjem. Cerkvi jo je daroval leta 1705 tedanji zagrebški škof. Cerkev ima častni naslov bazilike.

Kot že omenjeno, imajo cerkev in samostan v oskrbi frančiškani. V stoletjih so skrbeli tudi za šolstvo in za kulturni napredek ljudi. Mi smo videli samo enega, ko je prinesel pred oltar puščico za nabiranje miloščine. Je pač tako, da tako cerkev kot samostan živita od pomoči drugih. V starih časih so zanju skrbeli zlasti knezi Frankopani z otoka Krka. Na Trsatu je tudi grad, ki ima korenine še iz rimskih časov. Ta grad je bil nekaj časa last tudi knezov Frankopanskih. Zdaj njihovi ostanki počivajo pod trsatsko baziliko. Rada bi si jih bila ogledala, ta njihova zadnja bivališča, pa ni bilo mogoče. Žal mi je, kajti na Frankopane me veže daljna vez - vez iz otroških let, ko sem obiskovala osnovno šolo v Dalmaciji, kamor se je oče umaknil iz Trsta po nastopu fašizma.

Vez je uporniška pesem Hrvatov, ki so raje žrtvovali življenje, kot da bi živeli suženjsko podložništvo pod močnejšimi narodi, kar se je pač dolga stoletja dogajalo. Hrvati so se naselili na današnjem ozemlju v 6. - 7. stoletju (z ostalimi južnimi Slovani), imeli so svoje svobodne kneževine, celo kraljevino nekaj časa, a so morali sprejeti tudi nadvlado močnejših držav. Zadnja dolga nadvlada je bila avstro-ogrska. Te so se otresli po prvi svetovni vojni, ko so se povezali s Srbi in Slovenci v novo državo Jugoslavijo.

A pesem je ostala. Mislim, da je ni nobena dalmatinska sošolka pela s takim globokim občutkom, kot jaz, mala begunka iz zasedenega Trsta, vsa prevzeta od želje, da bi prišel čas, ko bi lahko brez strahu šla na očetov dom... In tako smo z gromkim glasom prepevali:

"Gde slobode sad su dani,/ gde su Zrinski, Frankopani,/gde su ona lava dva?/A tko svoju zemlju ljubi/i tko neće biti rob (suženj),/tome krvnik glavu rubi,/taj u hladan pada grob!"

Take usode sta bila deležna v 18. stoletju zadnja dva velika kneza - Petar Zrinjski v severnem, Fran Krsto Frankopan pa v južnem delu Hrvaške - ko sta se povezala v zrinjsko-frankopanski zaroti proti kruti nadvladi tujcev.

A mi nismo prišli na Trsat, zato da bi obujali spomine na hrvaško zgodovino. Prišli smo se poklonit Kraljici Jadrana, Kraljici rožnega venca. G. Jože Špeh je med slovesno in globoko doživeto sv. mašo lepo razložil prav pomen molitve rožnega venca. Morda se komu zdi dolgočasno stalno ponavljanje "zdravihmarij", je menil g. Špeh, a ne bo več dolgočasno, če bo le spremljava premišljevanju skrivnosti, ki jo ob začetku desetke napovemo, npr. "ki si ga Devica rodila".

Po maši smo si na kratko ogledali poslikani križni hodnik v samostanu in kapelo neštetih "ex-voto", ki krasijo stene. Nad vsem pa kraljuje kip "Gospe Slunjske" nad okrašenim oltarjem. Kip so prinesli iz Slunja na Trsat leta 1583. Zaobljubljene sveče pa gorijo na pokritem prostoru na dvorišču pred kapelo. Mnogo jih je.

Če bi bilo vreme jasno, bi stopili do gradu, od koder bi lahko videli Reko, otok Cres, del Kvarnerskega zaliva z goro Učko v ozadju... Tako pa smo sedli v avtobus in se odpeljali v moderno restavracijo v okolici Reke. Hrana je bila odlična - in odlične so bile tudi steklene stene v jedilnici, skozi katere smo lahko občudovali zamegljeno Opatijo in zaliv. Fotografirali pa smo se na lepem zunanjem vrtu restavracije (slika zgoraj). Tudi od tu smo lahko zrli na morje in lepo okolico le skozi megleno tančico.

Nič bolje se nam ni godilo na Kastavu. Povzpeli smo se visoko do cerkve sv. Jelene-sv. Helene, matere sv. Avguština. Izpred cerkve se vidi daleč naokrog - a tudi tu smo se morali zadovoljiti le z v skrivnostno meglico ovite obrise pokrajine. Tudi tako je bilo lepo. Kot v začarani pravljici. Hrvaški župnik nam je marsikaj povedal o tej cerkvi in o Kastavu, a ker njegove hrvaščine nismo razumeli, nam je razlagal v italijanščini. Cerkev je iz 7. stoletja, a je seveda obnovljena. Župnik nam je ves ponosen razkazoval - poleg antičnih umetnin - novo slikarijo in lepo izrezljane lesene klopi.

Kastav je bil nekoč važno križišče med osrednjo Istro, Kranjsko in Trstom. Ni bilo veliko mesto, a dobro utrjeno. Mnogo je izgubilo na veljavi, ko je njegovo zunanje ozemlje razpolovila meja med prvo Jugoslavijo in Italijo. Mesto se je vedno borilo za svojo samostojnost, ki jo je pridobilo v 14. stoletju. Seveda je moralo - kakor drugi - prenašati nadvlado tujcev, a se je vedno borilo za svoje pravice. Mestni statuti so pisani v glagolici in v narodnem jeziku. Kastavci so se večkrat uprli samovoljnim lastnikom. Na glavnem trgu stoji vodnjak z napisom, da so neusmiljenega administratorja prav vsi meščani vrgli v ta vodnjak **(slika spodaj)**; tako ni moglo sodišče nikogar obsoditi. To je bilo leta 1666. Menda so prav v tistem času imeli veliko moč v mestu jezuiti. Gradili so veliko cerkev - danes stoji tam gori na vrhu na kakih 378 metrov nadmorske višine le velika razvalina, a je baje od tam čudovit razgled na morje, Kvarner, Opatijo, Učko...

Kastav je bil važen tudi na kulturnem področju. Ko smo se vzpenjali - v Kastavu se moraš vedno kam vzpenjati - po glavni poti, peš seveda, ker je srednjeveško ozka, proti cerkvi sv. Jelene, so nas s strani pozdravljali kipi znamenitih mož in z nekega poslopja je velika plošča slovesno oznanjala: Tu je bila ustanovljena prva hrvaška čitalnica leta 1866. To je bilo kulturno in socialno žarišče za vso Istro. Blizu Kastava je bil leta 1871 prvi tabor Hrvatov v Istri, kjer so med drugim proglasili idejo o zedinjenju vseh Južnih Slovanov. Tu ima svoj kip tudi znani pesnik Vladimir Nazor, ki je deset let učil in vodil Učiteljsko šolo v Kastavu (1908-1918) ter tu našel mnogo navdihov za svoje umetniško delo. Kastavci so že zelo zgodaj ustanovili tako šolo za otroke kot razne strokovne šole, ki so bile daleč znane.

Avtobus nas je nato popeljal skozi moderen dolg predor pod Učko na nadaljnji ogled hrvaške Istre. Gledali smo jo kar iz avtobusa. Ivan Buzečan nas je opozarjal na kako posebnost. Npr. da se v nekem trenutku nismo vozili daleč od kraja žalostnega spomina, Lanišča, kjer je le nekaj let po drugi svetovni vojni msgr. Jakob Ukmar pri birmovanju nadomeščal škofa Santina, pa je nahujskano ljudstvo ubilo domačega župnika in pustilo na tleh hudo ranjenega monsinjorja, misleč da je tudi on mrtev. To je bila doba, ko so mnogi Istrani, zlasti Italijani, pa ne samo oni, trumoma zapuščali Istro in se selili v Italijo.

Toda pred to dobo je bila druga, podobna. Po prvi svetovni vojni, ko je Italija zasedla Primorsko in Istro, je moralo te kraje, zlasti po nastopu fašizma, zapustiti mnogo Slovencev in Hrvatov. Slovenci so se zatekli v Slovenijo, Hrvati v Hrvaško... Moj oče se je, čeprav zaveden Slovenec, odločil za Dalmacijo, ker ni mogel živeti brez morja. Nekega dne mi je, otroku, predstavil istrskega Hrvata, advokata. Ta me je na napev ruske pesmi Volga, Volga, mat rodnaja! naučil istrsko:

"Sliku milu Istre tužne /ja u srcu nosim svom./Leži ravna i vzletna (hribovita)/na tom moru Jadranskom."

Prepevali so jo istrski begunci, Hrvatje seveda. Tožilo se jim je po domovini. Kakor se je nam Slovencem, raztresenim po celi Jugoslaviji, tožilo po naši Primorski in Goriški.

Kdo govori in piše o tem? O tem sem se večkrat izpraševala. Ravno ko sem zaključevala ta spis, sem prejela Novi glas z dne 25. oktobra 2001 in našla razveseljivo novico, da so se zganili na Hrvaškem in pri Društvu slovenskih izobražencev predstavili zbornik *Talijanska uprava i egzodus Hrvata 1918-1943*. To je vsaj začetek.

Toda to nima direktno ničesar opraviti z našim izletom. Ta je, hvala Bogu in Materi Božji, zelo lepo uspel. Ko smo prestopili hrvaško-slovensko mejo in se znašli na slovenskem delu Istre, smo se za kratek oddih ustavili v bifeju v rojstnem kraju našega vodiča Ivana Buzečana v Sočergi. Točno ob 20. uri pa smo zadnji izletniki stopili iz avtobusa na Oberdankovem trgu v Trstu.

OBVESTILA

PEVSKI ZBOR Marij Kogoj pri Sv. Ivanu v Trstu išče nove pevke in pevce za nadaljevanje stoletne pevske tradicije pri Sv. Ivanu. Zbor vodi priznani pevovodja. Za prijave kličite na tel. št. 040 211192 oz. 040 575145 v večernih urah.

ODBOR ZA spomenik padlim v NOB iz Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca vabi na komemoracijo v četrtek, 1. novembra 2001, ob 11. uri pri spomeniku padlim v NOB (Istrska ul. 192). Sodeluje ŽPZ Ivan Grbec, vodi Mirjana Gvozdenac. Govornik bo Igor Gabrovec.

SEKCIJA SLOVENSKE skupnosti za Sv. Jakob in Staro Mitnico (Trst) vljudno vabi na odprto srečanje, ki bo v nedeljo, 4. novembra, ob 10.30 v prostorih Šentjakobskega kulturnega društva, ulica Concordia 8. Pokrajinski tajnik SSk in občinski svetovalec Peter Močnik bo govoril o aktualnih problemih, ki tarejo našo manjšino. Ob tej priložnosti bomo določili tudi delegate na bližnji pokrajinski kongres SSk. Srečanje je odprtega značaja, zato so nanj vabljeni vsi rojaki.

V SREDO, 7. novembra, ob 20. uri, bo v župnjski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca. Prof. Lojzka Bratuž bo predavala o tisočletnici Gorice in 250-letnici škofije. Spremljali bodo diapozitivi, pel pa bo Oktet Odmevi iz Saleža.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca vabi k maši in uri molitve za duhovne poklice, ki bo v petek, 9. novembra, ob 16.15 v Barkovljah. Vodil jo bo p. Rafko Ropret.

T.E.A. - Tržaško esperantsko združenje v sodelovanju s SKD France Prešeren iz Boljunca prireja tečaj esperantskega jezika in vabi vse zainteresirane na informativni sestanek, ki bo v torek, 13. novembra 2001, ob 20. uri v dvoranici SKD v občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu. Informacije dobite na tel. št. 040 8320262 (ob uri kosila) in 338 3785202.

DAROVI

NAMESTO CVETJA na grob pokojnemu Ignaciju Oti daruje družina Korsič 100.000 lir za spomenik na rojstni hiši Ubalda Vrabca.

V SPOMIN na Marijo Vatovec-Bizjak darujejo: v spomin na mamo Marijo družina Bizjak 200.000 lir za svetoivansko cerkev v Trstu; v spomin na drago teto Marijo Bizjak Roži in Rosana z družinama 100.000 lir za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu; v spomin na gospo Marijo Vatovec Bizjak Luciano Živic 50.000 lir za cerkveni pevski zbor pri Sv. Ivanu; ob težki izgubi drage gospe Marije Bizjak daruje Laura Parovel 25.000 lir za misijone.

ZA NOVE jaslice v cerkvi v Bazovici: Gizela Gombačeva 50.000 lir; Nada Carli-Kralj 50.000 lir; Ida Grgič Tinčkova 50.000 lir; Sabina Križmančič Vovkova 50.000 lir; dr. Federico in Marcello Milani 100.000 lir; Delka iz Gropade 50.000 lir; Angela iz Gropade 20.000 lir; Sonja in Nada iz Gropade 30.000 lir; družina Čufar Mesarjeva v spomin na očeta g. Žarka Škerlja 50.000 lir; Karla Mahnič 50.000 lir; Marija Marc 25.000 lir; Marija Šemčeva v spomin na g. Marijana Živica in na očeta g. Žarka 50.000 lir.

OBČINSKA KOORDINACIJA STRANK

MARJETICA SE PREDSTAVLJA

V soboto so na tiskovni konferenci uradno predstavili občinsko koalicijo Marjetice, ki zajema sredinske stranke levosredinske koalicije. V njej so enakopravno zastopane stranka Demokratov, Ljudska stranka, Stranka Slovenske skupnosti ter Udeur.

Glavni namen koalicije, ki se je že zelo pozitivno izkazala na parlamentarnih in krajevnih volitvah, je okrepitev Oljke predvsem pred novimi izzivi, ki čakajo občino Gorica, in sicer predvsem obnovitev krajevne uprave, do katere bo prišlo prihodnje leto. Levosredinska koalicija ima namreč zelo dobre možnosti za zmago, pri tem pa je nujno potrebna močna sredinska opcija, ki je edina, ki lahko desni sredini pobere potrebne glasove, da se politični barometer obrne na stran leve sredine. Porazno osemletje desnosredinske uprave ter neprimernost te opcije za izzive, ki čakajo našo širšo stvarnost v prihodnjem petletju, je bilo rečeno, so pomembni pokazatelji dejstva, da je napočil čas, da se tudi v občini Gorica poskrbi za politično alternativo.

Na tiskovni konferenci so, kot rečeno, spregovorili vsi zastopniki Marjetice. Slovensko stranko je zastopal pokrajinski svetovalec David Grinovero, ki je jasno povedal, da je SSk našla v Marjetici svoj politični prostor, kar pomeni, da se je SSk vanjo vključila brez večjih pomislekov. Prisotni predstavniki so tudi v glavnih obrisih predstavili okvirne politične smernice programa, povedali so, da bo potrebno izbrati kandidata za goriškega župana do konca tega leta ter da mora slednji predstavljati goriško stvarnost v smislu, da ga ni treba iskati daleč proč.

Občinska Marjetica bo v bližnji prihodnosti priredila vrsto javnih soočanj z Goričani, na katere bo povabila tudi ugledne državne predstavnike, omenili so Cacciarija, Illyja, Mattarello in Franceschinija.

EJ

NA TISKOVNI KONFERECI PREDSTAVILI STANJE

JEREMITARJI RAZMIŠLJAJO O HAAŠKEM SODIŠČU

Medtem ko se je v Jeremitišču uspešno nadaljevala krasna kiparska kolonija *Skultura 2001*, so predstavniki štandreškega zaselka sklicali tiskovno konferenco, na kateri so predstavili zadnje novosti.

Jeremitarjem preti nevarnost razlastitve, saj je občina gluha na katerikoli protest in iniciativo, za katero poskrbijo v slovenskem zaselku. Širitev tovornega postajališča zgleda, da je nujnost, ki je pri občini ne morejo opustiti. Jeremitarji pa ravno tako ne popuščajo in se nameravajo posluževati vseh pravic, ki jim jih zakoni dopuščajo. Tako so v petek predstavili ovadbo, ki so jo vložili državnemu pravdniku, v kateri v desetih točkah navajajo vse nepravilnosti postopka za odobritev širitve postajališča.

Ob tem pa tudi opozarjajo, da se TAR ni še izrekel glede dveh prizivov, da gre za območje, kjer je prisotna slovenska manjšina in ki ga torej ščiti 21. člen zaščitnega zakona, vendar kljub temu so odgovorni pri občini sprožili razlastitveni postopek. Če pa bo občina skušala poseči po njihovi zemlji, bodo predložili priziv na evropsko sodišče za človekove pravice v Haagu. Zaščita manjšinskih pravic je po mednarodni konvenciji izenačena s spoštovanjem človekovih pravic.

SP

POKRAJINSKA IN OBČINSKA OLJKA

O ZAKONU 482 STVARNO

V prejšnjih dneh so se na pobudo pokrajinske Oljke in v organizaciji slovenskega pokrajinskega svetovalca Davida Grinovera sestali pokrajinski svetovalci oz. tajniki strank, ki oblikujejo Oljko, s predstavniki Oljke v občini Gorica. Slovensko manjšino sta ob Davidu Grinoveru predstavljala še občinska svetovalka Oljke Erika Jazbar in deželni podtajnik SSk Damijan Terpin. Na srečanju so se prisotni pogovorili izključno o izvajanju zakona 482/99, in to predvsem v občini Gorica, kjer se desnosredinska večina ni še odločila, da bi v tem smislu nastopala in posredovala goriški pokrajini svoje stališče. Kot znano, je ravno pokrajinski svet tisti, ki je pristojen za določitev teritorija, ki ga ščiti zakon 482/99 in, kot znano, v vsej goriški pokrajini je ravno občina Gorica tista, ki se o tej pomembni temi ni izrekla.

Očitno je, da je desnosredinska večina, ki legitimira Valentijevo upravo, v veliki zadregi, problematike pa ne gre zavlačevati v nedogled, saj se na tak način med drugim izgubljajo tudi finančni prispevki, ki jih zakon predvideva.

Prisotni so razčlenili možnosti, ki jih zakon ponuja v primeru, da se občinski svet noče izreči, ter spregovorili o najprimernejši obliki nastopanja. Goriška pokrajina je namreč s samim predsednikom na čelu že prevečkrat javno zahtevala od občine Gorica, naj enkrat zavzame svoje stališče, občinski svetovalci Oljke pa so s posegi in tiskovnimi konferencami skušali dobiti rešitev iz zamotane situacije, saj sami ne razpolagajo z zadostnim številom svetovalcev, Severna liga pa je gluha kljub proglasom po časopisih.

Omenjena zasedba se bo v kratkem ponovno sestala in se dokončno odločila o obliki nastopanja.

ŠTANDREŽ / NA MISIJONSKO NEDELJO

RES PRISRČNA PRIREDITEV

Na Goriškem je misijonska prireditev na misijonsko nedeljo že dolga tradicija, na katero so naši ljudje še vedno navezani. Tudi letos se jih je zbralo kar nekaj v nedeljo, 28. oktobra, ob 16. uri v štandreški cerkvi, in to kljub drugim zanimivim prireditvam ob isti uri (škoda!).

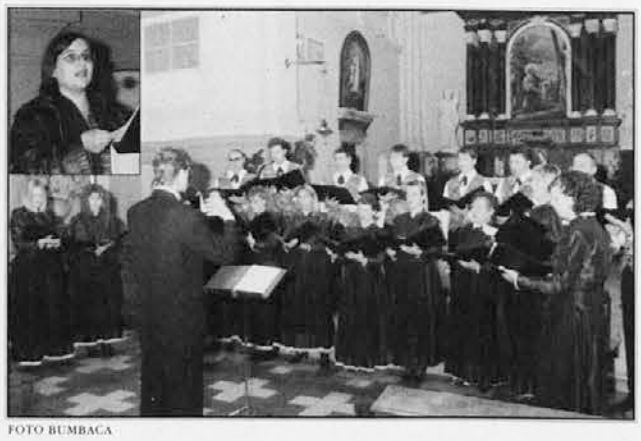

FOTO BUMBACA

Letošnja prireditev se je začela z molitvijo rožnega venca, da bi Gospodov pogled vedno spremljal svoje misijonarje, duhovnike, redovnike in laike. Nato je nekaj zelo prisrčnih in osebnih misli o misijonih nanizala mlada Goričanka Solange Degenhardt, ki je na lastni koži izkusila gorečnost dela za Boga in ljudi. Pred šestimi leti je z možem kronala dolgoletne sanje in šla v Togo, kjer sta želela ostati za vedno. Po nekaj letih sta bila prisiljena se vrniti v naše kraje; po obdobju zmede, iskanja in žalosti sta le spoznala, da tudi na novi poti nista sama. Izhod iz razočaranja ji je omogočila prijateljica - sv. Terezija iz Lisieuxa (1873-97). Znana karmeličanka je bila leta 1925 razglašena za svetnico in zavetnico misijonov, čeprav je ostala zadnjih devet let svojega kratkega življenja zaprta v samostanu. Njeno geslo je bilo: vse je milost. Čeprav jo običajno vidimo naslikano kot ljubko in vedro deklico, je globoko okusila grozo t.i. "temne noči", popolne odsotnosti Božje prisotnosti in najmanjše tolažbe. In vendar je v najhujši duhovni preizkušnji in divji skušnjavi upala proti upanju, še trdneje se je oklepala Kristusa, vsa se je prepustila Njegovi ljubezni in goreči molitvi za vse, ki Kristusa ne poznajo. In tako je rešila veliko duš izven samostana. Je vse to mogoče, se je vprašala Solange. Da, saj ne obstaja samo misijon "ad gentes" (do ljudstev), ampak tudi misijon kot vzgoja in pomoč vernikom ter nova evangelizacija, t.j. delo za že krščene vernike. Dela je veliko, vsakdo je klican, da postane misijonar tam, kjer živi. In sv. Pavel nas uči, katera je edina prava pot za opravljanje tega poslanstva ("in ko bi razdal vse svoje imetje, da bi nahranil lačne, in ko bi izročil svoje telo, da bi zgorel, ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne koristi...").

Na koncu je prireditev popestril Mešani pevski zbor Podgora, ki je pod vodstvom dr. Mirka Špacapana zapel pet Marijinih pesmi; tudi tako je poudaril dolgoletno prijateljstvo s štandreško skupnostjo, s katero ima podgorska marsikaj skupnega. Skladbe je z veznim besedilom uvajal in povezoval sam zborovodja. Tako smo najprej slišali krasno Arcadeltovo *Ave Mario*, Palestrinov motet *Alma Redemptoris Mater*, spevno sodobno *Zdravo Marijo* Zorka Hareja, zvočno bogato *Vsi zbori zadonite* Emila Komela in na koncu Jerebovo *Marija, morska zvezda*. Slednja je med Podgorci posebno priljubljena, saj jo je že pred leti pel podgorski zbor, ko ga je tedaj vodil dirigentov oče, solistično vlogo pa je pela Bernarda Bandelli; skladba je zaslovela tudi zato, ker jo je snemal naš tržaški radio in jo pogosto oddajal v eter. Tudi tokrat je skladba zablestela v res dobri izvedbi solidnega zbora in po zaslugi odlične solistke Kristine Kovic.

Prireditev se je nadaljevala v župnijskih prostorih z družabnostjo v prijateljskem krogu in s srečolovom.

DD

ZDRAVNIKI NA GORIŠKEM

KOROŠCI PRI NAS

Slovensko zdravniško društvo iz Trsta in Gorice je gostilo 19. in 20. oktobra koroške kolege, s katerimi goji že vrsto let prijateljske vezi. V mesecu juliju so se primorski zamejski zdravniki, lekarnarji in živinozdravniki podali na dvodnevni obisk Koroške. Takrat so tudi nazdravili uradni ustanovitvi Slovenskega zdravniškega združenja na Koroškem, kateremu predseduje dr. Fraci Wutti. Ob ustanovitvi, septembra leta 2000, je društvo imelo že 35 članov, sedaj pa se je njihovo število še povečalo. Njegovi člani se redno srečujejo na strokovnih predavanjih vsake tri mesece. Po že ustaljeni navadi vabijo tržaški in goriški zdravniki svoje kolege na obisk Primorske, ko se le-ta odene v zlate jesenske barve. V petek, 19. oktobra, je v sklopu mesečnih strokovnih srečanj na Tržaškem predaval v prostorih gostišča Danev na Opčinah slovenski koroški rojak Johann Gasser, višji zdravnik in vodja oddelka za MRT (magnetno resonančno tomografijo) Deželne bolnišnice v Celovcu, na temo *Novosti na področju magnetne resonančne tomografije*. Jedrnatemu, a izčrpnemu predavanju je sledilo družabno srečanje s kulturnim programom, ki ga je oblikovala pevska skupina Akord iz Podgore pri Gorici pod vodstvom dr. Mirka Špacapana.

V soboto, 20. oktobra, so se koroški gostje preselili na Goriško in tu preživeli nekaj prijetnih uric. Najprej so se ustavili v gostišču Devetak na Vrhu, kjer so doživeli prisrčen sprejem. Sovodenjski župan Igor Petejan jim je orisal družbeno in politično stvarnost sovodenjske občine. Na Vrhu so si ogledali muzej prve svetovne vojne, nato pa so se odpravili na kosilo v gostilno Turri v Štandrež. Tu so se jim pridružili še tržaški in goriški kolegi. V imenu rajona Štandrež je prisotne pozdravil Dimitrij Brajnik, eden izmed pobudnikov kolonije *sKultura 2001*, ki se je začela istega dne v Jeremitišču in katere se je udeležil tudi umetnik iz Koroške. Popoldne pa so si gostje ogledali nekaj spomenikov goriškega mesta. Umetnostna zgodovinarka Verena Koršič Zorn je gostom na kratko opisala tisočletno zgodovino Gorice. Podrobneje se je zaustavila pri cerkvi sv. Ignacija na Travniku, najlepšem primerku cerkvene baročne umetnosti na Goriškem. Po bežnem ogledu Slovenskega pastoralnega središča pri Sv. Ivanu in grajskega griča so se koroški prijatelji popeljali do Oslavja, kjer so v Fieglovi kleti pokusili odlična briška vina.

Oba predsednika zdravniških združenj, dr. Dolhar in dr. Wutti, sta bila mnenja, da se srečanja morajo nadaljevati po začrtani poti in se še okrepiti. Bližnja priložnost za ponovno snidenje bo že martinovanje, ki ga prireja tržaško in goriško zdravniško združenje v Sloveniji v Žrečah 10. in 11. novembra.

MKČ

PODGORCI PRI ZDRAVNIKIH

AKORD NA OPČINAH

V petek 19.oktobra so se v konferenčni dvorani hotela Danev na Opčinah pri Trstu zbrali zdravniki slovenskih društev iz Italije in Avstrije na strokovnem predavanju in priložnostni večerji.

Za glasbeni in kulturni utrinek so povabili medse moško pevsko skupino Akord iz Podgore pri Gorici, ki jo vodi dr. Mirko Špacapan.

V sproščenem in prijateljskem vzdušju so goriški pevci pripravili rojakom prijeten koncert slovenskih narodnih pesmi, s posebnim poudarkom na koroške in primorske skladbe. Spomnili so se tudi na pokojnega Ignacija Oto, in njemu na čast zapeli Če se bom ženil, ki je ena od tolikih Otovih narodnih priredb. Prav pevci podgorskega Akorda so Ignacija Oto in njegove pesmi popeljali v širši kulturni prostor, saj so se z njegovimi skladbami predstavili na lanskem mednarodnem natečaju narodnih pesmi v Bocnu in dosegli prodoren uspeh med občinstvom.

Med večerjo je Akord poskrbel še za dodatek, tako da so slovenski zdravniki ob prijetnem poslušanju petja dočakali konec dneva. Naslednji dan se je obisk koroških zdravstvenikov nadaljeval prav na Goriškem, kjer so bili gostje goriških kolegov.

V KULTURNEM DOMU

ALI POZNAJO NAŠE PISCE?

Založba Rokus je v sodelovanju s Slavističnim društvom Slovenije v ponovno oživljeni zbirki *Slavistična knjižica* izdala 4. in 5. zvezek oz. knjigi dr. Zoltana Jana *Poznanje slovenske književnosti v Italiji po letu 1945* in *Cankar, Kosovel, Zlobec in Ljubka Šorli pri Italijanih*. Knjigi literarnega zgodovinarja Zoltana Jana iz Nove Gorice se ukvarjata s poznavanjem slovenske književnosti v Italiji. Prva se osredotoča na poznavanje po l. 1945, druga pa raziskuje recepcijo štirih slovenskih avtorjev, vsebuje pa tudi izčrpno bibliografijo vseh objav o slovenski književnosti v Italiji po drugi svetovni vojni. Knjigi povzemata obsežno raziskavo, s katero je Zoltan Jan želel ugotoviti, katera slovenska leposlovna dela so med polstoletnim obdobjem po drugi svetovni vojni imela v Italiji odmev. Predstavitev publikacij je bila prejšnjo sredo v Kulturnem domu. Na predstavitvi je poleg avtorja sodeloval tudi pesnik Ciril Zlobec. Predstavitev knjižnih novosti je bila tudi zanimiva priložnost za razpravo o poznavanju naše književnosti in stvarnosti pri večinskem narodu. Ob koncu je ravnatelj Kulturnega doma Igor Komel izročil odličja ob življenjskem jubileju Miladinu Černetu, Silvinu Polettu, Andreju Jarcu, Mariu Merni, Ladiju Dorniku.

PREJŠNJI PETEK

UČENCI V JEREMITIŠČU

Ko se je prva mednarodna enotedenska kiparska kolonija *sKultura 2001* v Jeremitišču že bližala koncu, so jo obiskali učenci OŠ F. Erjavec iz Štandreža. Pretekli petek dopoldne so se z avtobusom peljali do Jeremitišča, kjer so vsak dan od 20. do 27. oktobra ustvarjali umetnine v lesu kiparji iz Italije, Slovenije in Avstrije. Pod slavolokom, na katerem je bila zapisana dobrodošlica in s katerega so viseli trakci slovenskih barv, jih je pričakala ga. Majda z Makučeve domačije in jim v strnjenih, a jasnih besedah podala zgodovino tega eremitskega kraja, ki je nekoč sameval sredi polj in travnikov. Zato je postal idealen prostor za v molitev za-topljene eremite. Sčasoma so to idilo začele obkrožati posamezne domačije, v zadnjih letih pa, žal, vse bolj sive in onesnažujoče tovarne, tovorna po-stajališča, skratka sam cement in beton. Povedala je tudi, da se prav sedaj pišejo izredno hudi časi za Jeremitarje, saj jim občinska uprava grozi z novim razlaščanjem zemlje in rušenjem domov. Šolarji so pazljivo poslušali njen kratki nagovor, nato pa so se podali na ogled lesenih umetnin, ki so stale na dvoriščih domačij in na obširnem Makučevem travniku. Pri tem jim je izčrpno razlago posredoval učitelj Silvan Bevčar, ki je tudi sam umetnik. Pomudili so se tudi z umetniki-oblikovalci, ki so prijazno odgovarjali na vprašanja. Obisk učencev je spremljal predstavnik organizatorjev umetniškega tedna, predsednik rajonskega sveta Marjan Breščak.

IK

BRALNI NAČRT KOT POVEZAVA MED VRTCEM IN OSNOVNO ŠOLO

DOMISELNO SPODBUJANJE OTROK K BRANJU

IVA KORŠIČ

Velik bel zajec se je v preteklih dneh pojavljal med otroki, ki obiskujejo zadnji letnik vrtca, in prvošolčki goriškega ravnateljstva. Razigrano je sedel z njimi kar na tleh, skakal, se valjal in rajal, predvsem pa pripovedoval pravljico o zajčku Riku, ki je bil drugačen od drugih, ker mu en uhelj ni štrlel ponosno pokonci, ampak mahedravo visel ob glavi. To svojo drugačnost, zaradi katere je prestal marsikatero bridko urico, ker so se prijatelji norčevali iz njega, je znal z duhovito zamislijo čudovito premostiti. Mali poslušalci so pridno spremljali živahno pripovedovanje in brez težav razbrali sporočilni nauk. Animirani pripovedi so lepo sledili in jo tudi pomagali izoblikovati, ko jih je k temu vabil simpatični beli zajec, ki je ob koncu zgodbice z njimi dolgo rajal v krogu in pel pesmico, pri kateri so si mali poslušalci nataknili na glavo zajčja ušesa. Le-ta so sami pobarvali in izrezali, dokončale pa so jih učiteljice. Kar ločiti se niso mogli od prijatelja zajca, ki jim je v pozdrav ponudil sladko korenje za pod zob in jim razdelil knjižice. Pod belim zajčjim kostumom z rožnatimi pentljami se je skrivala temperamentna učiteljica in imenitna ljubiteljska igralka Majda Zavadlav, ki je s svojo izredno igralsko veščino in ljubeznijo do šolskega dela prisrčno izoblikovala prvo srečanje s pravljico po šolah in vrtcih. Ti nastopi sodijo v načrt-projekt kontinuitete med vrtcem in šolo, ki so mu učitelji dali posrečen naslov *Ko pravljice oživijo*. Namen in cilj tega načrta sta ista kot pri Bralni znački, in sicer spodbuditi otroke k branju, spoznavanju bogate otroške književnosti in seveda lepote slovenskega jezika in v to vplesti še druge dejavnosti oz. učne predmete, kot so likovna, gibalna in pevska vzgoja, pa tudi ročne spretnosti. Ti obiski se bodo redno vrstili vsak mesec, od oktobra do aprila. Na šestih srečanjih - december je izvzet - bodo otroci dobili v roke knjigo, ki jo bodo morali prebrati do naslednjega snidenja s pravljico. Malčkom iz vrtca, ki ne znajo še sami brati, bodo pri tem pomagali mamice, očki ali pa nonoti. Kajti tudi otroci iz vrtca bodo morali na vsakem naslednjem srečanju povedati učiteljici Majdi, ki bo vodila ta bralni projekt, vsaj majcen utrinek o vsebini knjižice, ki so jo dobili na ogled. V vrtcu bodo namreč s tem gojili predšolsko bralno vzgojo, kot nam je pojasnila Majda. Rezultati tega vzgojnega načrta bodo v vrtcih in prvih razredih razvidni z lepaka, na katerega bodo prilepili nalepko za vsako prebrano knjigo. To ne bo nikakršno tekmovanje, pač pa preprosto preverjanje, če so starši res prebrali otrokom izročeno pravljico. Na zadnji sestanek s pravljico bodo učitelji povabili starše, da bodo tudi oni aktivno sodelovali na njem. Zadnja pravljica ima zato pomenljivo zgovoren naslov Kdo ima čas za medvedka? Starši s svojimi obremenjujočimi obveznostmi imajo zmeraj manj časa za svoje otroke in zato so le-ti večkrat prepuščeni na milost in nemilost oblastni televiziji. Da bi kaj konkretnega ostalo od te bralne pobude, učiteljice načrtujejo pripravo brošure, ki naj bi vsebovala obdelane pravljične vsebine.

FOTO BUMBACA

PREJŠNJO NEDELJO V KC LOJZE BRATUŽ

KONCERT OB JUBILEJU MOPZ MIRKO FILEJ

V nedeljo, 28. oktobra, je bil v popoldanskih urah v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici zborovski koncert ob petintridesetletnici moškega zbora Mirko Filej v Gorici.

Poleg tega zbora sta nastopila še (kot gosta) Moški pevski zbor Gotis di notis iz kraja Cassacco pri Vidmu in zbor Koledva iz Krope v Sloveniji (v moški, ženski in mešani zasedbi). Vsak zbor je zapel po nekaj pesmi.

Gostujoči zbor Mirko Filej je pod vodstvom Zdravka Klanjščka imel na programu nekaj pesmi iz svojega železnega repertoarja, tako Predalčevo *Oj, Doberdob*, Foesterjevo *Večerni Ave* in Filejevo *Od radosti srca*.

Furlanski zbor je pod vodstvom dirigenta Nicole Simeonija odpel vrsto skladb zlasti furlanskih skladateljev. Zbor iz Krope pa je pod taktirko Edija Gašperšiča in ob klavirski spremljavi Jožice Potočnik zapel skladbe Mozarta, Gašperšiča, Haendla, Ipavca, Nageleta in drugih.

Jubilejnega koncerta v Kulturnem centru Bratuž se je udeležilo prav lepo število poslušalcev. Za jubilej zbora Mirko Filej so čestitali predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete Damjan Paulin in predsednica Združenja cerkvenih pevskih zborov Lojzka Bratuž. Sicer pa so se zbori tudi medsebojno obdarovali.

Priznanje pa so prejeli tudi nekateri pevci moškega zbora Mirko Filej, ki so že zapustili zbor.

AB

OBVESTILA

DRUŠTVI SLOVENSKIH upokojencev za Goriško in krvodajalcev iz Sovodenj obveščata udeležence martinovanja v Gaglianu pri Čedadu v nedeljo, 4. novembra, da bo avtobus odpeljal iz Gorice izpred gostilne Primožič (Drev. XX. sept.) ob 16.30, nato s postanki v Podgori, Sovodnjah pri lekarni in cerkvi ter v Štandrežu pri cerkvi.

ŽUPNIJA SV. JANEZA Krstnika Devin-Štivan-Medja vas, ZSCZ Trst in Fantje izpod Grmade vabijo na *Dekanijsko revijo pevskih zborov* v nedeljo, 4. novembra, ob 17.30 v župnijski cerkvi v Štivanu.

V PONEDELJEK, 5. novembra, bo ob 19. uri na Jazbinah maša za pokojne pevce MoPZ Mirko Filej. Pri maši bo pel zbor.

ACM GORICA vabi na mašo za pokojne člane v Zavod sv. družine v ponedeljek, 5. novembra ob 16.30.

ODBOR ZSKP se bo sestal v torek, 6. novembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

V ČETRTEK, 8. t.m., bo ob 19. uri v cerkvi sv. Nikolaja v Tržiču maša za slovenske rajne iz Laškega. Med mašo bo pel Ženski pevski zbor iz Ronk.

SSG. Nadaljuje se vpis abonmaja. Abonmajske izkaznice so na razpolago od 16. t.m. dalje. Gledališka blagajna bo odprta od pon. do petka od 9. do 13. ter od 16. do 18. ure. Informacije: 0481 33288. Ugodnosti pri vpisu mladinskega abonmaja je omogočila ZKB Doberdob in Sovodnje.

SKUPNOST DRUŽIN Sončnica prireja osnovni plesni tečaj za začetnike. Potekal bo v dvorani pri sv. Ivanu ob ponedeljkih od 20. do 21.30, od 29.10. do 17. decembra. Vpisi in informacije: 0481 536455 (od pon. do petka).

SOŽALJA

*Iskreno krščansko sožalje izrekajo g. župniku **Marijanu Markežiču** in vsem njegovim ob smrtri očeta Karla ŽPS in ŽGS Rupe-Peči ter Gabrij-Vrha, MePZ in PD Rupa-Peč, OPZ-MlPZ-CPZ Vrha sv. Mihaela, ŠZ Soča, vsi župljani z župnikom Gabrij-Vrha ter Rupe-Peči.*

*Gospod Življenja je poklical k sebi očeta našega prijatelja in sodelavca g. **Marijana Markežiča**. Iskreno sožalje mu izražajo vsi prijatelji s Placute in Pastirčkovi prijatelji.*

*Sožalju se pridružuje **MoPZ Mirko Filej**.*

*Goriški skavti izrekamo svojemu cerkvenemu asistentu **g. Marijanu Markežiču - Neukrotljivemu medvedu** občuteno sožalje ob izgubi dragega očeta.*

*Skupnost družin Sončnica izreka **g. Marijanu Markežiču** iskreno sožalje ob smrti dragega očeta Karla.*

*Iskrenemu sožalju **g. Marijanu Markežiču** se pridružujeta Katoliško tiskovno društvo, KC L. Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Fundacija Gorica.*

*Slovensko pastoralno središče Sv. Janeza Krstnika se pridružuje sožaljem **g. Marijanu** ob smrti dragega očeta Karla.*

DAROVI

ZA CERKEV v Števerjanu v zahvalo za srečno opravljeno trgatev: N.N. 100.000, N.N. 100.000, N.N. 100.000, N.N. 100.000 lir; ob obisku cerkvenega MePZ iz Trnovega pri Ljubljani Simon Komjanc 100.000

ZA CERKEV na Jazbinah namesto cvetja na grob Sari Štekar N.N. 100.000 lir.

ČESTITKI

*Cenjeni sodelavki in prijateljici **Marti Bensa** iskreno čestitamo ob diplomi na univerzi prijatelji iz uredništva Novega glasa.*

*Na tržaški univerzi je iz političnih ved diplomirala **Valentina Pavio**. Ob lepem uspehu čestitajo novi doktorci in se z njo veselijo vsi domači.*

DRUŠTVO ARS: TONE MIHELIČ V NAŠIH KRAJIH

V letih po vojni je v naših krajih ustvarjal slikar Tone Mihelič. Galerija Ars se želi ob dvajsetletnici njegove smrti pokloniti njegovemu spominu, prirediti razstavo njegovih del in izdati primeren katalog s seznamom slik, ki so nastale oz. ostale v naših krajih. Zato prosimo vse, ki imajo kako njegovo sliko, da so tako prijazni, da to javijo na tel. številki 0481 536455 ali 0481 82040. Lepo se vam zahvaljujemo za sodelovanje.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Vljudno Vas vabimo na predstavitev knjige

Lojzka Bratuž

IZ GORIŠKE PRETEKLOSTI

BESEDILA IN LIKI

Delo bo ob prisotnosti avtorice predstavila **prof. Marija Pirjevec**

GLASBENI UVOD: Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel

RECITATOR: Jan Leopoli

Petek, 9. novembra 2001, ob 18. uri v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž Gorica, Drevored 20. septembra 85

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL GORICA v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ, ARSATELIER - MEDNARODNI CENTER ZA GLASBO IN UMETNOST, GLASBENA SREČANJA ALPE JADRAN

SREČANJA Z GLASBO 2001/2002

SLOVENSKI OKTET, umetniški vodja **dr. Mirko Cuderman**
Velika dvorana (VD) KC Bratuž, sobota, 10. novembra 2001, ob 20.30

KLAVIRSKI TRIO: Sijavuš Gadžijev, klavir, **Vasilij Meljnikov**, violina, **Igor Mitrovič**, violončelo; *Mozart, Šoštakovič, Mauri*
VD KC Bratuž, torek, 4. decembra 2001, ob 20.30

MLADE NOTE: SKLADBE GORIŠKIH USTVARJALCEV ZA MLADINO
Izvajajo učenci in dijaki SCGV Emil Komel
VD KC Bratuž, sobota, 15. decembra 2001 ob 20.30

V PRIČAKOVANJU BOŽIČA, Akademski pevski zbor Tone Tomšič, dirigent **Stojan Kuret**
VD KC Bratuž, petek, 21. decembra, 2001 ob 20.30

ISKANJA: Dario Šavron, marimba, **Marta Dziekanska**, violončelo
A. Keiko, J. Druckman, Z. Kodaly, E. Bloch, P. Merku'
Komorna dvorana (KD) KC Bratuž, sreda, 9. januarja 2002, ob 20.30

DUO FAVERO: Silvestro Favero, viola, **Valter Favero**, klavir
D. Šoštakovič, M. Bruch, H.A. Clarke, M. Mozetič
KD KC Bratuž, petek, 15. februarja 2002, ob 20.30

Liki naše preteklosti - UBALD VRABEC:
Zbor Jacobus Gallus iz Trsta, **Janko Ban**, zborovodja
Komorne skupine in solisti Arsatelier
VD KC Bratuž, sreda, 6. marca 2002, ob 20.30

EXULTATE: MePZ Hrast iz Doberdoba, **Hilarij Lavrenčič**, dirigent
Stolna cerkev v Gorici, sobota, 27. aprila 2002, ob 20.30

Vljudno Vas vabimo na VESELICO ob stoletnici Pevskega in glasbenega društva v Gorici
Maja v Trgovskem domu v Gorici in v gostilni Pri zlatem jelenu
Pridite trumoma!

ABONMA 60.000 lir - 20.000 lir; VSTOPNICE 20.000 lir - 10.000 lir
INFORMACIJE in REZERVACIJA 0481 547569 ali 0481 532163

SLAVJE PRIREDILI V NEDELJO

OBNOVLJEN KULTURNI DOM V SOVODNJAH

FOTO BUMBACA

V nedeljo so predali namenu obnovljene prostore Kulturnega doma v Sovodnjah. Prostore je blagoslovil župnik Marijan Markežič, slovesnost pa so obogatili s kulturnim programom in družabnostjo. Lepo vreme pa je organizatorjem priskočilo na apomoč. Predsednica domačega društva KD Sovodnje Vesna Tomsič je povzela prizadevanja in delo vaščanov za prenovo kulturnega prostora ter se zahvalila vsem tistim, ki so na katerikoli način pomagali in omogočili podvig. Življenjski utrip v novem kulturnem domu v Sovodnjah pa bo takoj stekel, saj je do decembra na programu kar nekaj prireditev in srečanj.

BELI PRIROČNIKI / KNJIGA MARIA GARIUPA

OPCIJE ZA TRETJI RAJH KANALSKA DOLINA 1939

RAFKO DOLHAR

Tereza Kanduth, pričevalka

Mario Gariup, župnik v Ukvah v Kanalski dolini, že štiri desetletja raziskuje zgodovino Kanalske doline. Začel je z brskanjem po župnijskih arhivih in nadaljeval s pregledovanjem občinskih in zasebnih arhivov. Zbrano gradivo je objavil v desetini knjig, ki so posvečene posameznim vasem v Kanalski dolini ter svetišču na Sv. Višarjah. Napisal in objavil pa je tudi dve monotematski knjigi, ki jih je posvetil zgodovinskim dogodkom v Kanalski dolini med drugo svetovno vojno ter zloglasnim opcijam domačega prebivalstva za Hitlerjev Tretji rajh. Slednja je z naslovom *Le opzioni per il 3. Reich - Valcanale 1939* izšla že leta 1994 pri čedajski založbi *Dom*.

Z veseljem sedaj slovenskim bralcem posredujemo odličen prevod gospe Vide Gariup - Posinkovič, ki se ji zahvaljujemo za vloženi trud in zadrugi *Dom*, ki nam je dovolila objavo tega zanimivega teksta.

Prva Gariupova knjiga, ki je izšla leta 1986, je posvečena Ovčji vasi in je edina, ki je doživela slovenski prevod. Povedati je namreč treba, da Gariup, ki je obiskoval samo italijanske šole, kljub slovenski zavesti, ne obvlada dovolj slovenščine, da bi si upal napisati slovensko knjigo. Računa pa seveda tudi s tem, da bo v slovenskem duhu, a v italijanskem jeziku napisana knjiga dosegla večje število tistih, ki jim je prvenstveno namenjena, to so prebivalci Kanalske doline. In gotovo se v tej uverjenosti ne moti.

Ta knjiga obravnava eno najbolj bolečih izkušenj prebivalcev Kanalske doline: pod psihološko prisilo so se odpovedali lastni domačiji in odločili za izselitev v veliko nemško "domovino". Že avgusta 1939 sta namreč Hitler in Mussolini podpisala dogovor o tako imenovanih opcijah. Ta dogovor je omogočal italijanskim državljanom nemške narodnosti, da se preselijo v svojo matično domovino, tedanjo nacistično Nemčijo. Sprva je ta sporazum veljal le za Južno Tirolsko, kasneje pa so ga raztegnili tudi na Kanalsko dolino. (Tej tematiki je Gariup že posvetil obsežno študijo). Tedaj je za Nemčijo, ki je po priključitvi Avstrije segala do Kokovega in Ukovške planine, optirala velika večina avtohtonega prebivalstva, praktično vsi Nemci, žal pa tudi skoraj četrtina Slovencev, katerim sicer ta sporazum ni bil izrecno namenjen. V Ovčji vasi sta se, recimo, opciji uprli samo dve družini. In šlo je dobesedno za upor, kajti v Kanalski dolini je tedaj delovala teko imenovana nacistična "komisija", ki je z vsemi mogočimi sredstvi prepričevala domačine, da zapustijo svoje domove in se preselijo v Nemčijo, kar je tedaj pomenilo tudi avstrijsko Koroško. Hitler je pač potreboval delavce in vojake za svoje zasvojevalne načrte. Delo te nacistične pete kolone so rade tolerirale fašistične oblasti, ker je odgovarjalo Mussolinijevemu načrtu, da se na meji reši drugorodnih prebivalcev. Posledica te propagande so bile mazaške akcije z nacističnimi simboli, razne nacistične manifestacije, pouk nemščine, opuščanje obveznega šolskega pouka in preganjanje bogoslužja, ki je potekalo v slovenskem jeziku, ter bolj ali manj prostovoljna mobilizacija mladeničev optantskih družin v nemško armado. Nekateri med njimi so obležali na vzhodni fronti, na ruskih in finskih zasneženih poljanah. Opcija na srečo ni bila v celoti izvedena, ker se je medtem vojna sreča obrnila proti nacistični Nemčiji. Nekateri optanti, ki naj bi zapustili svoje domove, pa so se tudi še pravočasno zavedeli, da so jim bile dodeljene domačije slovenskih koroških preganjanih kmetov.

15.2.1942, Poroka dveh Ukljanov

Vsekakor je to vojno obdobje znatno spremenilo etnično razmerje v dolini, kajti domačije, ki so jih zapustili domačini, je Ente per le Tre Venezie dodelil furlanskim prišlekom.

Gariupovo knjigo odlikuje natančno ločevanje med citati iz uporabljenih virov, ki so točno označeni, in tekočim veznim tekstom. To je razvidno že iz različnega tiska. Seveda je tudi izbira citatov subjektivna, kot pri vsakem tovrstnem delu. Vsekakor se Mario Gariup v glavnem omejuje na pripovedovanje in na le zelo omejeno ocenjevanje dogodkov in dejstev. S temi ocenami se lahko včasih tudi ne strinjamo, avtor pa ima vsekakor do njih vso pravico.

Vse to in še marsikaj drugega se da razbrati iz Gariupovega zgodovinskega mozaika. Prav je, da je vse to zapisano in objavljeno, svoje mnenje o opisanih dogodkih pa si bo lahko vsak bralec ustvaril sam.

V NADIŠKIH DOLINAH BO KOMISAR ŽUPAN GIUSEPPE SIBAU

PO ŠESTIH LETIH MARINIG ZAPUSTIL VODENJE GS

ERIKA JAZBAR

Župan občine Sveti Lenart, po beneško Podutana, Giuseppe Sibau bo odslej izredni komisar pri Gorski skupnosti Nadiških dolin. Kot smo že napisali v eni od prejšnjih številk našega časopisa, so se v pomembni beneški ustanovi odločili, da bodo izbiro komisarja zaupali kar deželni upravi, saj med župani ni prišlo do potrebnega soglasja in po številnih brezuspešnih glasovanjih in srečanjih ni prišlo do kandidature, ki bi prejela potrebno število šestih od desetih glasov občin, ki sestavljajo dano Gorsko skupnost. Izrednega komisarja namreč, kot se je to že zgodilo v Terskih dolinah, lahko imenujejo sami župani, če do takega imenovanja ne pride, nastopi dežela, ki po svoji uvidevnosti izbere sama kandidata.

Po šestih letih leve sredine je tako v Gorski skupnosti prevladala desna sredina, saj so v petek, 19. oktobra, sprožili iz dežele, da je predsednik deželnega odbora Renzo Tondo imenoval omenjenega župana za izrednega komisarja. Sibau bo odgovarjal za komisarja Nadiških dolin po vsej verjetnosti vse do 30. junija, ko bodo gorske skupnosti dokončno ukinjene. To pomeni, da bo moral izredni komisar izpeljati sicer že dobro vpeljane načrte evropske skupnosti, točneje Interreg III in Objektiv 2, ki predstavljajo za te kraje lahko pomemben vir za črpanje finančnih sredstev.

Dosedanji predsednik Gorske skupnosti Giuseppe Firmino Marinig **(na sliki)**, ki je vodil pomembno institucijo celih šest let, je na zadnji seji v tem svojstvu pozdravil in zaželel novemu komisarju dobro in uspešno delo. Sam pa je v tem šestletju omogočil pomemben zasuk Gorske skupnosti, ki je postala nekakšen referent za beneške občine, obenem pa tudi pomembna opora za obmejne institucije. Pod njegovim predsednikovanjem so med drugim tudi oživili vlogo kulturnega pobudnika tega organa z organizacijo ali pokroviteljstvom pomembnih pobud, kakršne so božični koncerti, zgodovinski prikaz arenga, obmejni pust ipd. Pomemben kvaliteten zasuk so imeli tudi odnosi z Republiko Slovenijo in obmejnimi občinami, predvsem v luči evropskih načrtov, ki podpirajo omenjeno sodelovanje ob meji.

Ko smo pred približno enim letom intervjuvali predsednika Mariniga o vlogiah, ki bi jih morale Gorske skupnosti odigrati v deželnem kontekstvu, nam je odgovoril naslednje: "Izrazili smo namero, da bi se njih število v naši deželi razpolovilo, to pomeni, da bi jih bilo le pet namesto današnjih deset. Nujno pa je, da bodo nove enote zarisali na podlagi sličnih geografsko-morfoloških, kulturnojezikovnih in družbenogospodarskih homogenosti. V našem primeru bi lahko zarisali Gorsko skupnost, ki bi zajemala območje med Rezijo in goriškimi Brdi in tako objela območje, ki ga združuje prisotnost slovenske narodnostne skupnosti, prisotnost meje in zelo slične družbeno-gospodarske značilnosti obrobnega in emarginiranega teritorija. Tako zarisana Gorska skupnost bi imela tudi večjo pogajasko moč z deželo, dala bi pomembno spodbudo za novo oblikovanje teritorialnih enot, t.j. za združitev občin v večje enote.

Večja Gorska skupnost torej, z jasnimi pristojnostmi in kompetencami ter s točno določenimi in gotovimi finančnimi sredstvi. Taka je naša zamisel. Mislimo, da bi na tak način lahko rešili Gorske skupnosti, ki bi morale postati nadobčinske upravne enote, koordinirati bi morale dejavnost občin v nekaterih aspektih. Kompetence občin bi morale biti v tem smislu zelo jasne, Gorske skupnosti bi morale razpolagati z drugimi jasnimi pristojnostmi, ki ne smejo sovpadati s pokrajino ali občino, dežela pa bi morala imeti zakonodajno vlogo."

V GORENJEM TARBIJU

ŽIVAHNO NA BURNJAKU

Jesenski dnevi oz. nedelje so v Benečiji že desetletja tradicionalno prizorišče za burnjake, to pomeni praznike kostanja, ki jih prirejajo po vaseh in gorskih zaselkih in na njih se zbira vsa vaška skupnost. Gre za pravcate senjame, ki jih prirejajo domača društva in prosvetni delavci, gre pa za priljubljene in pričakovane vsakoletne iniciative, ki jih vaščani nestrpno pričakujejo, na njih pa se ob kostanju in rebuli lahko sreča, doživi in vidi mariskaj zanimivega in prisrčno domačega.

Tako je bilo pred dvema nedeljama v Gorenjem Tarbiju, kjer je domače športno društvo v sodelovanju med drugimi s Planinsko družino Benečije priredilo res vesel Burnjak. Slabo vreme je sicer organizatorjem prekrižalo nekoliko račune, kljub temu pa se je v vasi zbralo veliko ljudi, ki so poslušali slovensko pesem, se smejali ob gledališki igri in preživeli živahno nedeljo.

Praznični dan so začeli s slovesno sveto mašo, ki jo je obogatilo slovensko petje MePZ Pod lipo. Procesije sicer ni bilo zaradi slabega vremena, prisotni pa so se zbrali v župnišču v družbi igralcev tržaške dramske skupine Jaka Štoka, ki se je predstavila z veseloigro *Trije ptički* in vzbudila med prisotnimi smeh in dobro voljo. V popoldanskih urah pa je bil na programu koncert, ki so ga oblikovali domači pevci zbora Pod lipo, za njimi pa so nastopili moški glasovi okteta Sraka ter skupina Dednina, ki so se predstavli s pesmimi iz slovenskega ljudskega izročila.

EJ

GLOSA JURIJ PALJK

O POKOPALIŠČIH

Morda bo takoj kdo pomislil, da pišemo ta zapis zaradi bližnjega Dneva vseh svetih, ker je že tako, da se na pokopališča večina od nas spomni samo takrat, ko je nekako "dolžna" obiskati grobove svojih rajnih. Pa ne gre za to, da bi našo gloso tokrat namerno "uglasili na pokopališko tematiko". S kolegico Eriko sva minuli teden srečala prijatelja Andreja Malniča, ki je zaposlen v Goriškem muzeju v Kromberku, kjer kot etnolog lahko opazuje današnje navade ljudi, naše navade torej.

Ker smo se že navadili, da na tem prostoru radi pojasnimo tudi že znane izraze in besede, ker smo še vedno mnenja, da se prevečkrat pozablja na pravi pomen besede in se večkrat uporablja kak izraz zgrešeno, smo tudi tokrat segli po Slovarju slovenskega knjižnega jezika, ki mora biti vsakemu pišočemu Slovencu Sveto pismo Stare zaveze, medtem ko je Nova zaveza za pišočega tik pred izidom, seveda mislimo na Slovenski pravopis.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika piše pod geslom etnologija, da je to "veda o materialni, družbeni in duhovni kulturi posameznih ljudstev, narodov"; po slovensko pa se etnologiji reče tudi "narodopisje in narodoslovje".

Kaj ima to opraviti z našimi pokopališči, je seveda vprašanje, ki bo prišlo našemu bralcu takoj na misel. Pravzaprav ima narodopisje veliko opraviti z našimi pokopališči. Prav tega smo se v pogovoru z Andrejem tudi dotaknili in dejal je samo to, da so naša pokopališča postala prava osebna izkaznica našega odnosa do vsega in so po nekaterih krajih ob meji postala prava sramota. Jasno, da se nismo spuščali v podrobnosti, ker se nam ni zdelo potrebno, saj vsi vemo, kako je s tem.

Veliko nas je, ki "hodimo po svetu iskat nesrečo", kot bi rekel kdo vsem tistim, ki se ne držimo Pascalovega nauka, da se "nesreča za človeka začne takrat, ko ne zdrži več doma v svoji sobi". Nekateri od nas, ki se gremo turiste, in nam ni dovolj, da samo tekamo od enega kraja do drugega, ampak se radi tudi kje ustavimo, da kaj vidimo, zavijemo v vsakem kraju in vsakem mestu tudi na pokopališče. Pravzaprav imamo tri obvezne točke, v katere gotovo gremo, ko obiščemo kak kraj: v krajevno cerkev, cerkve, če jih je več, v krajevni muzej in seveda tudi na "božjo njivo", kot so naši predniki-kmetje tudi imenovali kraj večnega počitka. Še vedno smo namreč prepričani, da je prav vaško, krajevno, mestno pokopališče tisti kraj, ki je najbolj prepričljiv odraz "materialne, družbene in duhovne kulture" vseh tistih ljudi, ki v tistem kraju živijo.

In samo poglejmo, kakšna so danes postala naša, nekdaj umirjena in skromna pokopališča! Naši predniki so se zavedali samih sebe, kraja in družbe, v kateri so živeli, in so zato pustili za seboj skromna, kraju primerna pokopališča z navidez skromnimi, a izjemno lepimi nagrobniki, ki so bili pri nas izdelani skoraj vsi po vrsti iz kraškega kamna in zares redki, samo nekateri iz marmorja. Še te spomenike, nagrobnike, so svojci rajnim postavili le takrat, ko so imeli dovolj denarja za dostojen, a nikdar kričav spomenik; sicer je grob rajnega sorodnika označeval le lesen križ, ki je postajal iz leta v leto lepši, ker sta ga sonce in dež tako sežgala in načela, da se je nekako "spojil" z okoljem, v katerega ga je naš prednik postavil.

Danes ni več tako, ker živimo pač v družbi izobilja in vsakovrstnih udobnosti, v družbi, kjer je denarja veliko, kar pa še ne pomeni, da je tudi kulture veliko. In naša "materialna, družbena in duhovna kultura" se najbolj odraža na pokopališčih, kjer smo sredi kraške gmajne in sredi prelepih briških gričev, sredi zelene Vipavske doline in sredi umirjene slovenske krajine postavili spomenike naše kričave in od naših korenin oddaljene kulture. Tako sedaj na naših pokopališčih kraljujejo spomeniki in nagrobniki, ki z našo zgodovino, izročilom in tudi resničnim krščanstvom nimajo dosti skupnega; so pa zato toliko bolj odraz današnjega časa, nas samih in naše "materialne, kulturne in duhovne" praznine. Najbolj seveda ta prihaja do izraza, kjer se na naših pokopališčih bijeta dva svetova, kar je razvidno takoj, ko se naš pogled ustavi na starih nagrobnikih in današnjih, običajno industrijsko izdelanih nagrobnih spomenikih, ki z resnično umetnostjo in seveda s širino duha nimajo ničesar skupnega. Z velikostjo marmornatih plošč, ki jih poveznejo čez grob, se skuša nadomestiti redno prihajanje svojcev na grob in odurno plastično cvetje je samo še tisti kanček več, ki pove, da je mera slabega okusa tudi na naših pokopališčih že zdavnaj polna. Tisti, ki imajo nekoliko več materialnih sredstev, si na pokopališčih umislijo in namestijo družinske grobnice, prave male mavzoleje slabega okusa in na granitne plošče v vseh barvah umestijo še kak serijsko izdelan kip Matere Božje ali pa Križanega.

Vse to in vse drugo, česar iz pietete do rajnih ne bomo navajali, seveda po eni strani "krasi" naša pokopališča, po drugi strani pa govori o naši "duhovni, materialni in kulturni" revščini, ker smo izgubili smisel za mero, za prostor in čas, za kraj, na katerem živimo in v njem bivamo.

OB SPOMINU NA MRTVE VEČJE MOŽNOSTI ZA NARODNO SPRAVO

STORILCI NAJ ODGOVARJAJO ZA ZUNAJSODNE POBOJE

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se 1. november imenuje Dan spomina na mrtve, drugod, tudi v slovenskem zamejstvu v Italiji, pa je ta dan označen za praznik vseh svetih. V obeh primerih pa gre za počastitev mrtvih, za spominjanje nanje in seveda za zahvalo pokojnikom za njihov delež, ki so ga v življenju dali svojcem, ožjemu okolju ter družbi oz. državi za njun napredek. Drugi november, ta bo v petek, je posebej namenjen molitvi za duše pokojnih, kajti obhajamo spomin vseh vernih rajnih. Verniki, ki se udeležujejo maš, pa še posebej molijo za svoje drage pokojne. Ob tem omenjamo, da praznik vseh svetnikov Cerkev obhaja že skoraj 1200 let.

Verniki in tudi drugi ljudje, ki spoštujejo svoje pokojne, so ali pa bodo v naslednjih dneh na njihove grobove, razna obeležja in druga spominska znamenja položili cvetje in na teh prizoriščih večnega počitka prižgali svečke. Takšna pieteta je letos dobila aktualno politično razsežnost. Grobišča tisočev oseb raznih narodnosti, ki so bili pobiti po drugi svetovni vojni po večini niso zaznamovana in zato na njih ne bo cvetja ali prižgane svečke. Predsednik vladne komisije za reševanje vprašanj prikritih grobišč, Peter Kovačič Peršin, pravi, da je bilo doslej na sto krajih v Sloveniji ugotovljenih 76 grobišč. Vseh večjih grobišč pa naj bi bilo od 140 do 150. Država naj bi jih zaznamovala z enotnim spominskim znamenjem. Še bolj natančni so v civilno družbenih organizacijah: Združenih ob Lipi sprave, Civilni družbi za demokracijo in pravno državo in v društvu za ureditev zamolčanih grobov. Po njihovem zatrjevanju "na Slovenskem ozemlju leži od 200.000 do 300.000 ljudi, ki so bili žrtev totalitarnega režima. Vztrajajo pri tej številki, dokler ne bo ugotovljeno drugače."

Potem ko je bilo na Gorenjskem pred kratkim odkritih nekaj novih grobišč, so v parlamentarnih političnih strankah obnovili pobude, ki so bile v prejšnjih letih že večkrat podane, a nikoli uresničene, da bi morali namreč v Sloveniji na ravni državnega zbora sprejeti posebno deklaracijo ali ustrezen drugačen dokument, v katerem bi opredelili odnos do množičnih pobojev po drugi svetovni vojni. "To je nezaceljena rana iz naše preteklosti, temna senca, ki ohranja ločitve in spore v slovenskem narodu, zaradi česar slabi napore pri reševanju tekočih vprašanj države in tudi bremeni našo prihodnost", je pred dnevi zapisal nek časnik.

V proces iskanja sprave med Slovenci se je vključil tudi predsednik države Milan Kučan, v nagovoru na mednarodnem znanstvenem posvetu ob 10. obletnici slovenske samostojnosti in odhodu zadnjega vojaka jugoslovanske vojske iz Slovenije, v četrtek, 25. oktobra, v Kopru. Dejal je namreč, "da ni opravičila za kolaboracijo in ni opravičila za zunajsodne poboje. Zločin je zločin. Storilci morajo zanj odgovarjati. Mrtvi pa zaslužijo dostojen spomin in mir, ne glede na različne sodbe o njihovih morebitnih zmotah. To je treba storiti in naš narod to zmore. Država je po desetih letih samostojnosti dovolj zrela, da opravi nekatera nujna dejanja za končanje teh sporov in izključujočih delitev. Skrajni čas je, da se soočimo s svojo preteklostjo, jo sprejmemo in ne dovolimo, da bi še naprej bremenila in delila nove rodove." Na takšna stališča državnega poglavarja se je takoj odzvala vlada s sklepom, da bo v naslednjih nekaj dneh preučila problematiko grobišč žrtev revolucije in povojnega nasilja in zagotovila sredstva, da bi jih zaznamovali in obeležili. Tudi predsednik Socialdemokratska Janez Janša je izjave in stališča Milana Kučana ugodno ocenil in dejal, da se morda vendarle kažejo obeti in ustvarja politično vzdušje za sprejem deklaracije o narodni spravi. Enakega mnenja je tudi predsednik parlamenta Borut Pahor.

POSTOPEK ZA USTANOVITEV NOVIH OBČIN

Življenje v Sloveniji se medtem seveda nadaljuje, politika pa ga ocenjuje in usmerja ter mu določa nove vidike.

Na sedanjem rednem zasedanju državnega zbora so izvolili ustavno komisijo, ki bo vodila postopek za morebitno spremembo devetnajstih členov temeljnega pravnega in političnega akta države. V petek, 2. novembra, bo na svoj drugi uradni obisk prispel zunanji minister zvezne republike Jugoslavije Goran Svilanović. Uradno bo odprl poslopje veleposlaništva svoje države v Sloveniji, med obiskom pa bodo podpisali tudi nekaj sporazumov, najbrž tudi dogovor o vzpostavitvi letalskega potniškega prometa med državama.

Nadaljuje se postopek za morebitno ustanovitev petdesetih novih občin na osnovi predlogov, ki so jih dali sveti vaških ali krajevnih skupnosti oziroma zbori občanov. Med predlogi je le šest takih, ki izpolnjujejo vse z zakonom predpisane pogoje za ustanovitev občine, vključno s spodnjo mejo števila prebivalcev. Le-teh mora biti v vsaki občini vsaj pet tisoč. Napovedujejo, da bo razprava o možnih novih občinah v Sloveniji burna. Sedaj je v državi stodvaindevetdeset občin.

ZDRAVSTVENI DOM V NOVI GORICI

STO MLADIH OZDRAVLJENIH OD DROG

Strokovna skupina Ambulante za bolezni odvisnosti, ki deluje v okviru Zdravstvenega doma osnovnega zdravstva v Novi Gorici, je z novim načinom zdravljenja, ki ga izvajajo od leta 2000 dalje, dosegla velik uspeh. Sto mladih ljudi iz mesta in okolice je namreč uspela rešiti odvisnosti od heroina in metadona, kar je prva velika in pomembna zmaga v boju zoper droge v Sloveniji. Kot je poudaril direktor zdravstvenega doma dr. Miha Demšar v pogovoru za naš časnik, so sto fantov in deklet sicer odvrnili od uživanja heroina in metadona, in so v tem smislu ozdraveli. Toda vsi bodo morali do konca življenja bdeti nad svojim zdravjem in si prizadevati, da ne bi bili morda ponovno uporabniki drog.

Model pri zdravljenju bolezni odvisnosti, ki ga izvajajo v Novi Gorici, je postal vzorec tudi za druge regionalne centre za zdravljenje odvisnosti v Sloveniji. Projektu so dali naslov Živeti brez odvisnosti, v Novi Gorici pa ga utemeljujejo takole: "Cilj projekta oziroma našega zdravljenja je ustvariti življenjski slog, v katerem ohraniš svobodo in neodvisnost, ki sta najpomembnejši vrednoti kakovostnega življenja. Odvisnost je namreč lastnost, ki je zaradi razvojnih procesov vezana na obdobje otroštva in delno na obdobje zorenja po puberteti. Odvisni smo sicer od staršev, vendar praviloma samo do 20. leta starosti. Le slaboumni, telesno invalidni, težko kronično bolni in psihično huje moteni ostanejo naprej odvisni od staršev in rejnikov, potem od strokovnega osebja raznih ustanov, ki zanje skrbijo do smrti".

V Novi Gorici opozarjajo, da se je število obravnavanih odvisnikov od drog v njihovi ambulanti letos povzpelo že na 257 moških oz. žensk. To število je trikrat večje od obravnavanih v zadnjih dveh letih. V ambulanti, ki jo vodi dr. Viljem Ščuka, specialist šolske medicine in psihoterapevt, poleg zasvojenosti od drog, obravnavajo in zdravijo tudi zasvojenost od alkohola in iger na srečo. Pri obravnavah zgledno sodeluje tudi večina staršev otrok zasvojenih z raznimi vrstami drog.

Zdravstveni dom in Mestna občina Nova Gorica sta uspeh novega načina zdravljenja, s katerim so sto mladih ljudi rešili odvisnosti od heroina in metadona, obeležila z veliko javno prireditvijo v petek, 26. oktobra, v Novi Gorici. Na prireditvi so sodelovali tudi zdravniki in drugo osebje iz SERT (Servizio tossicodipendenza) v Gorici, ki sicer z zdravstvenim domom in Ambulanto za bolezni odvisnosti v Novi Gorici ves čas sodelujejo. Predstavniki mestne občine in zdravstvenih ustanov so na omenjeni prireditvi tudi opozorili na vlogo države, ki bi morala pomagati pri financiranju boja zoper droge. Delovanje Ambulante za bolezni odvisnosti v Novi Gorici sedaj financirata izključno Mestna občina in Zdravstveni dom osnovnega varstva v Novi Gorici.

M.

V SLOVENIJI NAJ NE BO NEDOTAKLJIVIH

USTANOVLJEN URAD PROTI KORUPCIJI

Slovenska vlada je nedavno ustanovila Urad za preprečevanje korupcije, ki bo deloval kot njen organ. Za direktorja je imenovala Boštjana Penka **(na sliki)**, ki je sicer kazenski sodnik, toda med leti 1995 in 1999 je bil državni podsekretar v pravosodnem ministrstvu, kjer je delal kot vodja oddelka za kazensko pravo. Tudi mednarodno je zelo aktiven, saj je izvedenec Sveta Evrope za kazensko pravo in član komiteja Sveta Evrope za kazensko pravo. Direktorsko mesto mu je ponudil predsednik vlade dr. Janez Drnovšek.

V daljšem pogovoru za neko specializirano revijo je Boštjan Penko dejal, "da ustanovitev novega urada ne pomeni, da se korupcijski primeri v Sloveniji ne bodo več dogajali, vendar pa smo dobili nek boljši sistem za odkrivanje, analiziranje in preprečevanje kaznivih dejanj korupcije. Seveda bodo organom odkrivanja kaznivih dejanj, pregona in sojenja, torej policiji, tožilcem in sodnikom njihove naloge v celoti ostale. Naš urad bo poslušal na strokovnem nivoju usklajevati delo in aktivnost vseh tistih, ki se v Sloveniji tako ali drugače ukvarjajo s problemom korupcije".

O trditvi, da se je korupcija pričela seliti iz gospodastva v upravo, sicer ni dal natančnega odgovora, opozoril pa je, "da bo ena od osnovnih nalog urada ugotoviti, kaj se v Sloveniji resnično dogaja na področju korupcije. Pojav bomo poskušali locirati in ovrednotiti tako v zasebnem kot tudi v javnem sektorju. Korupcija se iz zasebnega v javni sektor ne seli na način, da bi je bilo zato v zasebnem sektorju manj. Mogoče je je v javnem sektorju več kot prej, še bolj verjetno pa je, da so organi odkrivanja korupcije sedaj bolj usposobljeni, kot pa so bili pred časom, in da so tisti, ki so žrtev korupcije, morda bolj osveščeni in laže prijavijo tovrstno kaznivo dejanje, kot se je to dogajalo včasih. Tudi v tem je videti, da Slovenija stopa po poti pravne države, po poti demokracije, po poti svobode govora in končno tudi po poti zaščite človekovih pravic v smislu tega, da tisti, ki prijavljajo tovrstna kazniva dejanja, ne utrpijo hujših posledic, kot bi jih utrpeli, če tega ne bi storili."

V novem uradu si bodo prizadevali, da bi Državni zbor najprej sprejel temeljni zakon o preprečevanju korupcije, potem pa še področne zakone za vsa tista področja, kjer obstajajo možnosti, da se razvijejo omenjena kazniva dejanja. Kar zadeva preventivno delovanje, pa bodo poskušali na vse načine preprečevati nastanek korupcije, ne zgolj na zakonodajni ravni, ampak tudi v praksi, "kar pomeni, da se bomo z nivoja vladne službe spustili med navadne ljudi, med civilno družbo, med izobraževalne ustanove". Brez podpore celotnega ali čim večjega števila prebivalcev Slovenije ne morejo pričakovati pozitivnih učinkov. "Tako bomo poskrbeli, da bo vsak glas, ki bo prišel do nas, pa naj bo še tako obroben v globalnem smislu, ustrezno upoštevan in obravnavan. Če bo šlo za neki manjši problem, bo tisti deležen nasveta in usmeritve; če bo šlo za kaznivo dejanje, bo prijava poslana na pristojen naslov. Ena naših temeljnih nalog je pri ljudeh vzbuditi zaupanje in naklonjenost temu projektu. Brez podpore ljudi ne moremo narediti ničesar. Lahko postanemo samo še ena odtujena vladna služba, ki bo sama sebi zadostna in ki bo pač trošila davkoplačevalski denar".

Glede obsega in razširjenosti korupcije v Sloveniji je predstojnik novega vladnega urada dejal naslednje: "Nihče ne ve, koliko je v naši državi korupcije in kakšne vrste je. Nihče se namreč doslej ni s tem ukvarjal tako sistematično, kot to nameravamo početi odslej. Tako imamo na eni strani govorice - vsak drugi človek na ulici ti lahko pove, kaj se mu je zgodilo in kaj vse se je drugemu zgodilo, in kdo vse je vzel kuverto. Na drugi strani pa imamo uradne statistike iz policije, ki omenjajo od tridesetih do petdesetih kaznivih dejanjih zaradi korupcije na leto. Lahko bi rekel, da imam dober občutek, in mislim, da korupcije ni toliko, da bi prežela sistem v celoti. V začetku bomo delali s šestimi uslužbenci in spodbudili bomo vse aktivnosti, o katerih sem govoril. Pri tem se bomo strogo držali načela, da nihče, ne posameznik ne organizacija, ne združenje ali kdo drug, niso nedotakljivi v tem smislu, da se jih ne bi smelo obravnavati".

M.

OPOZORILA OBČIL VARČEVALCEM

PRIPRAVE NA UVEDBO EVRA

Javna občila opozarjajo varčevalce denarja, naj pravočasno zagotovijo preoblikovanje prihrankov, ki jih imajo v valutah držav, ki bodo v začetku leta 2002 uvedle evro.

Srečko Pirtovšek, glavni in odgovorni urednik revije *Kapital*, je v zadnji številki, "da medtem ko se v Sloveniji ukvarjamo z lastništvom oziroma privatizacijo bank, je v evropskih državah glavna bančna tema evro". Opozarja, "da bodo uvedbo nove evropske valute v prvi fazi občutili predvsem tisti, ki imajo doma devize. Po 1. januarju bo treba pri menjavi odšteti tudi do 2% provizije, po 1. marcu pa celo do 4%. In če velja, da imajo Slovenci doma tujih valut v vrednosti milijarde nemških mark, je zagotovo smiselno te devize položiti na bančno knjižico še pred 31. decembrom tega leta.

Do tega datuma bodo banke zamenjavo opravile brez provizije." Poslovne banke ne opozarjajo, naj prihranke pravočasno položijo na bančno knjižico. Ne obveščajo jih torej o proviziji, ki jo bo treba plačevati ob zamenjavi v poznejših rokih. Pač pa poslovne banke v svojih uradnih sporočilih poudarjajo, da si je slovenski tolar v desetih letih pridobil veliko zaupanje varčevalcev, tako da je sedaj 70% prihrankov v bankah v tolarski valuti, medtem ko so še pred nekaj leti prevladovali prihranki v tujih valutah.

M.

NOVA GORICA OB TISOČLETNICI

V petek, 26. oktobra, je bil v dvorani mestne skupščine Nova Gorica posvet o kulturnih pobudah za praznovanje tega pomemljivega jubileja. Na programu je bila najprej predstavitev raznih publikacij v zvezi s tem jubilejem. Ravnateljica Goriškega muzeja Slavica Plahuta je posebej podčrtala pomen tega srečanja, nakar je sledila predstavitev nekaterih knjig (Marko Vuk, Branko Marišič, Darja Skrt). Na koncu je spregovoril še zgodovinar Stane Granda. Na sporedu je bila tudi predstavitev filma o Gorici. Celoten celovečerni film pa na sporedu 14. novembra v Novi Gorici.

ITALIJANSKO PRAVO

REFORMA DRUŽBENEGA PRAVA (5)

DAMJAN HLEDE

Področji reforme, ob katerih je prišlo v parlamentarni skupščini do najostrejših spopadov med večino in opozicijo, sta bili področje zadrug in področje kaznivih dejanj v trgovinskih družbah. Z ozirom na zadruge je največ ugovorov sprožila zakonska uvedba razlikovanja med "ustavno priznanimi zadrugami" in drugimi zadrugami. Tisti, ki so ta zakon predlagali, izhajajo v zvezi s tem iz predpostavke, da niso vse obstoječe zadruge vredne posebne pozornosti, ki jim jo namenja 45. člen italijanske ustave ter določenih davčnih prednosti in olajšav, ki iz njega izvirajo v ordinarni davčnopravni zakonodaji.

1. odstavek 45. člena italijanske ustave se tako glasi: "Republika priznava socialno vlogo zadružništva, ki je vzajemnega značaja in nima zasebnih špekulacijskih ciljev. Zakon pospešuje in podpira z najprimernejšimi sredstvi njegov razvoj in jamči s primernim nadzorstvom njegov značaj in njegove cilje."

Zakon o reformi družbenega prava določa sedaj, da bodo odslej "ustavno priznane" le tiste zadruge, ki izvajajo svojo dejavnost pretežno v korist svojih članov ali se pri izvajanju svoje dejavnosti poslužujejo pretežno delovne sile svojih članov. To pomeni, da samo te zadruge bodo deležne posebne zaščite in davčnih olajšav, ki so sedaj predvideni za vse zadruge.

Povedati je treba, da je spor okrog te reforme precej načelne narave. Predlagatelji zakona so z navedeno spremembo hoteli dejansko odpraviti "nepravično" konkurenčnost velikih zadrug v odnosu do delniških družb, ki ne koristijo davčnih olajšav, utemeljujoč to potezo z ugotovitvijo, da za te velike zadruge, ki delujejo pretežno s tretjimi (zunanjimi) strankami - potrošniki, ne moremo več reči, da so vzajemnega značaja, ampak da so dejansko pridobitniške narave in zato ne smejo imeti pravico do posebnega statusa in posebnih olajšav. Vzajemnost je le tam, kjer je proizvod zadružnega dela namenjen pretežno članom ali pa kjer do tega proizvoda pride s pretežnim delom zadružnikov.

Zelo malo pa je bilo slišati komentarjev, ki bi povedali, kakšna je dejanska pravna narava zadrug, predvsem z ozirom na pridobitniške dejavnosti. Osnovna razlika med zadrugami in drugimi vrstami družb je namreč v njihovem ekonomskem cilju. Z ozirom na cilj pa je treba razlikovati med t.i. "ciljem - sredstvom" (ali pomožnim oz. instrumentalnim ciljem) in "ciljem - namenom"(ali tudi končni ciljem). Pomožni cilj je pri vseh družbah, tako pri zadrugah kot pri trgovinskih pridobitniških družbah, enak in obstoji v skupnem izvajanju določene gospodarske dejavnosti. Različen pa je končni cilj, ki obstoji v pridobitniških družbah v proizvajanju dobička (t.i. objektivni dobiček) in njegovi porazdelitvi med člani (t.i. subjektivni dobiček), v zadrugah pa obstoji končni cilj v vzajemnosti, ki jo predstavlja to, da preko družbe člani lahko pridejo do dobrin, uslug ali možnosti zaposlitve po olajšani in donosnejši poti kot na zunanjem trgu. Nikjer pa ni rečeno, da mora biti pri zadrugah končni cilj ekskluzivno vzajemne narave. Noben zakon ne prepoveduje zadrugam izvajanja pridobitniške dejavnosti s posledičnim pridobivanjem dobička (objektivni dobiček). To, kar je izrecno prepovedano in kar dejansko in najbolj opredeljujoče razlikuje zadruge od drugih družb, pa je to, da je pri zadrugah močno omejen t.i. subjektivni dobiček, omejena je torej možnost porazdelitve objektivnega dobička med zadružnimi člani.

DALJE

JESENSKA OPRAVILA ZA SPOMLADANSKI VRT

POSADIMO ČEBULNICE!

Sedaj je čas, da se zamislimo, kakšen vrt hočemo imeti spomladi in še zlasti v prvih spomladanskih mesecih. Konec oktobra je namreč najbolj primeren čas, da si nabavimo in posadimo okrasne čebulnice, ki naj nam razveselijo prve daljše dneve prihodnje pomladi. Izbira je res bogata. Žafrani ali krokusi, zvončki, narcise, hiacinte, tulipani, hrušice ali vojački, kot jim pravimo na Primorskem, anemone, perunike ali irisi in če bi se kaj našlo, nam bodo olepšali vrt in ustvarili edinstvene barvne učinke, če jih bomo znali posaditi v primerno širokih pasovih, da ustvarijo nekakšno barvno odejo, ki se bo pretakala v sosednjo druge barve iste ali mogoče celo druge vrste čebulnice. Opozorimo naj, da čebulnice nimajo rade mokrih ilovnatih tal, ker se rade pojavijo plesni in gniloba zaradi premajhnega pretoka zraka. Zelo dobro uspevajo pa v srednje težkih, primerno zračnih tleh, v katerih ne zastaja voda in ki so dovolj bogata s humusom. Če imamo v vrtu ilovnato prst, bomo v jamico, v katero nameravamo posaditi čebulnice, najprej natrosili nekaj grobega peska, da ne bo zastajala voda. Marsikdo pa se sprašuje, kako globoko naj posadi razne čebulnice.

Osnovno pravilo pravi, da jih posadimo dvakrat in pol njihovo velikost globoko. Torej, če je čebulček visok dva centimetra, ga bomo posadili pet centimetrov globoko. Če želimo ustvariti širši pas tulipanov, hiacint ali narcis, bomo tudi pazili, da jih ne sadimo pregosto skupaj, ampak upoštevajmo, da se bodo te rastline razvile in imele spomladi v svojem polnem razvoju določeno površino, kar pomeni, da bodo potrebovale tudi določen prostor, da se bodo lepo razvile in primerno zacvetele. Če čebulnice sadimo v lonce ali vaze, pa jih lahko damo tudi bolj gosto, saj je učinek čisto drugačen. V primeru pa, da želimo s čebulnicami "obarvati" trato, jih bomo skušali raztrositi, kot da bi hiacinte, narcise ali krokusi zrasli povsem naravno brez človeškega posega. To velja tudi za zvončke, ki prvi oznanjajo prihod pomladi in imajo radi tudi lege pod drevesi ali grmi, ki so februarja, ko cvetijo, še brez listja. Podobno hvaležne rožice, ki nam s svojo živo rumeno barvo razveselijo prve daljše februarske dni, so erantis ali po slovensko jarice. Podobno zgodnji so tudi razni žafrani in modrocvetoči vojački ali hrušice, ki na vrtu sodijo ob rob drugih gredic in zidičev. Le kak teden kasneje pa se začne doba, ko se razbohoditjo narcise in hiancite, katerim sledijo živobarvni tulipani, ki so mogoče najbolj priljubljene in znane pomladne čebulnice. Takrat je tudi višek barv na vrtu. Pri rasti čebulnice niso zahtevne in ob majhni oskrbi redno cvetijo. Po cvetenju potrebujejo še nekaj časa, da jim čebulice popolnoma dozorijo in so ponovno polne energije za novo sezono. Po cvetenju jih torej ne smemo vzeti z gredice. Počakali bomo, da bo listje ovenelo in se posušilo. Šele tedaj bomo lahko čebulice previdno izkopali, jih očistili in jih spravili v hladen, temen in suh prostor do naslednje jeseni, ko bomo najlepše čebulice ponovno posadili, ostale pa zavrgli.

SLOVENIJA

IZDAL JO JE URAD VLADE ZA INFORMIRANJE

BROŠURA O SLOVENCIH V EVROPSKI UNIJI

Urad slovenske vlade za informiranje je pred dnevi izdal brošuro z naslovom Slovenke in Slovenci v Evropski uniji, in sicer kar v 185.000 izvodih. Namenjena je najširšemu krogu bralk in bralcev, zlasti pa z njo želijo vzbuditi zanimanje tistega dela slovenske javnosti, ki vključevanje v EU dojema predvsem kot politično temo, ki ga doslej ni zanimala. Zato v brošuri opisujejo konkretne posledice, ki jih bo vstop v Evropsko unijo imel za šolarja oziroma študenta, delavca, nezaposleno osebo, malega podjetnika, kmeta, tujca, umetnika, invalida, gospodarstvenika, raziskovalca, potrošnika, turista, upokojenca in tako imenovanega navadnega državljana Slovenije. Spremembe, ki jih prinaša vključevanje v Evropsko unijo ponazarjajo skozi poglede in izkušnje posameznikov, z intervjuji s konkretnimi osebami, ki izražajo svoja mnenja in pričakovanja v zvezi s članstvom, ter z navajanjem konkretnih dejstev, ki so važna za vsako od naštetih skupin. O upokojencih v omenjeni brošuri razmišlja nekdanji univerzitetni profesor in predsednik prvega parlamenta v novi slovenski državi, dr. France Bučar. Povedal je naslednje: "Pred Evropo ne čutim nobenega strahu. Iz strahu ne smemo izhajati. Že panevropska misel pravi, da je združena Evropa nujnost. Korenine gibanja sodijo v začetek dvajsetih let minulega stoletja. Že takrat smo bili Slovenci zraven. Zdaj le nadaljujemo tradicijo, in to dejavno. A nikakor, to bi bil zločin zločinov, ne smemo izgubiti svoje nacionalne identitete. Narodnostna istovetnost je del osebnostne istovetnosti. Če izgubiš slednjo, izgubiš svoje bistvo. Vstop v Evropsko unijo vsekakor zahteva odpoved dela lastne suverenosti za začetek navajanja na vnovično življenje v skupnosti. Sicer pa bo članstvo v EU nam kot državljanom Slovenije omogočilo, da bo naša kultura začela delovati tudi v širšem evropskem prostoru. Slovenski jezik bo po vstopu Slovenije v evropsko povezavo po načelu enakopravnosti postal eden od uradnih jezikov EU. Državljanom Slovenije bodo postopno vsi pravni predpisi EU dostopni v slovenskem jeziku".

Brošura je brezplačna, razdeljujejo jo po vsej Sloveniji, z njo pa seznanjajo tudi pripadnike slovenske in madžarske narodne skupnosti. Izšla je v okviru programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščenosti, razumevanju in javni razpravi o procesu vključevanja v EU in o posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov oziroma državljank. Urad vlade za informiranje je doslej o tej temi izdal že petintrideset različnih publikacij. Seveda vsa ta dejavnost tudi zaradi tega, da bi Slovenci na referendumu o vključevanju v EU podprli usmeritev in politiko integracij v evro-atlantske povezave.

M.

PRIPOMOČEK ZA ODKRIVANJE PONAREJENEGA DENARJA

V Sloveniji so začeli uporabljati pripomoček, s katerim lahko odkrijejo ponarejene bankovce. Gre za t.i. Euro-quick-tester, ki ima obliko flomastra, tehta le slabih 100 g, njegova uporaba pa je zelo preprosta. Na netiskanem delu sumljivega bankovca je treba narediti majhen križec, ta se bo pri ponarejenem bankovcu takoj obarval temno, pri pristnih bankovcih pa ostal bledo rumene barve, in v kratkem, najkasneje pa v štiriindvajsetih urah, izginil. Pisalo zdrži do 8.000 preverjanj, ne potrebuje nobene energije, je majhno in zelo hitro uporabno.

POPIS NOVIH PODJETIJ IN ZADRUG

SPODBUDEN OBRAČUN

Med mesecem julijem in septembrom je italijanski statistični urad opravil popis novih podjetij in zadrug, ki so šle v stečaj ali so prenehale z dejavnostjo. Pri tem niso všteta kmetijska podjetja. Obračun je spodbuden, ker so ugotovili, da je obračun pozitiven in da je bilo v tem obdobju v Italiji ustanovljenih 73.737 novih podjetij, z dejavnostjo pa je končalo 48.254 podjetij, pozitivni obračun torej znaša 25.483 enot. Tudi obračun v deželi F-Jk je pozitiven, saj znaša razlika med zaprtimi in na novo ustanovljenimi kmetijami kar 370 enot, kar pomeni, da je njihovo število naraslo za 0.41% v primerjavi z drugim tromesečjem letošnjega leta.

Število novih podjetij, in sicer za kar 0,61 % vseh podjetij, je naraslo v osmih deželah, ki sestavljajo jug države. Pri tem je statistično zanimiv podatek, da po vsej državi upada število osebnih, družinskih podjetij in narašča število finančnih družb. Tako ugotavljajo, da ima danes kar 19,3 % vseh podjetij, ki so registrirana na trgovinskih zbornicah status finančne družbe. Gre za pojav, ki je opazen vse od leta 1993. Med posameznimi gospodarskimi sektorji so zlasti v gradbeništvu in na področju storitev za tretje zabeležili znaten porast novih podjetij. V realnih številkah je v gradbeništvu število podjetij naraslo za 3.379 novih enot, na področju storitev pa za 1.342 enot.

Zanimivo bo primerjati, kakšen bo trend v zadnjem letošnjem tromesečju, še zlasti po napovedujoči se recesiji, ki naj bi ogrožala italijansko, evropsko in svetovno gospodarstvo.

€vrokotiček

MARA PETAROS

Naša sodelavka odgovarja na vprašanja o uvedbi evra. Bralce vabimo, naj nam pošljejo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali naši sodelavki.

Vpr.: "Rad bi vedel, kako bom moral od 1. januarja dalje izpolnjevati čeke. Recimo, da si kupim računalnik, ki stane 2.500.000 lir. Če ta znesek vpišem v žepni računalnik in ga delim s 1936,27, dobim kot rezultat: 1291,1422477 evrov. Kam naj torej napišem znesek v evrih na ček v številkah in nato s črkami? In kako naj jemljem v poštev številke za vejico? Pa še nekaj: si bom moral priskrbeti novo knjižico s posebnimi čeki ali bom lahko izkoristil staro, ki sem jo uporabljal za plačila z lirami? Vnaprej lepa hvala za odgovor in... čestitam za uspelo rubriko!"

Odg.: Evro prinaša številne novosti in seveda tudi nove čeke. Stari čeki, ki jih uporabljamo sedaj, bodo veljavni le še do 31.12.2001, nato bomo morali izdajati čeke na novih obrazcih, ki jih dobimo na banki. Po 31.12.2001 ne smemo več izdajati čekov na obrazcih, ki jih uporabljamo sedaj. Vsi čeki, izdani po 01.01.2002 na starih obrazcih, bodo pravno nični, kar pomeni, da ne bodo imeli nobene pravne veljave. Vse čeke, izdane pred 01.01.2002 na starih obrazcih, pa bomo lahko vnovčili tudi v novem letu, čeprav bodo izdani v lirah. Vsak naslovljenec tekočega računa si mora zato pred koncem leta priskrbeti novo čekovno knjižico. Marsikatera banka se je odločila, da bo prvo čekovno knjižico v evrih svojim strankam delila zastonj, televizijske reklame pa potrošnikom svetujejo, naj si novo čekovno knjižico nabavijo že sedaj, da se na novo obliko privadijo. Nove čekovne knjižice so nekoliko različne od dosedanjih. Na ček moramo napisati znesek v evrih in prvi dve številki po decimalni vejici. V našem primeru bomo morali na ček napisati najprej znesek v številkah, in sicer 1.291,14; nato bomo morali zapisati se znesek z besedami, in sicer tako, da napišemo evre z besedami, nato moramo zapisati poševno črto, po poševni črti pa še prvi dve decimalki, npr. "tisočdvestoenaindevetdeset evrov/14". Dve številki po decimalni vejici moramo zapisati tudi v primeru, da decimalni vejici sledita dve ničli npr." dvainpetdeset evrov/00". Čeke v evrih lahko izdajamo že sedaj. Na vsak način menim, da se bomo tudi na nove čekovne knjižice kmalu in brez večjih težav privadili.

PRI ŠZ OLYMPIA ŽE MESEC DNI PRIDNO VADIJO

SLOVENSKO DRUŠTVO TUDI V PROJEKTU CONI ŠOLA/ŠPORT

Mesec dni je potekel, odkar so se v telovadnici ŠZ Olympia, na drevoredu 20. septembra v Gorici, pričeli treningi minivolleya, športne gimnastike in športne ritmične gimnastike, plesne skupine HIP HOP in malčkov skupine Gymplay za sezono 2001/02.

Okrog 60 telovadcev oz. malih športnikov že od 1. oktobra redno trenira dvakrat tedensko po uro, uro in pol, dokaz več, da je razvejana dejansko, ki jo letos najmlajšim ŠZ Olympia nudi pod vodstvom strokovno usposobljenih in izkušenih trenerjev popolnoma zadovoljila pričakovanja staršev. Le-ti namreč natančno in dobro premislijo, preden svoje otroke zaupajo trenerjem, ki jim bodo v prihodnjih letih malčke motorično (in ne samo...) vzgajali in razvijali v uspešne športnike in igralce.

Odbornikom ŠZ Olympie je namreč jasno, da morajo za tako vzgojo skrbeti "zreli" trenerji oz. voditelji, in da je mišljenje, da lahko "otroci" učijo otroke, popolnoma napačno oz. še celo nevarno!

Skupina od 3. do 5. leta starih otrok obiskuje vadbene ure gymplay - splošna telesna vzgoja predšolskih otrok. V telovadnico prihajajo dvakrat tedensko - ob torkih in petkih med 14. in 15. uro iz mestnih vrtcev in pa bližnjih vasi (Rupe, Sovodenj, Pevme, Števerjana...). Za večino je poskrbljen tudi prevoz iz vrtcev v telovadnico.

Skupino gymplay vodi trenerka Damijana Češčut ob pomoči treh pomožnih voditeljic. Tudi skupina športne in športno ritmične gimnastike trenira dvakrat tedensko, in sicer ob ponedeljkih in četrtkih od 15. ure do 16.15 ure - orodni telovadci pod vodstvom trenerjev Dušana Gabrijelčiča in Tomaža Šinigoja, ritmičarke pa pod vodstvom Mije Ušaj Češčut.

Deklice in dečki minivolleyja se učijo novih odbojkarskih veščin pod vodstvom Vanje Černic. Treningi potekajo ob torkih in četrtkih od 16.30 do 18. ure.

Posebno zanimanje in uspeh je doživela letos plesna skupina Hip Hop. Ta tečaj sodobne plesne izraznost ob funky, rap, jam glasbi poteka ob torkih in petkih v telovadnici Olympie. Obiskuje ga skupina 15 deklet od 11. do 14. leta starosi, mentor pa je Damijana Češčut.

Društvo Olympia pa letos tudi prvič sodeluje pri pobudi CONI Šola/Šport. To je projekt, ki je nastal na podlagi sporazuma, ki sta ga pred približno petimi leti podpisala goriški CONI in pokrajinsko šolsko skrbništvo, in predvideva strokovnejši pristop do telesne vzgoje v osnovnih šolah. Ta pristop pa nudijo športna društva, ki poskrbijo za prisotnost svojega usposobljenega trenerja oz. voditelja C.A.S (Centro avviamento allo sport) pri urah šolske telovadbe.

Vso to dejavnost pa skoraj v celoti financira goriški CONI.

Športno združenje Olympia je že meseca junija oddalo prošnjo na slovensko didaktično ravnateljstvo v Doberdob. Prejšnji teden je z le-tem podpisal konvenkcijo "CONI-CAS Gioco sport" za sodelovanje med voditeljico društva ter šolami doberdobskega didaktičnega območja za leto 2001/2002.

Vrnimo se k mladinski-otroški dejavnosti: pri športnem združenju Olympia se vpisovanje v dejavnosti nadaljuje - v telovadnici na Drevoredu 20. septembra 85 med urami treningov ali na tel. številki 335 5958551 (Damijana Češčut).

ODBOJKA / GOVOLLEY

POMEMBNA ZMAGA

TAMARA VIZINTIN

V tretjem kolu ženske B2 lige so Goričanke Govolleyja drugič zapored prišle do polnega izkupička točk. Tako lahko zmage nad ekipo iz Trenta, ki je v lanski sezoni edina premagala Valovke na domačih tleh, si prav gotovo ni nihče pričakoval. Gladka zmaga je predvsem sad zbrane igre Goričank, ki zgleda, da so si po porazu iz prvega kola proti Vicenzi nekoliko opomogle. Z dobro igro so osvojile visoko prednost bodisi v prvem kot v tretjem nizu in tako povsem nadigrale nasprotnice. Izenačen je bil le drugi set, ko so domačinske Govolleyja nekoliko popustile v obrambi; k sreči so se v končnici ponovno zbrale in dosegle nekaj zaporednih točk odločilnih za zmago. Igra domačink je iz kola v kolo boljša in uigranost vedno večja, vendar si takih nihanj v igro ne smejo privoščiti: vsak majhen neuspeh jih potre in bolj izkušen nasprotnik bi to šibkost zlahka izkoristil.

ODBOJKA / GORICA

OLYMPIA TISKARNA BUDIN USPEŠNA!

Minulo soboto, 27. oktobra, je bil v telovadnici na Občinah prvi slovenski derby letošnjega prvenstva moške odbojkarske C lige.

Pomerili sta se ekipi Sloga Mima Eurospin in Olympia Tiskarna Budin. Čeprav je tekma potekala v prijateljskem vzdušju, saj se igralci slovenskih ekip med seboj dobro poznajo tudi izven igrišč, med tekmo seveda tudi ni manjkalo borbenosti in ne lepih športnih potez igralcev obeh moštev. Obe ekipi sta prikazali dopadljivo in dobro igro, kar daje upanje za prihodnje tekme.

V prvem nizu so povedli slogaši, a so vodstvo obdržali zelo malo časa, saj jih je goriška šesterka hitro dohitela in takoj nato tudi povedla.

Olympiini igralci so vodstvo držali do konca prvega seta, ko so popustili, in Sloga jih je tako ujela. Prvi set pa so vseeno dobili igralci Olympie, a s tesnim izidom 28:26.

V drugem in tretjem setu je prišla na dan premoč Olympie, saj so goriški odbojkarji igrali zbrano do konca tekme in tako tudi osvojili še preostala dva seta. Za Olympio sta osvojeni točki izrednega pomena, saj so napredovali na lestvici, na kateri pa vladata med ekipami za sedaj še veliko ravnotežje in izenačenost. Prvenstvo se je namreč šele dobro začelo.

Šele nadaljevanje prvenstva bo pokazalo, kdo se bo boril za vrh in napredovanje in kdo bo izpadel iz C lige.

PETER ŠPACAPAN

NOGOMET / ITALIJANSKO PRVENSTVO

CHIEVO PREPRIČLJIVO NA VRHU!

Malokrat pišemo o italijanskem nogometnem prvenstvu A lige tudi zato, ker nas je zadnja leta italijanski nogomet dobesedno naveličal s polemikami in predvsem pa s takimi in drugačnimi škandali, s katerimi je polnil stolpce časnikov in druga sredstva obveščanja. Neradi smo pisali o italijanskem nogometu tudi zato, ker je že nepoznavalcu italijanskega nogometa jasno, da v njem vladajo le veliki nogometni klubi, kot so Juventus, Milan, Roma, Inter, Lazio, medtem ko majhnim, deželnim klubom ostajajo le drobtinice...

Tokrat pa z veseljem pišemo o majhnem, dobesedno provincialnem nogometnem klubu Chievo, ki je odraz majhne, podeželske stvarnosti male mestne četrti iz Verone. Chievo je vse presenetil že s tem, da se je lansko leto uvrstil med najboljša italijanska moštva in prišel v A ligo. Letos pa Chievo s presenečenji nadaljuje, saj je trenutno na prvem mestu italijanske poklicne nogometne lige, in to kljub dejstvu, da vsi igralci skupaj in ves tehnični kader ekipe na tržišču velja le toliko denarja, kolikor so veliki italijanski nogometni klubi v prestopnem roku odšteli za (pod)povprečne igralce. Chievo torej vodi s štirimi točkami naskoka pred velikimi italijanskimi nogometnimi klubi in vsako nedeljo tudi prikazuje dopadljiv, enostaven, prepričljiv in svež nogomet; predvsem pa njegovi neznani napadalci zabijajo gole, da je veselje. Ne vemo, do kdaj bo to trajalo, ker bodo veliki italijanski klubi gotovo poskrbeli, da se bo zmagoviti pohod malega nogometnega kluba s podeželja prej ali slej ustavil.

Če "velikani" tega ne bodo zmogli na igrišču, bodo že kako drugače poskrbeli, da bo Chievo prej ali slej končal nekje na dnu lestvice, kamor po "pošteni in športni logiki" italijanskega nogometa seveda spada. Če pa bi se zgodilo, da Chievu letos le uspe veliki met in ostane na vrhu lestvice ali celo osvoji naslov državnega prvaka, bi bil seveda to eden od čudežev, ki jih okrogla žoga kdaj le še prinese med nas. Toda v čudeže v italijanskem nogometu, ki je razrvan od prevelike gore denarja in takih in drugačnih interesov, nihče več ne verjame.

Prav zato kličemo: "Bravo, Chievo, le tako naprej!"

ZUT

PREJELI SMO

KDO JE ZAČETNIK SPRAVE NA SLOVENSKEM

Tudi letos so v slovenskem časopisju potekale razprave o spravi, predvsem pa o tem, ali gre za spravo na osebni ali pa za spravo na splošni, narodni ravni. Tudi tokrat so se razpravljalci izognili prestižnemu vprašanju: kdo je bil dejanski predlagatelj oziroma začetnik sprave na Slovenskem. Sam sem o teh rečeh že pisal v Balkanskem vojaškem poligonu, *ki je bil predstavljen tudi v ND 7. in 14. februarja 1999. Na strani 89 sem o prvi znani iniciativi in predlogu za narodno spravo zapisal naslednje:*

"Tako je dr. Ciril Žebot, slovenski politični emigrant, avtor ideje o samostojni Sloveniji in o narodni spravi. Takrat se je pisalo leto 1967. Torej, avtorja samostojne Slovenije nista Naček niti Kučan, pa tudi Spomenka Hribar ni avtorica narodne sprave! Zasluge gredo čez lužo..."

Nekaj eminentnih publicistov in zgodovinarjev me je pozneje sicer spraševalo za vir teh podatkov, ki baje javno ni dostopen (nisem preverjal v NUK). Namreč, vir sem sicer navedel (Ciril A. Žebot, Misli ob petdesetletnici prve slovenske vlade, *Washington, 1968), nisem pa omenil, da je šlo za zaplenjeni propagandni material slovenske politične emigracije, ki sem ga dobil v SDV Slovenije. Zaradi zgodovinskega vrednotena začetnikov narodne sprave pa navajam še naslednja dejstva:*

Podrobneje je o narodni spravi pisal in razpravljal takrat vodilni politični emigrant v Italiji, domobranski poročnik Vinko Levstik, ko je 1968 v Rimu izdal brošuro Tri odprta pisma k narodni spravi, *s predgovorom Ljuba Sirca, političnega emigranta v Veliki Britaniji, ki je pred leti tudi kandidiral za predsednika republike Slovenije. Vinko Levstik je v brošuri objavil tri pisma, in sicer: prvo slovenski politični emigraciji, drugo Zdenku Roterju ob njegovem članku* Vojni hudodelci, *tretje in hkrati najobširnejše pismo pa je bilo namenjeno Mitju Ribičiču ob njegovem članku* Slovenski narod in skupnost jugoslovanskih narodov.

Vsekakor je najbolj tehten in zanimiv Levstikov nagovor slovenski politični emigraciji, predvsem domobrancem, ki jih je bilo potrebno prepričati o potrebi po narodni spravi. Realno je analiziral takratni položaj politične emigracije in napake, ki so bile storjene s strani dokaj neenotnega vodstva. Na osnovno vprašanje: "Kaj ostane slovenski emigraciji, če ne bo živela s časom?", je odgovoril (stran 13) takole:

"Predlagal bi, da se začne tudi med emigracijo resno misliti na narodno spravo, delati v duhu le-te in kar se tiče domovine, nastopati kot enotno telo. Da bi pa lahko prišli do tega, se mi zdi nujno, da se stranke pomladijo z novim duhom, da koordinirajo svojo dejavnost na sodobni problematiki, da ustanovijo skupni reprezentativni odbor, ki naj išče poti za dialog z domovino..." Levstika so verjetno na takšen predlog vzpodbudili tudi slovenski študentje, ki so februarja 1968 v Trstu izdali dokument z naslovom Slovenija 1968 - kam?, *saj je ob zaključku prvega pisma tudi sam postavil vprašanje: Slovenska emigracija v bodočnosti - kam?*

Tudi drugi dve Levstikovi pismi sta po svoje zanimivi in še vedno aktualni, posebno še obširno pismo Mitju Ribičiču, v katerem polemizira o temeljnih vprašanjih razvoja slovenskega naroda. Osnovna zamera pa je bila, zakaj se pri obravnavi narodnostnih vprašanj pozablja na "slovensko celoto", torej tudi na mnogoštevilno emigracijo - ekonomsko in politično. Danes je to vprašanje rešeno, prej pa so obstajale razne ideološke in druge nepravične delitve.

Zato bi bilo smiselno, da se nekdanji slovenski politični emigraciji priznajo tudi pozitivni deleži in zasluge, ki so nedvomno obstajale. Pobuda o narodni spravi je vsekakor prišla 1968 iz njenih vrst (Žebot, Levstik)! Ostali pobudniki, tudi tisti ob "Lipi sprave", so se pojavili šele pred nekaj leti, predvsem zaradi strankarskih in drugih interesov.

Vem, da je osnovna zavora za takšno dejanje predvsem v kolaboraciji domobrancev (in četnikov) z italijanskim in nemškim okupatorjem, kakor tudi oporečno mišljenje o njihovem boju proti "slavistični revoluciji" v Sloveniji. Sam se ne želim opredeljevati o tem vprašanju, saj bodo to storili zgodovinarji v bližnji prihodnosti (podobno, kot bo to storila avstrijsko-slovenska komisija zgodovinarjev).

Namreč, stališča nekdanjih sovražnikov so tako nasprotujoča, da o bližnji in javni vseslovenski spravi ne more biti niti govora. Ne bodo pomagale niti svečane deklaracije Zveze borcev. To najbolje potrjuje misel iz članka gospoda Antona Podgorška, dipl. iur. iz Ljubljane, ki v članku, objavljenem nedavno v Delu, *sporoča "... dokler kolaboracije ne boste priznali, nikakršna sprava ni možna!" Z druge strani pa smo iz* Dela *zvedeli, da je naš rojak - emigrant, prof. dr. Silvin Eiletz z Dunaja, poskušal domobransko kolaboracijo opravičiti s primerom "kolaboracije boljševikov z Nemci" v oktobrski revoluciji 1917. leta!*

Pri tem navaja (tudi v Mladini*) razne zgodovinske vire in dokaze, kako so Nemci dejansko financirali "veliko" oktobrsko revolucijo!*

O tem, da je bil Lenin tajni sodelavec nemške vojnoobveščevalne službe in da je prejel okrog 50 milijonov zlatih mark, da bi po nemških tajnih načrtih destabiliziral Rusijo, sem pisal tudi sam v Balkanskem vojaškem poligonu *(revija* Borec, *1998, stran 223), na podlagi podatkov ruskega novinarja Ilije Sevršnjeva iz* Moskovskega komsomolca, *objavljenih v* Nedelu, *18. oktobra 1998. Navedene podatke je potrdil tudi ruski zgodovinar Artjunov v francoski dokumentarni oddaji z naslovom* Hitler – Stalin, *ki jo je naša TV predvajala 3. novembra 1998. Lepo je slišati, da je do podobnih odkritij prišel tudi naš rojak, znanstvenik in bivši domobranec, prof. dr. Silvin Eiletz, ki je o tem izdal tudi knjigo v* Mohorjevi založbi.

Vse kaže, da bo potrebno še počakati na razkrivanje tujih obveščevalnih podatkov o dejavnosti posameznih agentov na partizanski, četniški in domobranski strani, posebno vodilnih, saj je znano, da se tudi tako lahko zelo uspešno izvajajo načrti sovražnih sil. Dokaz je tudi Bermanov dosje *Aleksandra Bajta. Že ob prelomu s Kominformom, l. 1948, so predstavniki slovenske politične emigracije (Ciril Žebot in drugi) trdili, da je to tudi zgodovinska priložnost, da voditelji KP Slovenije odkrito priznajo kolaboracijo z boljševiki pri izvajanju "komunistične revolucije" kot druge faze narodnoosvobodilne borbe v Sloveniji.*

Če k vsemu temu dodamo še šokantna razkritja iz knjige Vjenceslava Čenčića Titova zadnja izpoved, *seveda, če niso ponarejena, potem bodo zgodovinarji in raziskovalci imeli polne roke dela. Tudi v Sloveniji. Tako je že prišlo na dan, da naj bi Edvard Kardelj - Sperans "plonkal" iz knjige "slovenskega komunista Martinčiča" oziroma Dragotina Gustinčiča, očeta znanega novinarja in publicista Jurija Gustinčiča, ki je že najavil izdajo doslej "prepovedane" knjige! Tako se bomo lahko še sami prepričali, kaj so resnično počeli naši "ljubi in veliki" voditelji! Na obeh straneh!*

MARIJAN F. KRANJC,
GENERALMAJOR V POKOJU,
LJUBLJANA

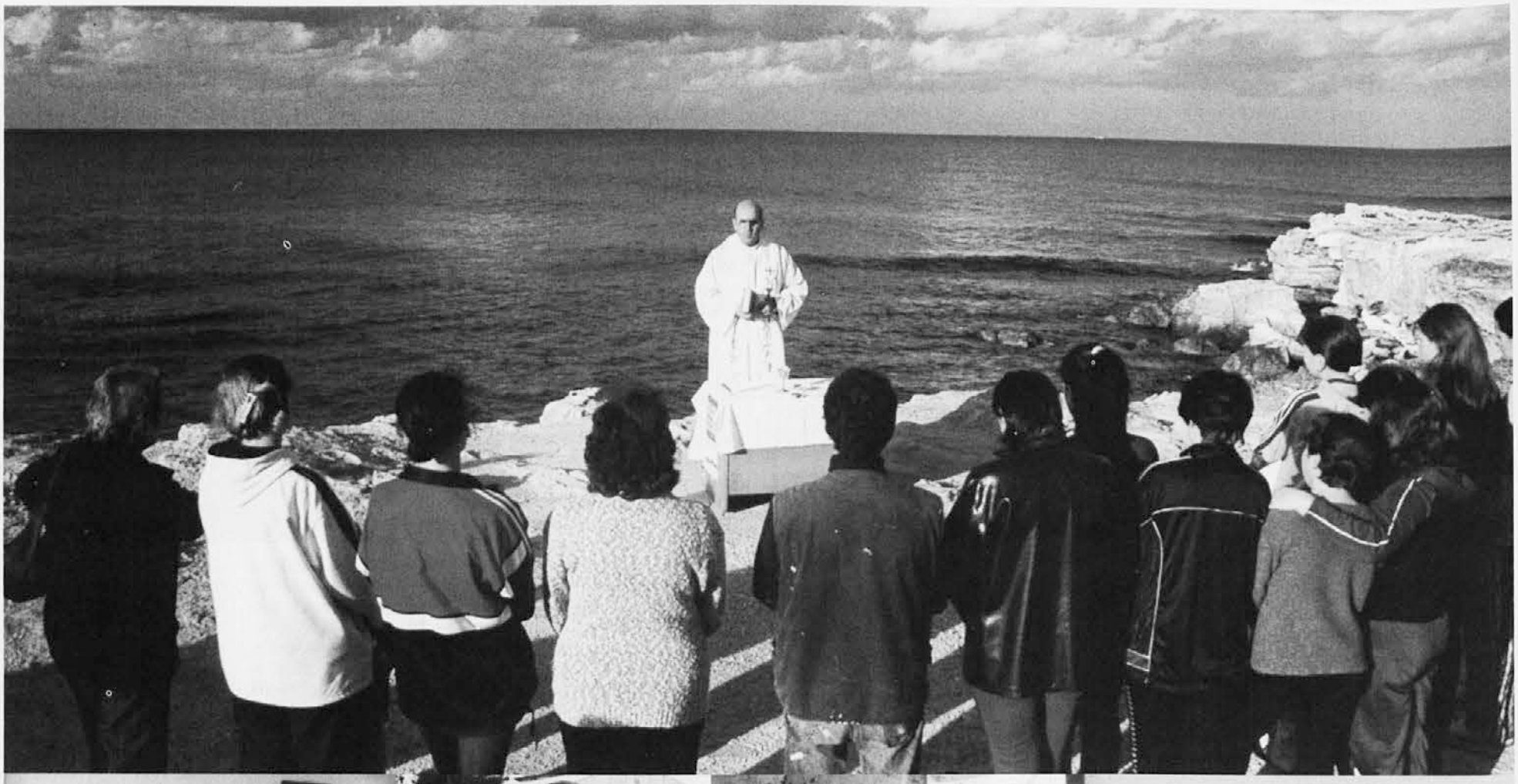

Duhovniki nudijo pomoč vsem.

Pomagaj vsem duhovnikom.

Vsak dan 38.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij v župnijah med ljudmi in vsem nudi ljubezen, tolažbo in upanje.
Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo, potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč: potrebujejo prispevek za vzdrževanje duhovnikov.
Ti darovi bodo prišli v Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) in prek njega bodo dosegli vse duhovnike, posebno tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko Numero Verde **800.25.69.37**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov.
Podpora številnim za dobro vseh.

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- Poštni tekoči račun št. 57803009
- Kreditna kartica: s kartico CartaSì in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sovvenire.it
- Bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- Neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji.

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) odbije največ do dveh milijonov lir letno od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave Irpef ter povezanih deželnega in občinskega dodatka. Za dodatna pojasnila glede omenjenih načinov kliči brezplačno informativno številko 800.25.69.37.

Izberi način, ki ti najbolj ustreza. Zahvaljujemo se ti za prispevek.

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana